

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

Jaarverslag 2006

Jaarverslag AIVD 2006

De AIVD staat voor de nationale veiligheid door tijdig dreigingen en risico's te onderkennen die niet direct zichtbaar zijn. Hiertoe doet de dienst onderzoek in binnen- en buitenland. De AIVD deelt gericht kennis en informatie die samenwerkingspartners en belangendragers in staat stelt gepaste maatregelen te nemen. De AIVD signaleert, adviseert en mobiliseert anderen en reduceert zelfstandig risico's. Hiermee vervult de dienst zijn eigen rol in het netwerk van overheidsorganisaties die de veiligheid nationaal en internationaal beschermen.

Woord vooraf

Het AIVD-jaarverslag 2006 dat voor u ligt, laat de grote variëteit zien van de werkterreinen en aandachtsgebieden van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. Onderzoek naar terrorisme en radicalisering was hierbij in 2006 een van de prioriteiten van de AIVD. Van de verschillende strategieën voor de bestrijding van terrorisme en radicalisering die de AIVD heeft beschreven, is de repressieve aanpak van terrorisme al succesvol gebleken. Terreurnetwerken zijn onderkend en terroristen zijn vervolgd en veroordeeld. Radicaliseringsprocessen kunnen zich echter zeer snel voltrekken. In korte tijd kunnen netwerken van radicale, jonge moslims veranderen in terreurcellen. Effectieve bestrijding van terrorisme en radicalisering vergt dus naast repressief ook preventief beleid. De Tweede Kamer heeft onlangs een actieplan tegen radicalisering ontvangen. In het recente coalitieakkoord is aangeduid dat veiligheid een kerntaak is van de overheid en een basisvoorwaarde is voor een samenleving waarin mensen zich vertrouwd, vrij en verbonden voelen. De AIVD is daarin een cruciale speler.

Het verrichten van onderzoek om ongekende dreigingen en risico's zichtbaar te maken is de kern van het werk van de AIVD. Zo verricht de AIVD onderzoek naar de diepere wortels van radicalisering. De AIVD heeft de kennis en de bevoegdheden om dit onderzoek diepgaand te kunnen verrichten. Het delen van de uitkomsten van het onderzoek naar ongekende dreigingen en risico's maakt de kerntaak van de AIVD effectief. De AIVD was bijvoorbeeld in 2006 meer dan ooit aanwezig bij lokale overheden om expertise over radicalisering te delen. De AIVD adviseert daarbij welke doeltreffende, bestuurlijke maatregelen genomen kunnen worden. Ik hecht er sterk aan om de inzichten van de AIVD onder de aandacht te brengen bij bestuurders - van collega-ministers tot burgemeesters en van veiligheidsregio's tot het maatschappelijk middenveld.

Deze brede samenwerking borduurt voort op initiatieven die gestart zijn in het kader van het ontwikkelprogramma *Prospect 2007*. Met dit programma volgt de AIVD de door het kabinet overgenomen aanbevelingen op van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD. In 2006 is de AIVD hierdoor zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht gegroeid. Ik heb het vertrouwen dat de slagvaardigheid van de AIVD in 2007 nog verder zal toenemen.

Mw. dr. G. ter Horst
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Inhoud

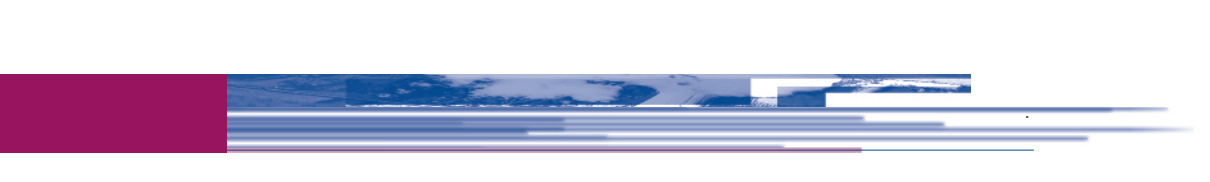
	Woord vooraf	3
	Begrippenlijst	II
I	Trends en ontwikkelingen op het gebied van de nationale veiligheid	19
I.1	Terrorisme, radicalisering en salafisme	19
I.2	Overige ontwikkelingen	21
I.3	De rol van de AIVD in het veiligheidsbestel	22
2	Terrorisme	27
2.1	Jihadistisch terrorisme	27
2.1.1	Internationale ontwikkelingen	29
2.1.2	Nationale ontwikkelingen	32
2.2	Overige terroristische groeperingen	34
2.2.1	Revolutionaire Volksbevrijdingspartij/Front (DHKP/C)	34
2.2.2	PKK	35
2.2.3	ETA	35
2.2.4	(Noord-)Ierse terroristische groeperingen	36
2.2.5	Liberation Tigers of Tamil Eelam	36
2.3	Aanslagmiddelen	37
2.3.1	Explosieven	37
2.3.2	CBRN	38
2.4	Financiering van terrorisme	38
2.5	Reispatronen	39
2.6	Internetgebruik door terroristen	39
3	Radicalisering	43
3.1	Ontwikkelingen	43
3.2	De Iraanse gemeenschap in Nederland	44
3.3	Salafitische centra in Nederland	47
3.4	De Turkse gemeenschap in Nederland	47
3.5	De Marokkaanse gemeenschap in Nederland	48
3.6	De Molukse gemeenschap in Nederland	49
3.7	Overige minderheden in Nederland	50

4	Links en rechts extremisme	53
4.1	Links extremisme	53
4.1.1	Anti Fascistische Actie (AFA)	53
4.1.2	Verzet tegen asielbeleid	54
4.2	Dierenrechtenactivisme	54
4.3	Rechts extremisme	55
4.3.1	Neonazi's	56
4.3.2	Ultranationalisme	57
4.3.3	Rechts-extremistisch terrorisme?	57
5	Ongewenste bemoeienis van vreemde	61
	mogendheden	61
6	Proliferatie	65
6.1	Inleiding	65
6.2	Landen van zorg	66
6.2.1	Nucleair	66
6.2.2	Overbrengingsmiddelen	67
6.2.3	Verwerving	67
7	Landenonderzoeken	69
7.1	Algemeen	69
8	Beveiligingsbevordering	73
8.1	Ontwikkelingen	73
8.2	Stelsel Bewaken en Beveiligen	74
8.3	Beveiligingsbevordering vitale sectoren	75
8.3.1	Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuren	76
8.3.2	Nationaal Informatieknooppunt Cybercrime	76
8.3.3	Interdepartementale werkgroep chemie	77
8.4	Alerteringssysteem Terrorismebestrijding	77
8.5	Bijzondere informatiebeveiliging	78
8.5.1	Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie (Vir-bi)	78
8.5.2	Werkgroep Bijzondere Informatiebeveiliging	78
8.5.3	National Security Authority (NSA)	79

8.6	Overige activiteiten	80
8.6.1	Onderzoek kandidaat-bewindspersonen	80
8.6.2	Openbaar toegankelijke risico-informatie	81
8.6.3	Stemmachines	81
8.6.4	Meldpunt integriteitsaantastingen	81
9	Vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken	85
9.1	Ontwikkelingen	85
9.2	Aanwijzen vertrouwensfuncties	86
9.2.1	Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties	86
9.2.2	Ontwikkelingen aanwijzen vertrouwensfuncties	87
9.3	Uitvoeren veiligheidsonderzoeken	88
9.3.1	Procesverbeteringen	88
9.3.2	Schuldenproblematiek	90
9.3.3	Overzichten uitvoering veiligheidsonderzoeken	90
9.3.4	Internationale organisaties	92
9.3.5	Veiligheidsonderzoeken onder mandaat AIVD	92
9.3.6	Bezwaar en beroep veiligheidsonderzoeken	93
9.4	Burgerluchtvaart	95
9.4.1	Aanwijzingsbesluit vertrouwensfuncties burgerluchtvaart	95
9.4.2	Uitvoering veiligheidsonderzoeken	96
10	Sturing en verantwoording	99
10.1	Sturing	99
10.1.1	De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	99
10.1.2	De Raad voor de Nationale Veiligheid	100
10.1.3	Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding	100
10.1.4	Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	101
10.2	Parlementaire zaken en wetgeving	101
10.2.1	De Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	101
10.2.2	De Tweede Kamer	102
10.3	Communicatie	103
10.4	Verzoeken om kennisneming	104
10.5	Klachten	105
10.6	Commissie van Toezicht	106

II	Samenwerking	109
II.1	Samenwerking in Nederland	109
II.1.1	Lokaal bestuur	109
II.1.2	Contraterrorisme Infobox	109
II.1.3	Politie en Koninklijke Marechaussee	110
II.1.4	Openbaar Ministerie	111
II.1.5	Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst	111
II.1.6	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding	112
II.1.7	Financieel Expertisecentrum	113
II.2	Samenwerking binnen het Koninkrijk	113
II.3	Europese samenwerking	113
II.3.1	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa	114
II.3.2	Counter Terrorist Group	114
II.3.3	Club de Berne	115
II.3.4	Midden-Europa Conferentie	115
II.3.5	Joint Situation Centre	115
II.4	Internationale samenwerking	116
II.4.1	NAVO	116
II.4.2	Verenigde Naties	116
II.4.3	Het liaisonnetwerk van de AIVD en contacten met collega-diensten	116
I2	Organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering	119
I2.1	Organisatieontwikkeling	119
I2.1.1	Onderzoekend vermogen	119
I2.1.2	Duidend vermogen	119
I2.1.3	Mobiliserend vermogen	120
I2.1.4	Handelend vermogen	120
I2.1.5	Intelligent en veilig groeien	120
I2.1.6	Informatiehuishouding en ondersteunende processen	121
I2.2	Bedrijfsvoering	122
I2.2.1	Kwaliteitsmanagement en Departementale Auditdienst	122
I2.2.2	Financiën	122
I2.2.3	Mededeling bedrijfsvoering	123
I2.2.4	Interne beveiliging	123
Bijlage I	Wet- en regelgeving	127
Bijlage II	Lijst van afkortingen	131

Bijlage III	Voornaamste parlementaire stukken 2006	135
	Index	139

Begrippenlijst

Agent

De natuurlijke persoon die, al dan niet onder dekmantel van een aangenomen identiteit of hoedanigheid, onder verantwoordelijkheid en onder instructie van de AIVD belast is met het gericht verzamelen van gegevens omtrent personen en organisaties die voor de taakuitvoering van de AIVD van belang kunnen zijn én het bevorderen of treffen van maatregelen ter bescherming van door een dienst te behartigen belangen.

Ambtsbericht

Een (schriftelijke) mededeling aan een persoon of instantie omtrent door de AIVD verwerkte persoonsgegevens die voor die persoon of instantie van belang kunnen zijn om deze in staat te stellen zijn verantwoordelijkheid waar te maken inzake door hem te behartigen belangen (belangendrager).

AQUA (Appropriately Qualified Agency)

Beveiligingsorganisatie van een lidstaat die voldoet aan de eisen van de EU om als ‘tweede land’ evaluaties van cryptoapparatuur onafhankelijk van het producerende land te mogen uitvoeren. Nederland is een van de lidstaten die, naast Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Italië, als AQUA mag optreden.

Brede benadering

Benadering van het fenomeen terrorisme en radicalisering in brede zin, waarbij de aandacht niet uitsluitend gericht is op het onderkennen van terroristen, het zicht krijgen op hun handelen en het voorkomen van aanslagen, maar ook op anti-integratieve en radicaliserende krachten, dat wil zeggen: personen, organisaties en ontwikkelingen die radicalisering in brede zin bewerkstelligen. Het betreft hierbij zowel radicalisering in de richting van (terroristisch) geweld als radicalisering met andere ontwrichtende effecten voor de samenleving en de democratische rechtsorde (zoals het ontstaan van parallelle samenlevingsstructuren, vormen van eigenrichting, interetnische spanningen, ernstige maatschappelijke onrust en polarisatie). De beleidsmatige vertaling van deze brede benadering houdt in dat de organisaties, personen en ontwikkelingen die radicalisering teweegbrengen met een breed scala van middelen door een breed scala van actoren dienen te worden aangepakt. Daarbij kan het gaan om het zoeken van de dialoog via de toepassing van bestuurlijke en juridische dwangmiddelen tot en met repressie.

Bijzondere inlichtingenmiddelen

Technische en andere middelen die ter uitvoering van een bijzondere bevoegdheid als bedoeld in de Wiv 2002 worden ingezet en welke veelal een geheim karakter hebben.

CBRN-terrorisme

Het plegen van of dreigen met op mensenlevens gericht geweld dan wel het toebrengen van ernstige maatschappijontwrichtende zaakschade door middel van het verspreiden of vrijmaken van chemisch, biologisch, radiologisch of nucleair materiaal, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen of politieke besluitvorming te beïnvloeden.

Contraterrorisme Infobox

De CT Infobox is een bijzonder samenwerkingsverband van AIVD, IND, KLPD, MIVD, OM, FIOD-ECD en FIU-NL (voorheen de projectorganisatie MOT-BLOM), dat ressorteert onder de AIVD en daardoor is onderworpen aan het regime van de Wiv 2002. Dat neemt niet weg dat de praktische samenwerking in de CT Infobox op voet van gelijkwaardigheid plaatsvindt onder erkenning van ieders bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

De CT Infobox heeft tot doel het leveren van een bijdrage aan de bestrijding van terrorisme door het op een centraal punt bij elkaar brengen en vergelijken van informatie over netwerken en personen die op de een of andere wijze betrokken zijn bij terrorisme, in het bijzonder islamistisch terrorisme, en daaraan te relateren radicalisering.

Via raadpleging, vergelijking en analyse van de gegevens die door de deelnemende diensten binnen de CT Infobox zijn ingebracht wordt een snelle, multidisciplinaire analyse en beoordeling van de beschikbare informatie mogelijk.

Derdepartijregel

De in het verkeer tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten gehanteerde regel dat gegevens die men van elkaar ontvangt alleen voor eigen gebruik mogen worden aangewend en niet zonder vooraf verkregen toestemming van de verstreckende dienst aan derden mag worden verstrekt (ook wel aangeduid als derdelandregel).

Dirty bomb

Een conventioneel explosief in combinatie met een chemische, biologische of radiologische component die door de explosie wordt verspreid.

Dual-use goederen

Goederen of materialen voor tweërlei gebruik (zowel civiele als militaire toepassing).

Fundamentalisme

Orthodoxe, antiliberaal meestal godsdienstige richting met anti-intellectuele inslag (geen vrijheid van debat, geen ruimte voor twijfel).

Home-grown jihadistisch netwerk

Een jihadistisch netwerk waarvan de leden overwegend in het Westen zijn geboren of daar grotendeels zijn opgegroeid, en waarbij het radicaliseringsproces vrijwel geheel in westerse context heeft plaatsgevonden. Dit type netwerk plaatst de jihad vaak nadrukkelijk ook in de eigen lokale context.

Informant

Een natuurlijke persoon die door de positie waarin hij verkeert dan wel de hoedanigheid die hij heeft over gegevens beschikt of kan beschikken die voor een goede taakuitvoering van de AIVD van belang kunnen zijn.

Islamisme, islamistisch

Islamisme verwijst naar een radicale stroming binnen de islam die ernaar streeft om de samenleving een weerspiegeling te laten zijn van hetgeen volgens haar in de oorspronkelijke bronnen van de islam - de koran en de soenna (de uitspraken en handelingen van de Profeet) - staat vermeld. Het islamisme heeft een duidelijk politieke agenda en kan bij de verwezenlijking ervan kiezen voor een gewelddadige of niet-gewelddadige en zelfs democratische variant. Begrippen die hiermee samenhangen zijn salafisme en wahhabisme.

Islamitisch

Van, betreffende de islam als religie.

Jihad

De gewapende strijd ter verdediging van (het land van) de islam. In religieuze zin de strijd - niet noodzakelijkerwijs gewelddadig - tussen goed en kwaad, zowel innerlijk als meer extern gericht.

Jihadistisch netwerk

Een fluïde, dynamische, vaag afgegrensde structuur die een aantal personen (radicale moslims) omvat die onderling een relatie hebben, zowel op individueel

als geaggregeerd niveau (cellen/groepen). Zij worden ten minste tijdelijk door een gemeenschappelijk belang verbonden. Dat belang is het nastreven van een aan jihadisme (inclusief terrorisme) te relateren doel.

Jihadistisch terrorisme

Ook: gewelddadig jihadisme. De bereidheid om een bijdrage te leveren aan de gewapende strijd tegen het Westen en andere gepercipieerde 'vijanden van de islam'.

Oemmah

De wereldwijde islamitische gemeenschap.

Onverdraagzaam isolationisme

Onverdraagzaam isolationisme is een vorm van radicalisering waarbij vanuit zeer intolerante opvattingen over andersdenkenden en andersgelovigen met niet-gewelddadige middelen wordt nagestreefd om (wat gezien wordt als) de eigen gemeenschap zoveel mogelijk af te zonderen van de omringende samenleving, via het tot stand brengen van zoveel mogelijk parallelle instituties die deze van de omringende samenleving kunnen vervangen. In sommige gevallen wordt hierbij zelfs het gezag van de overheid ontkend en tracht men vormen van eigenrichting te realiseren op basis van eigen (religieuze) wetten.

Overbrengingsmiddelen

Systemen, zoals ballistische raketten, kruisvluchtwapens en onbemande vliegtuigen, die noodzakelijk zijn om CBRN-wapens effectief in te zetten.

Politiek gewelddadig activisme

Het plegen van of dreigen met geweld of het aanrichten van persoons- c.q. zaakgerichte zaakschade, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen en politieke besluitvorming te beïnvloeden. Politiek gewelddadig activisme onderscheidt zich van terrorisme doordat het geweld niet op mensenlevens gericht is en in ernst en omvang niet van maatschappijontwrichtende aard is.

Proliferatie

Proliferatie is de (verdere) verspreiding van massavernietigingswapens (nucleaire, chemische en biologische wapens) en van middelen voor het inzetten daarvan (overbrengingsmiddelen).

Radicalisering

De groeiende bereidheid om diep ingrijpende veranderingen in de samenleving (eventueel op ondemocratische wijze) na te streven en/of te ondersteunen die op gespannen voet staan met of een bedreiging kunnen vormen voor de democratische rechtsorde.

Risico-indicatie

Een concrete aanwijzing dat een (inreizende) persoon mogelijk een risico kan genereren voor de nationale veiligheid of andere gewichtige belangen.

Risicokaarten

De risicokaart is een kaart op het internet met informatie over risico's. De risicokaart geeft burgers, beleidsmakers en hulpdiensten meer inzicht in de aanwezige risico's in hun omgeving, waardoor zij zich beter kunnen voorbereiden op mogelijke rampen. De overheid is verplicht - onder andere op grond van het in de WOB geïmplementeerde Verdrag van Aarhus en de Wet Milieubeheer - haar burgers over mogelijke rampen en zware ongevallen (risico's) te informeren.

Salafisme

Een brede ideologische stroming binnen de islam die terug wil naar de 'zuivere islam' uit de tijd van de Profeet. Vaak conservatief en ultraorthodox.

Sigint

Sigint staat voor Signals Intelligence en heeft betrekking op het intercepteren en lokaliseren van elektronische signalen die via de ether worden verzonden om informatie te verzamelen over een bepaald doel. Sigint wordt ook wel verbindingsoverlichtingen genoemd.

Stelsel Bewaken en Beveiligen

Uitgangspunt van het stelsel Bewaken en Beveiligen is dat de verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid primair bij de burger zelf ligt, de organisatie waartoe deze behoort en het decentrale gezag. In aanvulling daarop is er sprake van een bijzondere verantwoordelijkheid van de rijksoverheid voor een bepaalde groep personen (onder andere politici), objecten (onder andere het Internationaal Strafhof) en diensten (onder andere burgerluchtvaart): het zogenaamde rijksdomein. De NCTb heeft ten aanzien van de beveiliging van deze personen, objecten en diensten een coördinerende taak en maakt daarvoor gebruik van dreigingsinformatie van diensten zoals de AIVD, MIVD en het KLPD.

Terrorisme

Het plegen van of dreigen met op mensenlevens gericht geweld of het aanrichten van ernstige maatschappijontwrichtende zaakschade, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen en politieke besluitvorming te beïnvloeden.

Terrorismelijst

Er bestaat op basis van VN-Veiligheidsraad resolutie 1267 een VN-terrorismelijst waarop van terroristische activiteiten verdachte personen en entiteiten staan die gelieerd zijn aan Al Qa'ida. Complementair daaraan is de EU-terrorismelijst waarop van terroristische activiteiten verdachte personen en entiteiten staan die niet aan Al Qa'ida gelieerd zijn.

Veiligheidsonderzoek

Een veiligheidsonderzoek omvat het instellen van een onderzoek naar gegevens die uit het oogpunt van de nationale veiligheid van belang zijn voor de vervulling van de desbetreffende vertrouwensfunctie.

Vertrouwensfunctie

Een vertrouwensfunctie is een functie die de mogelijkheid biedt de nationale veiligheid te schaden. Het gaat dan om functies waarin men omgang heeft met staatsgeheimen, functies waarin door integriteitsaantastingen de nationale veiligheid in het geding is en specifieke functies in vitale sectoren.

Virtualisering

De toenemende rol van het internet bij de verspreiding van extremistisch gedachtegoed en bij de netwerkvorming en onderlinge communicatie.

Vitale sectoren

Sommige sectoren en delen van de infrastructuur zijn zo vitaal voor de Nederlandse samenleving dat uitval of ernstige verstoring ervan grote schade tot gevolg kan hebben.

Zelfontbrander

Iemand die zonder directe persoonlijke beïnvloeding van buitenaf radicaliseert.

1 Trends en ontwikkelingen op het gebied van de nationale veiligheid

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) kreeg in 2006 veel aandacht van de Nederlandse samenleving, in het bijzonder van de politiek, bestuur en media. Die aandacht is begrijpelijk gezien de bijzondere bevoegdheden die de AIVD heeft. Dit jaarverslag is een van de manieren waarop de AIVD verantwoording aflegt aan het parlement. Het wil tevens de samenleving inzicht geven in de verschillende werkterreinen waarop de AIVD actief is. Dit hoofdstuk beschrijft van die werkterreinen de voornaamste trends en ontwikkelingen op het gebied van de nationale veiligheid die de AIVD in 2006 vanuit zijn wettelijke taakstelling heeft waargenomen. Verder gaat dit hoofdstuk in op de rol die de AIVD speelt om samen met uiteenlopende (overheids)organisaties de veiligheid nationaal en internationaal te beschermen.

1.1 Terrorisme, radicalisering en salafisme

In 2006 hebben diverse landen direct te maken gekregen met de dreiging van jihadistisch terrorisme. Verijdelde aanslagen in het Verenigd Koninkrijk, Canada en Denemarken en mislukte aanslagen in Duitsland onderstrepen dat de (internationale) terroristische dreiging in 2006 onverminderd groot was. Wat Nederland betreft heeft de AIVD geen concrete aanwijzingen waargenomen dat jihadisten voorbereidingen troffen voor een aanslag op objecten en personen in Nederland. Niettemin blijft een jihadistische aanslag ook in Nederland voorstelbaar.

De concrete en gekende terroristische dreiging in Nederland vanuit netwerken van eigen bodem lijkt ten opzichte van 2005 minder acuut te zijn geworden. Dit is onder meer het gevolg van succesvol overheidsoptreden door strafrechtelijke vervolging van terrorismeverdachten en de uitzetting van tot ongewenst vreemdeling verklaarde leden van jihadistische netwerken, mede op basis van AIVD-informatie. Ook lijkt de dreiging te zijn afgenomen door interne verdeeldheid en de al dan niet tijdelijke afwezigheid van echte leidersfiguren binnen de gekende netwerken in Nederland.

De relatieve en mogelijk tijdelijke verzwakking van de zogenoemde *home-grown* netwerken geeft echter geen volledig beeld van de dreiging in Nederland. De AIVD acht een aanslag op bijvoorbeeld een nationaal politicus nog altijd voorstelbaar.

Westerse politici zijn in de ogen van jihadisten immers een legitiem doelwit. Uit AIVD-onderzoek is verder gebleken dat het (soms uiterst snel verlopend) proces van radicalisering onder met name jonge moslims in Nederland doorzet. Dit mede onder invloed van internet en zogenoemde *trigger events*: beladen gebeurtenissen, zoals het geweld in Irak en de Deense cartoonkwestie.

Internet speelt nog steeds een belangrijke rol bij radicalisering en het verspreiden van jihadistisch materiaal. Moslimjongeren maken intensief gebruik van internet; het is voor hen een gebruikelijke plek om elkaar te ontmoeten, net als het schoolplein of de straathoek. Door de relatieve anonimiteit komen radicaal-islamitische uitingen op internet eerder voor, maar deze zijn lang niet altijd het gevolg van diepgewortelde radicaal-islamitische gedachten of gevoelens. Er lijkt sprake te zijn van een islamitische jeugds subcultuur, waarbij islamitische kleding, symbolen en extreme uitspraken veeleer een poging zijn om 'erbij te horen' en de eigen sociale identiteit tot uitdrukking te brengen. Het is van belang om onderscheid te maken tussen radicale moslimjongeren die de gewelddadige jihad aanhangen en prediken, en moslimjongeren die door middel van uiterlijkheden en extreme uitspraken hun sociale identiteit trachten vorm te geven binnen de Nederlandse samenleving.

De AIVD maakt zich zorgen over de groeiende invloed van buitenlandse jihadisten op lokale, autonome netwerken. In 2006 bleek dat er in het Verenigd Koninkrijk verschillende van zulke netwerken zijn, bestaande uit daar geboren en getogen moslims van de tweede of derde generatie. Ze zijn van Pakistaanse origine en staan onder invloed van Al Qa'ida in Pakistan. Ook tonen terroristische netwerken een grote mate van creativiteit en flexibiliteit bij de keuze van aanslagmiddelen en de selectie van doelwitten. Tegen deze achtergrond is het van eminent belang nauwgezet onderzoek te blijven doen naar de recente ontwikkeling in Noord-Afrika, waar een aantal terroristische groeperingen zich onder aanvoering van de Algerijnse Groupe Salafiste pour la Predication et le Combat (GSPC) lijkt te hebben verenigd in de 'Al Qa'ida van de Maghreb'.

Een andere ontwikkeling die de AIVD zorgen baart, is de uitbreiding van de salafitische invloedssfeer in Nederland. Het salafisme is een brede ideologische stroming binnen de islam die terug wil naar de 'zuivere islam' uit de tijd van de Profeet. Het salafisme is vaak conservatief en ultraorthodox. De AIVD heeft in 2006 steeds duidelijker waargenomen dat de salafitische missie in actieve en georganiseerde vorm wordt bedreven. Een aantal jongerenpredikers houdt lezingen in een groot aantal moskeeën en islamitische jongerencentra voor vooral Marokkaanse migrantenjongeren van

de tweede en derde generatie. Deze primair theologisch georiënteerde lezingen zijn vaak zonder medeweten of goedkeuring van de moskeebesturen georganiseerd en hebben tot doel het salafitische gedachtegoed in Nederland een breder draagvlak te geven. De predikers wakkeren bij sommige migrantenjongeren gevoelens aan van marginalisering en achterstelling, hetgeen hun radicalisering bevordert. Hoewel de salafisten in hun prediking in Nederland meestal niet direct oproepen tot geweld, is hun boodschap onverdraagzaam en anti-integratief. Zij keren zich vaak tegen andere bevolkingsgroepen en andersdenkenden, en zijn fel tegen verworvenheden zoals de gelijkberechtiging van vrouwen en mannen. In het algemeen verwerpen zij de open, pluralistische samenleving en de democratische rechtsstaat, zoals die in het Westen vorm krijgt. De verdere verbreiding van het salafisme in Nederland kan daarom leiden tot polarisatie en interetnische spanningen in de samenleving.

De bekende salafitische centra in Nederland zijn zich bewust van het feit dat politiek en media hen nauwgezet volgen. Mede daarom bedienen deze centra zich in toenemende mate van een façadepolitiek. Imams en bestuurders van islamitische instellingen vermijden (veelal) radicale uitspraken die gevoelig liggen binnen de Nederlandse samenleving om zo geen politieke of publieke opschudding te veroorzaken. Dit impliceert echter niet dat ideologisch afstand is genomen van de radicale leer. In besloten, meer exclusieve kring wordt deze nog immer verkondigd.

1.2 Overige ontwikkelingen

Naast aandacht voor de fenomenen terrorisme en radicalisering doet de AIVD onderzoek naar enkele andere aandachtsgebieden en werkterreinen waaronder links en rechts extremisme, proliferatie van massavernietigingswapens, veiligheidsonderzoeken, beveiligingsbevordering, ongewenste bemoeienis van vreemde mogendheden en relevante ontwikkelingen in het buitenland.

Op het gebied van links en rechts extremisme heeft de AIVD in 2006 geconstateerd dat extreem rechts verder versnipperd raakt. Het vertrouwen in het succes van rechts-extremistische politieke partijen neemt af, terwijl niet-politieke samenwerkingsverbanden een groei laten zien. In die zin vindt er een verschuiving plaats van *real politics* naar *street politics*. Daarnaast signaleert de AIVD dat bij incidenten tussen linkse en rechtse extremisten met name antifascisten actief op zoek gaan naar rechtse extremisten en de activiteiten van rechtse extremisten soms met geweld trachten te verstoren.

Spionage is ruim vijftien jaar na het einde van de Koude Oorlog bepaald geen geschiedenis. De AIVD heeft in 2006 geconstateerd dat diverse buitenlandse inlichtingendiensten en overheden in Nederland heimelijk actief zijn met als doel hun nationale belangen na te streven. Dit vormt een inbreuk op de Nederlandse soevereiniteit en kan daarnaast op verschillende terreinen botsen met Nederlandse belangen. Zo is er momenteel sprake van een toenemende belangstelling voor vitale Nederlandse ICT-infrastructuren. De inlichtingendreiging van buitenlandse mogelijkheden en organisaties is diverser en diffuser geworden. Naast het verrichten van onderzoek investeert de AIVD in het verhogen van de weerstand ten aanzien van de dreiging die uitgaat van spionage.

Verschillende landen zien (dreigen met) het bezit en de ontwikkeling van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen als een middel om op mondiaal en regionaal niveau invloed te krijgen en uit te oefenen. De internationale gemeenschap blijft zich onverminderd inzetten tegen verdere verspreiding van deze wapens, onder andere door uitbreiding en verscherping van exportcontroles. Er tekent zich een tendens af dat deze maatregelen invloed doen gelden. Landen van zorg slagen er desondanks nog wel in via heimelijke weg goederen te verkrijgen. Hierbij gaat het voornamelijk om goederen die zowel voor vreedzame als voor militaire doeleinden kunnen worden gebruikt. Ook zoeken landen steeds vaker hun toevlucht tot goederen van mindere kwaliteit, die daarom niet onder een exportregime vallen.

Door diverse maatschappelijke ontwikkelingen is de vraag naar personeel op vertrouwensfuncties gestegen. Dit heeft geleid tot een toename in het aantal verzoeken aan de AIVD om veiligheidsonderzoeken uit te voeren. In steeds meer veiligheidsonderzoeken blijkt een schuldenproblematiek een rol te spelen. Het hebben van omvangrijke schulden kan leiden tot kwetsbaarheid in de vervulling van een vertrouwensfunctie. Een actieve rol van de werkgever bij de begeleiding om de schulden terug te dringen kan die kwetsbaarheid in een groot aantal gevallen wegnemen.

1.3 De rol van de AIVD in het veiligheidsbestel

Het met diepgaand onderzoek verkrijgen van inlichtingen om ongekende dreigingen en risico's zichtbaar te maken is de kern van het werk van de AIVD. De AIVD verkrijgt die informatie en deelt deze met tal van (overheids)organisaties. Bijzonder is de samenwerking met de Regionale Inlichtingendiensten (RID'en). De RID'en

versterken op regionaal en lokaal niveau de informatiepositie die voor het werk van de AIVD onontbeerlijk is. Dankzij de groei van de Regionale Inlichtingendiensten en de intensivering van de samenwerking met de AIVD is de informatiepositie van de AIVD het afgelopen jaar dan ook fors versterkt.

Dreigingen en risico's voor de nationale veiligheid zijn niet door landsgrenzen beperkt. De AIVD verricht om die reden onderzoek in binnen- en buitenland. De complexiteit en de mondiale aspecten van veiligheid maken internationale samenwerking noodzakelijk. Daarom wisselt de AIVD operationele gegevens uit met collega-diensten in het buitenland om gezamenlijk tot nieuwe inzichten te komen. Dat versterkt ook de Nederlandse veiligheid.

De AIVD wordt evenzeer geacht een beeld te hebben van de belangen waartegen een dreiging is gericht. Dat betekent dat de AIVD vanuit dit perspectief een kennispositie opbouwt; waar kan een potentiële dreiging zich manifesteren, wat zijn de kwetsbaarheden en gevaaraantrekkende aspecten? Zowel in de beveiligingsbevorderende taak als in de bijdrage aan het stelsel Bewaken en Beveiligen brengt de AIVD vanuit het perspectief van de 'mogelijk bedreigde' de voorstelbare dreigingen in kaart. De mogelijk bedreigde belangen kunnen personen, objecten of diensten zijn die het nationale veiligheidsbelang vertegenwoordigen. Op basis van informatie van de AIVD over voorstelbare dreigingen of mogelijke risico's ten aanzien van deze belangen kunnen andere organisaties besluiten tot het treffen van beveiligingsmaatregelen.

In 2006 heeft de AIVD de samenwerking met het lokaal bestuur geïntensiveerd en hij wil deze de komende jaren nog verder verstevigen. De samenwerking is vooral nodig om radicalisering het hoofd te bieden. Belangrijk is daarbij te bedenken dat radicalisering niet altijd hoeft te leiden tot terrorisme, maar ook een bedreiging op zich kan vormen. Zo kunnen groepen radicale moslims de gewelddadige strijd afwijzen, maar wel anti-integratief en antiwesters georiënteerd zijn. Op deze wijze kunnen zij interetnische spanningen en polarisatie in de samenleving bewerkstelligen. Dergelijke ideologische stromingen zijn groeiende en kunnen uiteindelijk het voortbestaan van de democratische rechtsstaat op het spel zetten.

De AIVD verricht onderzoek naar de dieper liggende wortels van risico's en bedreigingen voor de nationale veiligheid. De AIVD heeft de informatiepositie, bevoegdheden en expertise om dit inzicht te krijgen en te delen. Dit is een wezenlijk andere taak dan de opsporing van strafbare feiten. De AIVD signaleert de dreiging

en adviseert bestuurders en beleidsmakers op nationaal en lokaal niveau, alsook andere belanghebbenden, hoe ze met AIVD-informatie om kunnen gaan. Zij hebben vervolgens een cruciale rol in het (verder) uitdenken en uitwerken van strategieën. Het is immers een verantwoordelijkheid van allen om de samenleving weerbaar te maken. Alleen dan wordt Nederland veiliger.

2 Terrorisme

2.1 Jihadistisch terrorisme

Een aantal westerse landen heeft in 2006 heel direct te maken gekregen met de dreiging van jihadistisch terrorisme. De vrijdelde aanslagen in het Verenigd Koninkrijk, Canada en Denemarken, alsmede de mislukte aanslagen op treinen in Duitsland, maakten duidelijk dat de terroristische dreiging in 2006 onverminderd substantieel was. Wat deze zaken ook duidelijk maakten is dat trends die werden beschreven in het AIVD-rapport *De gewelddadige jihad in Nederland* zich op vergelijkbare wijze voordoen in andere westerse landen. De basistrend die deze publicatie signaleert, is dat jihadistisch terrorisme zich sinds 2001 heeft ontwikkeld van een hoofdzakelijk externe dreiging naar een fenomeen dat in steeds belangrijkere mate *home-grown* is. Dit betekent dat het zwaartepunt ligt bij diffuse lokale jihadistische netwerken, met vooral een autonoom karakter. Deze algemene ontwikkeling hangt nauw samen met de overige gesignaleerde trends in het rapport *De gewelddadige jihad in Nederland*. Transnationale netwerken blijven een rol spelen, maar vormden in 2006 door decentralisatie en desintegratie minder een georganiseerde mondiale dreiging dan voorheen. Dit neemt niet weg dat in bepaalde regio's, zoals Afghanistan en Pakistan, Al Qa'ida als organisatie bijvoorbeeld wel degelijk een factor van betekenis blijft en soms zelfs weer sterker lijkt te worden. Een tweede belangrijke trend die in de nota werd geschetst is de voortgaande virtualisering van de jihad. Voor jihadistisch-terroristische groeperingen is de virtuele jihad, met propaganda als voornaamste wapen, vaak even belangrijk als de fysieke strijd zelf. Internet speelt bovendien een belangrijke en vooral versnellende rol bij het radicaliseringsproces van jonge moslims overal ter wereld. De laatste trend was dat deze radicalisering - mede onder invloed van het internet - grotendeels een ongeorganiseerd, interactief en spontaan karakter heeft. Vandaar dat vaak wordt gesproken over autonome radicalisering. Deze radicalisering wordt gevoed door een mengsel van politieke, religieuze en sociaal-culturele factoren. De belangrijkste politieke motivator is de identificatie met de wereldwijde gemeenschap van moslims (*oemmah*), die in de beeldvorming van veel moslims wordt bedreigd door onder meer het Westen. De religieuze voedingsbodem wordt gevormd door de opkomst van fundamentalistische stromingen binnen de islam, die grote aantrekkingskracht uitoefenen op moslimjongeren die hun religie (her)ontdekken. De belangrijkste sociaal-culturele factor is het zoeken naar een eigen identiteit, die vooral voor tweedegeneratiemigranten vaak erg complex is.

Uit de hierboven genoemde terrorismezaken blijkt eens te meer dat inlichtingen- en veiligheidsdiensten voor een complexe opgave worden gesteld. Zo blijken radicaliseringsprocessen soms zeer snel te verlopen, waardoor netwerken en cellen in korte tijd ontstaan. Dit betekent dat er voor inlichtingen- en veiligheidsdiensten weinig tijd overblijft voor onderzoek, terwijl er snel moet worden opgetreden. Naast de snelheid van processen is er ook de grote maar vaak onvoorspelbare rol die specifieke gebeurtenissen spelen bij het ultieme besluit om een aanslag te plegen. Deze zogenaemde *trigger events* kunnen zich in allerlei gedaanten voordoen, van beladen gebeurtenissen elders in de wereld (Deense cartoons, oorlog in Libanon) tot de opkomst van (nieuwe) leidersfiguren binnen netwerken zelf of het ontstaan van banden met transnationale netwerken. Ten slotte is er sprake van een hoge mate van creativiteit en flexibiliteit die jihadistisch terroristen aan de dag leggen bij zowel doelwitkeuze als werkwijze. Dit bleek zeer pregnant uit de vrijdelde aanslagen op transatlantische vluchten vanuit het Verenigd Koninkrijk, waarbij men een modus had gevonden om de zeer strenge veiligheidsmaatregelen te omzeilen. De *trigger events* en de flexibiliteit in werkwijze en doelwitkeuze maken onzekerheid en onvoorspelbaarheid tot belangrijke factoren bij de bestrijding van terrorisme.

In 2006 zijn in Nederland belangrijke vorderingen gemaakt in de bestrijding van het jihadistisch terrorisme. In maart 2006 was er de uitspraak in het proces tegen de Hofstadgroep, die door de rechter als een terroristische organisatie werd beschouwd. Deze zaak staat bekend als het Hofstadproces. Van de elf verdachten in de zogenaemde Piranha-zaak die in juni en oktober 2005 werden aangehouden, zijn er uiteindelijk zes veroordeeld. De rechter oordeelde in december 2006 dat er in dit geval weliswaar geen sprake was van een terroristische organisatie maar dat Samir A. wel degelijk bezig was geweest met het voorbereiden van een terroristische aanslag. Begin november 2006 tot slot werd een zestal personen uit kringen rond het Hofstadnetwerk aangehouden, na een onderzoek dat de Nationale Recherche was gestart naar aanleiding van een ambtsbericht van de AIVD uit 2005. Deze personen werden in staat van beschuldiging gesteld vanwege werving voor de gewapende strijd, lidmaatschap van een terroristische organisatie, het vervalsen van reisdocumenten en opruiing dan wel verspreiding ter opruiing.

Daarnaast is in 2006, zowel door de toegenomen capaciteit als door goede internationale samenwerking, beter zicht gekregen op enkele netwerken, waardoor in sommige gevallen preventief actie kon worden ondernomen.

De terroristische dreiging binnen en buiten Europa kwam ook in 2006 voornamelijk van lokale jihadistische netwerken en cellen. Deze *home-grown* netwerken opereren autonoom en noteren hun eigen, veelal lokale agenda waarbij van internationale aansturing doorgaans nauwelijks sprake is. Een substantieel deel van hun motivatie en ideologische onderbouwing vinden deze netwerken evenwel in de internationale arena. Met de uitbreiding van de internationale jihadistische agenda is dan ook sprake van een verbreding van de dreiging, dit jaar geïllustreerd door talrijke (verijdelde) aanslagen en arrestaties wereldwijd. Qua ideologie zijn zij te beschouwen als door Al Qa'ida geïnspireerd: hoewel er vaak geen organisatorische of hiërarchische relaties bestaan tussen kern-Al Qa'ida en lokaal opererende jihadistische netwerken en cellen, voelen zij zich nadrukkelijk onderdeel van de wereldwijde strijd en streven zij wel de doelstelling van Al Qa'ida na. Deze doelstelling is op lange termijn de terugkeer van het kalifaat in de islamitische wereld, op korte termijn betekent dit het verzwakken van de positie van als afvallig beschouwde regeringen in huidige islamitische landen. Een van de belangrijkste strategieën voor die verzwakking is het Westen te dwingen zijn steun aan deze regimes te staken door bijvoorbeeld aanslagen op westerse belangen. Hoewel al eerder door onder andere Osama Bin Laden de nadruk is gelegd op de grote energieafhankelijkheid van het Westen en de olie-infrastructuur reeds langer doelwit is van terroristische aanslagen, hebben mogelijke aanslagen op energievoorzieningen in 2006 in toenemende mate aandacht gekregen op jihadistische websites.

De strategische strijd tegen het Westen vormt voor veel lokale jihadistische netwerken een belangrijke inspiratiebron. De oorlog in Irak - bezien als een Amerikaanse aanval op de islam, het Palestijns-Israëliëse conflict - waarin 'het Westen en de Zionisten' als aartsvijand fungeren, en het conflict in Afghanistan zijn voor veel lokale netwerken een *cause célèbre*. Deze conflicten bepalen voor een groot deel het vijandbeeld dat deze netwerken hanteren door hét referentiekader te vormen voor het beoordelen van de situatie van moslims (in en ten opzichte van het Westen) en spelen een voorname rol in (internet)discussies. Sommige netwerken bemoeien zich daadwerkelijk met de strijd in conflictgebieden zelf en hebben boven op hun lokale agenda met internationale inspiratie ook een concrete internationale component. Het afgelopen jaar heeft vooral het conflict in Irak een dergelijke aantrekkingskracht gehad en zijn vanuit landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten jihadisten naar Irak getrokken om zich bij strijdende partijen aldaar aan te sluiten. Ook vanuit Europa zijn jihadisten naar deze strijd getrokken maar hun aantal is marginaal. Netwerken in omringende landen ondersteunen deze jihadisten. Tot nu toe komen weinig strijders terug uit Irak. Gezien

het voortduren van de strijd daar zijn jihadisten nog niet intensief op zoek naar andere strijdtoneelen. Ook overleven slechts weinig internationale jihadgangers de strijd voor langere tijd. Van grotere groepen ervaren veteranen is dan ook thans geen sprake. Veranderingen in de rol van Irak als strijdtoneel en/of veranderingen in de modus operandi kunnen alsnog tot terugkeer van jihadisten leiden. Een uitwaaiend effect is echter vooralsnog niet te verwachten.

Een aantal Noord-Afrikaanse jihadistische netwerken is in 2006 een samenwerkingsverband aangegaan onder de naam 'Al Qa'ida in de Maghreb'. Naast continuering van hun inspanningen ten behoeve van de realisering van lokaal gerichte doelstellingen onder de eigen naam, faciliteren deze netwerken onder de gezamenlijke noemer 'Al Qa'ida in de Maghreb' de rekrutering, opleiding en het transport van jihadisten op weg naar Irak, als bijdrage aan de realisering van internationaal gerichte doelstellingen. Het internationale aspect van deze jihadfacilitering komt ook tot uitdrukking in het gebruik van Sahel-landen voor het inrichten van trainingskampen. Door de breed gedeelde motivatie en strategie, alsmede het gebruik van de naam Al Qa'ida door autonome groepen, wordt de indruk in stand gehouden dat er sprake is van een gestructureerde internationale terroristische organisatie, terwijl er in feite sprake is van een fluïde raster van losse netwerken.

In de loop van 2006 is veel gesproken over een terugkeer of herstel van Al Qa'ida als een wereldwijd opererende terroristische organisatie. Een aantal recente terrorismezaken in het Verenigd Koninkrijk bevatte inderdaad aanwijzingen voor een aansturende rol van Al Qa'ida bij *home-grown* terroristische cellen. Echter, vooralsnog ontbreken concrete zaken die aantonen dat dit een patroon is dat ook voor andere landen in Europa van toepassing is.

De strijd in Irak is in 2006 verder opgelaaid en aangezien het dagelijkse geweld door zoveel verschillende partijen wordt uitgeoefend, heeft het belang van de bijdrage van internationale jihadisten aan waarde ingeboet. Daarbij heeft de sektarische strijd tussen soennieten en shi'ieten - zeker na de aanslag eind februari op de shi'itische moskee in Samarra - de overhand gekregen. Vooral het internationale 'Al Qa'ida in het Land van de Twee Rivieren'-netwerk ('Al Qa'ida in Irak') heeft een belangrijke rol gespeeld bij het verscherpen van deze sektarische geschillen, door zich het afgelopen jaar sterk te richten op het plegen van aanslagen op shi'ieten. Opvallend is dat het (soennitische) netwerk zich daarmee heeft afgewend van de agenda van kern-Al Qa'ida, dat aanslagen op westerse en Joodse doelen vooropstelt en een intra-islamitische strijd expliciet afwijst. De visie dat shi'ieten 'geen goede moslims' zijn heeft hier kennelijk de

overhand. Daarnaast vormt de sektarische strijd een onderdeel van de 'strijd van allen tegen allen', die de constructie van de democratische staatsvorm vrijwel onmogelijk maakt. De dood van de leider van 'Al Qa'ida in Irak' Abu Musab al-Zarqawi in juni 2006 heeft aan de rol en agendavoering van zijn organisatie niets veranderd. In september is door de Mujahedin Shura Council - een organisatie bestaand uit 'Al Qa'ida in Irak' en een aantal kleinere jihadistische groepen - een verenigd islamitisch emiraat uitgeroepen in delen van Irak. Dit emiraat lijkt vooralsnog weinig meer dan een virtueel bestaan te leiden en in Irak is hier dan ook nauwelijks op gereageerd. Er lijkt echter wel sprake van een enthousiasmerend effect en een daaropvolgend wereldwijde propagandistische dekking met betrekking tot het uitroepen van dit verenigd islamitisch emiraat.

De gewelddadige jihad in Nederland

Jihadistische dreiging is steeds meer een product van eigen bodem en komt niet meer alleen vanuit het buitenland. De AIVD in maart 2006 in het rapport *De gewelddadige jihad in Nederland - Actuele trends in de islamistische-terroristische dreiging*. Toenemende rekrutering en radicalisering onder jonge moslims die geboren en getogen zijn in Nederland is daarvoor de voornaamste oorzaak. Internet speelt een steeds grotere rol bij dit proces. En internationale ontwikkelingen, zoals de strijd in Irak, spelen een motiverende rol bij zowel rekruteringsactiviteiten als het plegen van een terroristische daad.

Het rapport biedt inzicht in de wijze waarop fluïde jihadistische netwerken ontstaan die in ons land aanwezig zijn en hoe ze zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld. Hoewel de omvang van de groep extremisten in ons land beperkt is, verwacht de AIVD meer interactie tussen de leden van de verschillende jihadistische netwerken. Op langere termijn zou er zo - met behulp van internet - een ongedifferentieerde informele pool van bereidwilligen voor de jihad kunnen ontstaan die in wisselende combinaties met elkaar of individueel, geweldsactiviteiten ontplooiën. Inlichtingen- en veiligheidsdiensten en politie moeten hier snel op kunnen anticiperen. Radicaliseringsprocessen onder allochtone en autochtone groepen zorgen er niet alleen voor dat ook in ons land acute geweldsdreigingen zich binnen vrij korte tijd kunnen ontwikkelen, maar bedreigen ook op de langere termijn de cohesie en onderlinge solidariteit in onze maatschappij. En daarmee de democratische rechtsorde.

Het complete rapport staat op de website van de AIVD, www.aivd.nl, bij 'Publicaties'.

Internationale ontwikkelingen hebben een grote invloed op de activiteiten van jihadistische netwerken in Nederland. Een deel van deze netwerken is transnationaal en houdt zich bezig met het ondersteunen van de jihad in Irak en Afghanistan.

Ook de lokale jihadistische netwerken, die momenteel het beeld in Nederland bepalen, worden geïnspireerd door de strijd van jihadstrijders elders. Een in Irak weinig betekenisvolle gebeurtenis als het uitroepen van een islamitisch emiraat, had op geïjhaadiseerde jongeren in Nederland een enthousiasmerend effect. Lokale autonome jihadistische netwerken zijn echter niet alleen afhankelijk van propaganda en spirituele leiding van elders. In 2006 is namelijk een opvallende toename van het aantal in het Nederlands vertaalde jihadistische teksten op het internet geconstateerd. Een deel van deze teksten verheerlijkt de strijd, niet alleen op islamitisch grondgebied maar overal ter wereld waar zich 'vijanden van de islam' bevinden. De verspreiding in de Nederlandse taal van dit type geweldsverheerlijkende lectuur, waarbij het martelaarschap eveneens wordt aangeprezen, heeft een radicaliserend en jihadistiserend effect op vooral jonge mensen.

In 2006 is gebleken dat ook Nederlandse jongeren van Turkse afkomst - vooralsnog op kleine schaal, maar in toenemende mate - vatbaar blijken voor een salafitische, ultraorthodoxe en soms zelfs jihadistische ideologie. Zij lijken zich daarbij verbonden te voelen met de wereldwijde strijd die in naam van hun geloof wordt gevoerd. Mede doordat een taalbarrière voor de Nederlands sprekende jongeren niet langer opgaat, duiken personen met een Turkse achtergrond steeds vaker op in multi-etnische jihadistische netwerken.

In het jaarverslag over 2005 werd gemeld dat radicale moslima's in het Hofstadnetwerk opvallend op de voorgrond traden. In 2006 heeft deze trend zich doorgezet. Het zwaartepunt van de activiteiten van de radicale moslima's ligt bij het bekeren van andere vrouwen tot het jihadistische gedachtegoed en het propaganderen van dit gedachtegoed in het algemeen. Hiertoe wordt actief aan *dawa* (prediking) gedaan, waarbij veel van internet gebruik wordt gemaakt. In de 'fysieke' wereld spelen groepsprocessen en gearrangeerde huwelijken met mannelijke leden van het netwerk een grote rol bij het aan zich binden van nieuwe rekruten. Hoewel de bereidheid om in de toekomst geweldsactiviteiten te ontplooiën nadrukkelijk aanwezig is, hebben de vrouwen van het Hofstadnetwerk deze stap zelf nog niet gezet. In ten minste één concreet geval is gebleken dat een vrouwelijk lid van een jihadistisch netwerk betrokken is geweest bij geweld.

Terugblikkend op de ontwikkelingen in 2006 binnen jihadistische netwerken in Nederland valt een aantal zaken op. Om te beginnen kan worden geconcludeerd dat de aanpak van jihadisten in Nederland een aanzienlijk verstorend effect heeft gehad op de gekende netwerken en cellen. Strafrechtelijke vervolging heeft ertoe geleid dat centrale figuren uit een aantal netwerken in detentie zijn genomen, waarvan een deel voor langere tijd. Een aantal anderen is na vrijlating tot ongewenst vreemdeling verklaard en daarop uitgezet naar het land van herkomst. Dit geldt niet alleen voor verdachten uit het Hofstadproces, ook enkele belangrijke figuren uit andere netwerken zijn het afgelopen jaar uit Nederland verwijderd. Deze uitzettingen lijken bovendien effect te hebben op andere leden van de netwerken. Jihadistische netwerken worden overigens niet alleen verzwakt door het optreden van de overheid. Er zijn binnen de netwerken zelf ook ontwikkelingen gaande die negatief uitwerken op organisatiegraad en slagkracht. Om te beginnen is er op het moment van verslaglegging een afwezigheid van echte leidersfiguren die een bindende en activerende rol kunnen spelen binnen netwerken. In met name lokale (autonome) netwerken in Nederland is bovendien sprake van voortdurende interne verdeeldheid. Deze twee factoren lijken er de voornaamste oorzaak van dat inmiddels in toenemende mate binnen de meeste netwerken een aanzienlijke kloof zichtbaar begint te worden tussen het verlangen naar de realisatie van het jihadistische ideaal en het vermogen om dat in de praktijk waar te maken.

De analyse van de relatieve verzwakking van gekende netwerken geeft uiteindelijk geen volledig beeld van de dreiging in Nederland. Tegelijkertijd moet namelijk ook geconstateerd worden dat de radicalisering onder met name jonge moslims in Nederland doorzet. Dit blijkt uit de voortdurende aanwas van (vooral lokale) jihadistische netwerken, maar ook uit de patronen in radicaliseringsprocessen die zichtbaar worden op bijvoorbeeld het internet. Er is sprake van een levendige 'jihadcultuur' waartoe een deel van de moslimjongeren in Nederland zich aangetrokken voelt. Nu moet deze subcultuur wel in een genuanceerd perspectief worden gezien. Zij past deels binnen algemene cultuurpatronen onder jongeren, waarin het aantrekkelijk is om met provocerende en radicale uitingen een eigen identiteit te creëren. Hierbij wordt niet zelden de stijl van radicale ideologieën en groeperingen overgenomen, waarbij het overigens in veel gevallen bij stijl blijft en op radicale uitingen geen gewelddadige gedragingen volgen. Zij maakt daarnaast deel uit van een bredere stroming binnen de islam in Nederland waar de nadruk wordt gelegd op een conservatieve en fundamentalistische invulling van deze religie. Zowel de jihadistische subcultuur als de opkomst van de radicale islam leidt in de meeste gevallen niet tot terrorisme. Beide fenomenen voeden weliswaar de vorming van jihadistische

netwerken, maar betekenen niet zonder meer dat er sprake zou moeten zijn van een verhoogde terroristische dreiging.

De dreiging van jihadistisch terrorisme voor Nederland vormt, mede gelet op de gebeurtenissen in andere westerse landen, een reëel gevaar. Een aanslag in Nederland, gepleegd door een *home-grown* terroristische cel of vanuit internationaal opererende netwerken, is en blijft voorstelbaar. Deze zogenoemde voorstelbare dreiging dient dan ook serieus genomen te worden. Voor de algehele inschatting van de dreiging moet echter niet alleen worden gekeken naar voorstelbaarheid, maar ook naar concreet waargenomen ontwikkelingen, de zogenoemde gekende dreiging. Het onderzoek van de AIVD naar jihadistisch terrorisme in 2006, laat zien dat juist deze gekende dreiging lijkt te zijn afgenomen. Dit geldt met name voor lokale jihadistische netwerken. De dreiging vanuit transnationale netwerken, die grotendeels buiten Nederland opereren, is moeilijker in te schatten. De AIVD heeft in de loop van 2006 een aantal malen mogelijke dreigingen richting Europa (en ook Nederland) vanuit het Midden-Oosten en Afghanistan onderzocht, maar deze dreigingen zijn vooralsnog niet bevestigd. Wel zou hieruit voorzichtig de conclusie kunnen worden getrokken dat Europa als doelwit van transnationale netwerken weer meer in beeld gaat komen na 2006.

2.2 Overige terroristische groeperingen

In 2006 heeft de AIVD aandacht besteed aan een aantal separatistisch-terroristische bewegingen die mogelijk contacten hebben in Nederland. Geconstateerd werd dat waar het op het gebied van Noord-Iers separatistisch terrorisme rustiger lijkt te worden, de separatistische spanningen in Spaans Baskenland en Sri Lanka in de tweede helft van 2006 juist weer toenamen. De AIVD houdt daarom ook in 2007 nog oog voor mogelijke uitvloeisels daarvan in Nederland.

2.2.1 Revolutionaire Volksbevrijdingspartij/Front (DHKP/C)

Het onderzoek van de AIVD naar de marxistisch-leninistische organisatie DHKP/C in Nederland richt zich op het onderkennen van ondersteunende activiteiten voor terroristische aanslagen in Turkije. De activiteiten van de organisatie handhaven zich op een bescheiden niveau. Leden en sympathisanten in Nederland houden zich veelal bezig met culturele manifestaties en demonstraties tegen de in hun ogen onmenselijke behandeling van gevangenen in Turkse detentiecentra. De organisatie lijkt nauwelijks meer in staat met haar ideologie nieuwe sympathisanten te verwerven onder de Turkse

gemeenschap in Nederland. Strafrechtelijk ingrijpen tegen DHKP/C in België en Duitsland, waardoor diverse belangrijke leidinggevendens tot lange gevangenisstraffen zijn veroordeeld, heeft niet tot organisatorische veranderingen in Nederland geleid.

2.2.2 **PKK**

In het jaarverslag van 2005 maakte de AIVD melding van hervormingen binnen de gelederen van de PKK, die erop gericht waren om de organisatie krachtiger en strijdvaardiger te maken. Inmiddels is de interne richtingstrijd in het voordeel van de voorstanders van de ‘harde lijn’ beslist. De hervormingen hebben zich in 2006 in Nederland voortgezet. Dissidente geluiden worden binnen de organisatie niet langer getolereerd. Organisatorisch en financieel heeft de leiding getracht de touwtjes strakker in handen te nemen, daarin aangespoord door een eveneens strakker gevoerde internationale leiding.

Als gevolg van diverse gebeurtenissen, zoals de arrestatie in Limburg van een Europees PKK-kopstuk Nedim Seven in augustus 2006, is bij de PKK het beeld ontstaan dat de repressie van overheidswege is toegenomen. Ook in de rest van Europa lijkt de PKK meer weerstand te ondervinden. Tegelijkertijd is de spanning en het geweld in Zuidoost-Turkije toegenomen. Deze twee factoren hebben tot een toename van PKK-sympathie onder Koerden in Nederland geleid.

In Turkse toeristencentra zijn in 2006 opnieuw diverse bomaanslagen gepleegd, waarvan een deel werd opgeëist door de sinds 2004 opererende militante groep de ‘Koerdische Vrijheidsvalken’ (TAK). In juni 2006 is bij een van deze aanslagen nabij de Turkse badplaats Antalya een Nederlandse vrouw omgekomen. De Turkse overheid ziet de TAK als een onderdeel van de PKK. De EU heeft de TAK in december 2006 op de EU-terrorismelijst geplaatst. Hoewel de PKK enige relatie met de TAK ontkent zijn beide groepen ideologisch sterk verwant. Mogelijk is de TAK voortgekomen uit de PKK, en voert de groep zijn gewelddadige campagne met goedkeuring van deze laatste organisatie. Een uitbreiding van de gewelddaden naar Nederland wordt echter niet verwacht.

2.2.3 **ETA**

De gewelddadige Baskische afscheidingsbeweging ETA is door de Europese Unie op de zogenoemde terrorismelijst geplaatst. De AIVD heeft derhalve aandacht voor de ontwikkelingen rond deze beweging. De ETA is echter niet in Nederland zelf actief. In maart 2006 heeft de ETA een wapenstilstand met de Spaanse overheid afgekondigd op grond waarvan voorzichtige vredesbesprekingen zijn gestart. Na aanvankelijke euforie

is er nu echter sprake van een groeiend wederzijds wantrouwen. De wapenstilstand werd in de laatste maanden van 2006 regelmatig geschonden door veelal individueel agerende ETA-sympathisanten, eindigend met een aanslag op 30 december 2006 op Barajas Airport bij Madrid. Daar werd een bestelbus vol explosieven opgeblazen in een parkeergarage, voorafgegaan door de gebruikelijke waarschuwing. Desondanks vielen er twee doden. Deze laatste aanslag is in de eerste dagen van 2007 opgeëist door de ETA. De spanningen in Spanje zijn vooralsnog niet van invloed op de situatie onder de Baskische gemeenschap in Nederland.

2.2.4 (Noord-)Ierse terroristische groeperingen

In het verleden is Nederland herhaaldelijk geconfronteerd met acties van Noord-Ierse groeperingen. Aangezien er ook op het Europese continent nog steeds gewelddadige (splinter)groeperingen actief zijn, hebben zij de aandacht van internationale inlichtingen- en veiligheidsdiensten, waaronder de AIVD. De grootste republikeinse beweging, Provisional IRA (PIRA), heeft zijn wapens ingeleverd en vormt al ruim een jaar feitelijk geen dreiging meer. Dreiging bestaat nog wel van de kant van een gewelddadige afsplitsing, de Real IRA (RIRA), die tot op heden heeft geweigerd zich achter het Goede Vrijdagakkoord van 1998 te scharen. Ook sommige Noord-Ierse loyalisten blijven zich, deels gewelddadig, verzetten tegen politieke deelname van republikeinen aan het bestuur. Het blijft echter lastig een onderscheid te maken tussen politieke en criminele intenties van genoemde groeperingen, zowel aan loyalistische als aan republikeinse kant. Met name de loyalistische groeperingen hebben te maken met interne strijd over de verdeling van drugsafzet en dergelijke.

In de toekomst zullen radicale splinters blijven tornen aan het vredesakkoord. Dat de bekende loyalistische terrorist Michael Stone in november 2006 gewapend het Noord-Ierse parlement binnendrong, is wat dat betreft een teken aan de wand.

2.2.5 Liberation Tigers of Tamil Eelam

Sinds 2002 is in Sri Lanka sprake van een feitelijke wapenstilstand maar de situatie is in 2006 verslechterd. Vredesbesprekingen tussen de regering en de Tamil Tijgers (LTTE) zijn plotseling overgegaan in bloedige gevechten en aanslagen met inmiddels enige duizenden slachtoffers. In de loop van 2006 heeft ook de AIVD zijn aandacht gericht op de LTTE aangezien sinds juni deze afscheidsbeweging op de Europese terrorismelijst is geplaatst. Daarmee zijn direct ook alle tegoeden van de LTTE bevroren en kunnen zij moeilijker putten uit door de Tamil-gemeenschap bijeengebrachte fondsen. Dit heeft geleid tot beroering binnen de Tamil-gemeenschap, ook in

Nederland, waar meteen sprake was van een toename van publieke activiteiten van LTTE-sympathisanten. De verschillende demonstraties in het gehele land hadden echter een vreedzaam karakter.

2.3 Aanslagmiddelen

De AIVD doet onderzoek naar aanslagmiddelen die potentieel te gebruiken zijn bij terroristische aanslagen. Het onderzoek richt zich hierbij vooral op chemische, biologische, radiologische en nucleaire (CBRN) aanslagmiddelen en (zelfgemaakte) explosieven. Naast het monitoren van de binnenlandse situatie omtrent aanslagmiddelen, onderzoekt de AIVD aan terrorisme gerelateerde incidenten in het buitenland om inzicht te krijgen in de werkwijze van terroristische netwerken. Met dit inzicht tracht de AIVD onder meer de aankoop of fabricage van aanslagmiddelen tijdig te onderkennen en haar partners van relevante informatie te voorzien.

Ook neemt de AIVD deel aan nationale en internationale overleggen met ketenpartners en specialisten omtrent CBRN-aanslagmiddelen en zelfgefabriceerde explosieven.

In 2006 zijn er in Nederland geen aan terrorisme gerelateerde incidenten geweest met CBRN-aanslagmiddelen of explosieven. Internationaal gezien is er sprake van een afname van CBRN-incidenten en een toename van incidenten met zelfgemaakte explosieven. De AIVD acht een aanslag met behulp van zelfgefabriceerde explosieven op dit moment dan ook waarschijnlijker dan een CBRN-aanslag, hoewel dit laatste met nadruk niet wordt uitgesloten. Ingrediënten voor het zelf fabriceren van explosieven zijn relatief eenvoudig te verkrijgen en er is minder specialistische kennis nodig waardoor experimenteren laagdrempeliger is geworden.

2.3.1 Explosieven

Belangrijke incidenten omtrent zelfgemaakte explosieven vanuit lokale autonome netwerken in 2006 zijn de mislukte aanslagen in Duitsland en de opgerolde netwerken in Denemarken en Canada. De in treinen gevonden gasflesbommen in Duitsland gingen niet af door een technische fout. Deze bommen hadden echter vele tientallen slachtoffers kunnen maken als ze wel waren afgegaan. In Denemarken en Canada beschikten de netwerken zowel over kennis als over de benodigdheden om een explosief te produceren. Zij bevonden zich ten tijde van de arrestaties dan ook in een vergevorderd voorbereidingsstadium.

Incidenten in het buitenland kunnen een direct effect hebben op de beveiligingsmaatregelen in Nederland of Europa. Een voorbeeld hiervan zijn de vrijgelde aanslagen van augustus 2006 in het Verenigd Koninkrijk waarna vloeistoffen werden geweerd uit de handbagage van passagiers in het vliegverkeer. De verdachten in dit aanslagcomplot wilden namelijk vloeibare explosieven tot ontploffing brengen die, om veiligheidsmaatregelen te omzeilen, apart in losse onderdelen het vliegtuig binnen moesten worden gesmokkeld.

2.3.2 CBRN

De kans op een CBRN-aanslag blijft klein maar nochtans reëel. Een geslaagde CBRN-aanslag zal naar alle waarschijnlijkheid kleinschalig (in de zin van gebruikte middelen, schade en slachtoffers) en technisch eenvoudig van aard zijn. Het effect zal echter grootschalig en disproportioneel zijn in de zin van het maatschappijontwrichtende effect dat uitgaat van een dergelijke aanslag.

Ondanks de geconstateerde afname blijft de interesse van internationale jihadisten in CBRN-aanslagmiddelen aanwezig, getuige ook de oproep van ‘Al Qa’ida in Irak’-kopstuk Abu Ayyub Al Masri van 28 september 2006. In een verklaring roept Al Masri wetenschappers op om af te reizen naar Irak om daar te experimenteren met onconventionele *dirty bombs* en deze in te zetten tegen Amerikaanse doelen. Volgens Al Masri hebben de strijders in Irak behoefte aan scheikundigen, natuurkundigen, elektronica-experts, nucleaire wetenschappers en explosievaardkundigen.

De enige noemenswaardige internationale CBRN-incidenten hebben in 2006 plaatsgevonden in het Verenigd Koninkrijk. In juni 2006 heeft een antiterrorismeactie plaatsgevonden op basis van aanwijzingen dat er een chemische *dirty bomb* geproduceerd zou zijn door een tweetal Britse moslims van Bengaalse afkomst. Bewijsmateriaal hiervoor is echter niet aangetroffen. Een tweede zaak betrof de veroordeling in november van een 34-jarige Britse man van Pakistaanse afkomst, wegens onder andere het voorbereiden van een aanslag met een radiologische *dirty bomb*.

2.4 Financiering van terrorisme

Een van de onderzoeksmiddelen van de AIVD is het uitvoeren van financieel onderzoek met als doel inzicht te krijgen in methoden van financiering van terrorisme en radicalisering. De AIVD vervult tevens een rol in het kader van werkzaamheden die

voortvloeien uit de VN- en EU-bevriezingslijsten. Op deze lijsten staan personen en organisaties die in relatie worden gebracht met terrorisme en waarvan de financiële tegoeden moeten worden bevroren om de financiering van terroristische activiteiten te voorkomen. De AIVD krijgt vanuit financiële instellingen meldingen over personen en organisaties die mogelijk op dergelijke lijsten staan en bij hen tegoeden houden. In 2006 zijn naar aanleiding van deze meldingen twee ambtsberichten aan het ministerie van Financiën uitgebracht. Deze ambtsberichten geven het ministerie van Financiën uitsluitel of de personen of organisaties die door de financiële instellingen zijn gemeld overeenkomen met de bevriezingslijsten.

2.5 Reispatronen

Leden van terroristische netwerken maken gebruik van alle mogelijke migratiekanalen om zich internationaal te verplaatsen, onder andere ook naar en via Nederland. Om deze reden houdt de AIVD zicht op de inreis, uitreis en transit van die vreemdelingen die mogelijk een risico voor de nationale veiligheid vormen. Grenscontrole is hierbij een belangrijk instrument. De AIVD onderhoudt derhalve contact met die organisaties uit de vreemdelingenketen die verantwoordelijk zijn voor de toelating van vreemdelingen en wisselt waar nodig informatie met hen uit.

De samenwerking met organisaties in de vreemdelingenketen is versterkt door risico-indicaties te ontwikkelen die betrokken instanties in staat stellen alert te zijn op signalen van (mogelijke) betrokkenheid bij terrorisme. Tevens is een begin gemaakt met het geven van *awareness*-briefings aan Nederlandse diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland en is voorlichting gegeven aan relevante onderdelen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de Koninklijke Marechaussee. Het ontwikkelen van risico-indicaties is een continu proces waarbij een goede samenwerking met deze organisaties van cruciaal belang is. Daarnaast is het belangrijk zicht te blijven houden op trends en ontwikkelingen die mogelijk een verschuiving op het gebied van reisbewegingen en de modus operandi van potentiële terroristen laten zien.

2.6 Internetgebruik door terroristen

Moderne informatie- en communicatietechnologieën spelen een belangrijke en nog immer groeiende rol bij de ontwikkeling van de dreiging die uitgaat van het jihadistisch

terrorisme. De AIVD en zijn internationale partners zien internet als een van de drijvende krachten achter de gewelddadige jihadbeweging. Het is het voornaamste middel waarmee zelfstandige radicalisering en rekrutering onder (vaak zeer jonge) moslims plaatsvindt. Dit zijn grotendeels autonome processen waarin moslims uit zichzelf radicaliseren en zich aanbieden als strijder voor de islam. Tevens speelt het internet een belangrijke rol bij de ideologische en organisatorische ontwikkeling van jihadistische netwerken en in de voorbereiding en planning van aanslagen. In 2006 is een substantiële bijdrage geleverd aan de NCTb-publicatie over internetgebruik door terroristen.

In het licht van de geconstateerde ontwikkelingen op het gebied van internetgebruik door terroristen heeft de AIVD in 2006 besloten extra te investeren in onderzoek op het radicaal-islamitische deel van het internet.

3 Radicalisering

3.1 Ontwikkelingen

In 2006 was een belangrijk gedeelte van de onderzoeksactiviteiten gericht op het in een zo vroeg mogelijk stadium onderkennen van radicaliseringsprocessen binnen de Nederlandse samenleving. Het onderzoek betrof zowel radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot terroristisch geweld als vormen van radicaliseringsprocessen die andere ontwrichtende effecten kunnen hebben op de samenleving. Het onderzoek naar deze laatste vormen richtte zich met name op tendensen van onverdraagzaam isolationisme bij sommige groeperingen, die in een aantal gevallen gepaard gaan met een streven naar eigenrichting waarbij de eigen, veelal religieuze wetten boven de Nederlandse wet worden geplaatst. Een dergelijk onverdraagzaam isolationisme bij sommige groeperingen kan enerzijds leiden tot onderdrukking van diegenen die men tot de eigen gemeenschap rekent en anderzijds tot polarisatie en spanningen tussen diverse bevolkingsgroepen.

De AIVD is in 2006 vanuit zijn rol als verschafter van inzicht in het fenomeen radicalisering betrokken geweest bij de ontwikkeling van een brede aanpak van radicalisering waarbij niet alleen diverse onderdelen van de rijksoverheid maar ook de lokale overheden, het maatschappelijke middenveld en in het geval van moslimradicalisme de gematigde krachten binnen de moslimgemeenschappen een rol spelen. Bij de brede aanpak van radicalisering staat centraal dat de interventiemogelijkheden niet alleen in de repressieve maar ook in de preventieve en proactieve sfeer plaatsvinden.

In 2006 is nauw samengewerkt met diverse onderdelen van de rijksoverheid, zoals andere onderdelen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Justitie, de Immigratie- en Naturalisatiedienst, het ministerie van Financiën, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (inclusief de Onderwijsinspectie), de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Ook de contacten met het lokaal bestuur zijn fors geïntensiveerd. Het lokaal bestuur wordt geïnformeerd over algemene trends. Daarnaast heeft de AIVD gemeenten ook geïnformeerd over meer specifieke aangelegenheden. De AIVD zal hierin blijven investeren.

De inspanningen in 2006 ten aanzien van bovenstaande onderdelen van de overheid waren vooral gericht op het verschaffen van meer inzicht in het fenomeen radicalisering in het algemeen en duiding met betrekking tot concrete radicaliseringshaarden in het bijzonder. Zo werden diverse malen lezingen en presentaties verzorgd voor lokale besturen en diverse departementen van de rijksoverheid over de groei van specifieke vormen van radicalisme en trends in de manifestatievormen van radicalisering. Verder had de AIVD in 2006 een sterke adviserende betrokkenheid bij de ontwikkeling van overheidsbrede maatregelen ter ombuiging en verstoring van radicaliseringsprocessen, dit in nauwe samenwerking met name met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het ministerie van Justitie en de NCTb.

Daarnaast dient ook de vernieuwde samenwerking met wetenschappelijke instituten te worden vermeld. In 2006 was de AIVD direct betrokken bij initiatieven gericht op de verdere uitbouw en verdieping van het wetenschappelijke onderzoek in Nederland ten aanzien van radicalisering door de samenwerking met een aantal wetenschappelijke instituten op dit vlak.

In 2006 hebben wederom verscheidene internationale kwesties plaatsgehad die onder Nederlandse moslims van diverse origine veel verontwaardiging en soms zelfs radicalisering teweegbrachten. Met name de cartoonaffaire en de Israëlische inval in Libanon leidden tot woede en frustratie. Daarnaast was er de ophef over uitspraken van de paus. Radicale moslims zagen in dit alles wederom een bevestiging van hun zienswijze dat het Westen de islam wil vernietigen. Bovenstaande voorbeelden hebben betrekking op religieuze radicalisering. Radicalisering kan echter ook politiek of etnisch gemotiveerd zijn.

3.2 De Iraanse gemeenschap in Nederland

De AIVD maakt een inschatting van de sentimenten die binnen de Iraanse gemeenschap leven. Dit is relevant gezien de positie die Iran op het politieke wereldtoneel inneemt, de instabiele situatie in het Midden-Oosten en de rol van ideologisch gidsland die Iran regionaal en internationaal wil spelen. Een inventariserend onderzoek leverde als belangrijkste conclusie op dat de reacties vanuit de Iraanse gemeenschap op majeure gebeurtenissen in het Midden-Oosten over het algemeen als rustig en beheerst kunnen worden getypeerd. Tevens is uit het onderzoek gebleken dat binnen deze gemeenschap weinig aanleiding bestaat voor mogelijke

radicalisering. Iraniërs zijn in vergelijking met andere minderheidsgroeperingen relatief goed geïntegreerd in de Nederlandse samenleving. Daarnaast beheersen ze de Nederlandse taal veelal vrij goed, zijn zij over het algemeen hoogopgeleid en hebben ze een relatief hoge arbeidsparticipatie.

Naar aanleiding van de crisis in Libanon, waarbij de op Iran gerichte fundamentalistische shi'itische Hezbollah een sleutelrol vervulde, is extra aandacht geschonken aan de sentimenten binnen de verschillende shi'itische gemeenschappen in Nederland. De Iraanse gemeenschap vormt overigens de grootste shi'itische gemeenschap in Nederland. Dit onderzoek heeft niet tot opzienbarende resultaten geleid. De AIVD heeft in 2006 geen bijzondere onrust binnen deze gemeenschap waargenomen.

In het jaarverslag van 2005 is melding gemaakt van de activiteiten van de Iraanse oppositiebeweging Mujahedin-e Khalq Organisation (MKO) in Nederland. De activiteiten van de MKO in Nederland zijn met name gericht op demonstraties, handtekeningenacties en fondsenwerving. Voor de fondsenwerving zet de MKO diverse mantelorganisaties in. Vanwege de agressieve wijze van fondsen werven is in het jaarverslag van 2005 een aantal van deze organisaties expliciet vermeld, te weten de stichting Solidariteit met Iraanse Mensen (SIM), de Stichting voor Mensenrechten Vrienden (SMV) en de stichting Het Imago van de Toekomst. Het geld wordt zogenaamd ingezameld voor humanitaire hulp aan het Iraanse volk, maar komt in feite ten goede aan de MKO zelf. Na publicatie van het jaarverslag heeft de AIVD waargenomen dat de activiteiten van deze organisaties verminderden. Ook kwamen naar aanleiding van het jaarverslag diverse meldingen binnen van verontruste burgers over agressieve fondsenwerving. De MKO reageert hierop door de fondsenwerving en de andere activiteiten door andere mantelorganisaties te laten uitvoeren. Zo is in 2006 een groot deel hiervan uitgevoerd door de Stichting van de Familieleden van Iran (SFVI).

De MKO staat sinds mei 2002 op de lijst van terroristische organisaties van de Europese Unie (EU). De organisatie is sinds die tijd actief om van deze lijst af te komen, daartoe heeft men ook een zaak aangespannen bij het Gerecht van Eerste Aanleg van de EU. Op 12 december 2006 heeft het Gerecht van Eerste Aanleg de plaatsing van de MKO op de EU-lijst onrechtmatig verklaard wegens ontbrekende procedurele bepalingen die een inbreuk vormden op de rechtsbescherming van de op de lijst geplaatste organisatie. De plaatsing op de lijst bleef echter gehandhaafd.

Van dawa tot jihad

In december 2004 verscheen de nota *Van dawa tot jihad* over de diverse dreigingen van de radicale islam tegen de democratische rechtsorde. In die rechtsorde zijn twee typen verhoudingen te onderscheiden: de interacties tussen overheid en burger (verticaal) en die tussen burgers onderling (horizontaal). Binnen de radicale islam zijn twee strategieën waar te nemen om de rechtsorde ingrijpend te veranderen: dawa en jihad. Dawa duidt op een niet-gewelddadige langetermijnstrategie van voortdurende beïnvloedingsactiviteiten. Jihad op een kortetermijnstrategie van gewelddadig activisme en terrorisme. Beide strategieën kunnen heimelijk en openlijk van karakter zijn. Met die variabelen ontwikkelde de AIVD een schematisch 'denkmodel' met acht te onderscheiden dreigingstypen.

De complete nota met daarin de uitwerking van de acht dreigingstypen is te vinden op de website van de AIVD, www.aivd.nl, bij 'Publicaties'.

3.3 Salafitische centra in Nederland

In het afgelopen jaar heeft de AIVD een toename gesignaleerd van het aantal moskeeën en islamitische instellingen dat onder invloed is komen te staan van bekende salafitische centra. Deze centra verspreiden onverminderd de salafitische boodschap, waarbij zij zich met name richten op een kleine doch groeiende groep jonge Nederlanders van Marokkaanse origine die zich reeds gemarginaliseerd voelen. De mate van beïnvloeding varieert. Zo mag worden verondersteld dat de invloed van een rondreizende salafitische prediker die slechts eenmalig een vrijdagspreek verzorgt en zich daarbij van polariserend taalgebruik bedient, beperkt is. De beïnvloeding kan echter ook veel verdergaande gevolgen hebben en kan bijvoorbeeld leiden tot pogingen tot bestuursovername van een moskee. De signatuur van een moskee kan in een dergelijk geval van gematigd in antiwesters en anti-integratief veranderen. De verspreiding van het salafisme heeft tot gevolg dat een toenemend aantal moskeebezoekers ontvankelijk blijkt te zijn voor de anti-integratieve en onverdraagzaam isolationistische opvattingen van het salafisme. Een aantal van deze lokale salafitische radicaliseringshaarden is opgenomen in een multidisciplinair project onder regie van de NCTb, gericht op de aanpak van radicaliseringshaarden. Er zijn overigens ook centra die een dergelijk anti-integratief geluid binnen hun moskee niet tolereren en salafitische predikers weren uit hun moskee.

De AIVD blijft de ontwikkelingen binnen het salafisme op de voet volgen. Het nationaal en lokaal bestuur wordt hierover geïnformeerd opdat zij in de gelegenheid worden gesteld om hun moslimgemeenschap te attenderen op en weerbaar te maken tegen het onverdraagzame isolationistische karakter van het salafisme.

Imams en bestuurders van islamitische instellingen zullen radicale uitspraken die gevoelig liggen binnen de Nederlandse samenleving in hun moskee veelal vermijden teneinde geen politieke of publieke opschudding te veroorzaken. Het afgelopen jaar hebben zich enkele gevallen voorgedaan waarbij een imam desalniettemin omstreden uitspraken deed, hetgeen heeft geleid tot (negatieve) media-aandacht en de roep tot strafbaarstelling.

3.4 De Turkse gemeenschap in Nederland

Onder een beperkt gedeelte van de jonge Turkse Nederlanders vindt een vorm van (ultra)orthodoxe islam met sterk intolerante en anti-integratieve aspecten weerklank,

zo valt te constateren. Het fenomeen doet zich voor in groepen bestaande uit vrijwel uitsluitend Nederlandse personen van Turkse afkomst en in multi-etnische groepen waarin Turken participeren. Jongeren die aansluiting zoeken bij dergelijke groepen geven uiting aan een toenemende afkeer van de Nederlandse samenleving en overheid. Zij stellen de islamitische wet (*sharia*) boven de Nederlandse wetgeving en verwerpen democratische principes. Ook wordt het gebruik van geweld tegen niet-moslims in binnen- en buitenland, bijvoorbeeld in de vorm van terroristische aanslagen door radicaal-islamitische groeperingen, goedgekeurd. In de perceptie van deze jongeren wordt de islam wereldwijd, en dus ook in Nederland, voortdurend bedreigd en is hij verwickeld in een strijd om zijn voortbestaan.

In sommige gevallen maakt men bij de geloofsbeleving gebruik van faciliteiten van bestaande (moskee)organisaties. Ook via internet vindt verspreiding van (ultra)orthodoxe geloofsopvattingen in de Turkse gemeenschap plaats. De Turkse taal lijkt hierbij een onderscheidend element te zijn ten opzichte van andere radicale sites. Een grote meerderheid van de Turkse gemeenschap in Nederland heeft een afkeer van radicaal religieus denken en staat derhalve negatief tegenover bovenstaand fenomeen. Wel wordt in de gemeenschap, meer dan voorheen, het maatschappelijk klimaat als vijandig ervaren. In september schrapten enkele politieke partijen kandidaat-Kamerleden van Turkse origine van de kandidatenlijst, vanwege hun standpunt inzake de Armeense kwestie. Dit werd ervaren als een beknotting van de vrijheid van meningsuiting.

3.5 De Marokkaanse gemeenschap in Nederland

Binnen een groot deel van de moskeeën in Nederland bestaat veel weerstand tegen (het propageren van) religieus geweld. Tegelijkertijd kan gesteld worden dat de invloed van een orthodoxe vorm van islam binnen veel moskeeën groeiende is. Moslimjongeren winnen aan invloed binnen de moskeeën en lijken de voorkeur te geven aan een (ultra)orthodoxe interpretatie van de islam boven de meer traditionele en culturele geloofsbeleving van de eerste generatie moslimmigranten. Waar moslimjongeren in de moskee stuiten op een oudere generatie bestuurders die niets van een orthodoxe boodschap wil weten, ontplooiën zij zelf initiatieven buiten de moskee. Verspreid door heel Nederland worden dan ook in afgehuurde locaties lezingen gegeven door (ultra)orthodoxe predikers. Hier komen soms vele honderden strenggelovige moslimjongeren afkomstig uit het hele land op af.

Waar voorheen jongeren verantwoordelijk waren voor incidenten met een radicaal karakter binnen het reguliere Nederlandse onderwijsstelsel, hebben er zich het afgelopen jaar enkele gevallen voorgedaan waarbij leerkrachten openlijk blijk gaven van hun orthodoxe dan wel radicale islamitische gedachtegoed. Een zaak die in de openbaarheid is gekomen betreft een vrouwelijke leerkracht die les gaf aan een onderwijsinstelling in Utrecht en die weigerde haar mannelijke collega's de hand te schudden. Er is geconstateerd dat deze leerkracht wordt beïnvloed vanuit salafitische kringen.

De AIVD heeft al eerder geconstateerd dat er zich onder Nederlandse moslimjongeren een islamitische tegen- of jeugds subcultuur lijkt te ontwikkelen. De veelal Marokkaanse jongeren die deel uitmaken van deze jeugds subcultuur zetten zich op soms provocerende manier af tegen de dominante cultuur in de Nederlandse samenleving. De jeugds subcultuur komt met name tot uiting door het gebruik van de symbolen van de (ultra)orthodoxe en, in sommige gevallen, de extremistische varianten van de islam. Op internet is dit verschijnsel nog het meest zichtbaar. Jongeren tooien zich met schuilnamen die refereren aan de gewelddadige jihad, ze doorspekken hun teksten met citaten van radicale sjeiks en gebruiken foto's en filmpjes met een extremistische inhoud om zichzelf te afficheren als aanhanger van de gewelddadige jihad. Echter, in een deel van de gevallen blijken de hiervoor verantwoordelijke jongeren er geen orthodoxe of radicale levensstijl op na te houden en geen contacten te onderhouden met extremisten.

Het is op dit moment nog onduidelijk wat de opkomst van een islamitische jeugds subcultuur betekent voor de dreiging vanuit de radicale islam. Het modieus worden van orthodoxe en zelfs extremistische varianten van de islam betekent dat deze varianten kwetsbaar worden voor vervlakking en dat deze varianten op termijn zelfs 'uit' kunnen raken. Daartegenover staat dat deze jeugds subcultuur de radicale islam en zijn ideeën laagdrempelig kan maken voor jongeren.

3.6 De Molukse gemeenschap in Nederland

In het jaar 2006 hebben diverse kleinschalige manifestaties door Molukkers plaatsgevonden, die zonder verstoringen van de openbare orde zijn verlopen. De maatschappelijke positie van een deel van de derde generatie Molukse jongeren is echter nog steeds zorgelijk, hetgeen een voedingsbodem zou kunnen vormen voor mogelijke radicalisering.

3.7 Overige minderheden in Nederland

De AIVD heeft in 2006 in inventariserende zin onderzoek verricht naar een aantal kleinere etnische gemeenschappen in de Nederlandse samenleving, waaronder de Somalische, Pakistaanse, Afghaanse, Iraakse, Libanese, Palestijnse en Tsjetsjeense gemeenschappen. Hierbij is de mogelijke voedingsbodem voor radicalisering binnen (delen van) deze gemeenschappen nader in kaart gebracht. Deze analyse op gemeenschapsniveau, waaruit een algemeen profiel ontstaat, laat echter onverlet dat individuele personen kunnen radicaliseren onder invloed van hun eigen persoonlijke problematiek.

Uit het onderzoek tot op heden is onder meer gebleken dat de situatie in het moederland voor bovenstaande gemeenschappen slechts in beperkte mate tot onrust leidt in Nederland. Dit blijkt bijvoorbeeld het geval te zijn voor de Palestijnse en Libanese gemeenschap. De verkiezingsoverwinning van Hamas en de Israëlische militaire activiteiten in de zomer van 2006 hebben niet geleid tot onrust binnen de Palestijnse gemeenschap in Nederland, noch binnen de Libanese gemeenschap. Diverse demonstraties hebben plaatsgevonden maar deze zijn rustig verlopen. Daarnaast lijkt de Iraakse gemeenschap gelaten te reageren op de burgeroorlog in het moederland. In Nederland zijn geen verhoogde spanningen geconstateerd tussen soennieten en shi'ieten. De relatief kleine Tsjetsjeense gemeenschap heeft in het afgelopen jaar nauwelijks van zich doen spreken.

De voedingsbodem voor radicalisering lijkt eerder bepaald te worden door de beleving van de leefsituatie van de gemeenschap in Nederland. Slechte sociaaleconomische omstandigheden kunnen leiden tot het aannemen van een slachtofferrol, waarbij de schuld van de misère geheel wordt gelegd bij de Nederlandse maatschappij.

Vanwege de betrokkenheid van personen binnen de Pakistaanse gemeenschap in het Verenigd Koninkrijk bij de aanslagen van 7 juli 2005 in Londen en de betrokkenheid van een groep Pakistani bij de vrijdelde aanslagen op vliegtuigen in het Verenigd Koninkrijk in augustus 2006, analyseert de AIVD of de Pakistaanse gemeenschap in Nederland eenzelfde voedingsbodem voor radicalisering kent als die in het Verenigd Koninkrijk. De gemeenschap lijkt in Nederland een redelijk stabiele maatschappelijke positie in te nemen. Op religieus gebied zijn de Pakistani echter zeer gemêleerd, hetgeen interne spanningen kan opleveren.

Gezien de inzet van Nederlandse troepen in Afghanistan heeft ook de Afghaanse gemeenschap in Nederland de aandacht. De Afghaanse gemeenschap in Nederland is redelijk goed geïntegreerd en is van gemengde politieke en religieuze huize. Een groot deel is gevlucht voor de taliban. De rustige reactie van de Afghaanse gemeenschap op de Nederlandse militaire presentie in Afghanistan zet zich vooralsnog voort bij de Uruzgan-missie.

De positie van de Somalische gemeenschap in de Nederlandse samenleving is nog steeds zorgelijk en wordt gekenmerkt door isolatie en gebrekkige sociaaleconomische integratie. In 2006 vonden meerdere machtsomwentelingen in het moederland plaats. Daarbij lijkt de Somalische gemeenschap in Nederland enerzijds te hopen op meer stabiliteit en minder grote clan-tegenstellingen door de opbouw van een centraal gezag, anderzijds is men bang voor een radicaal-islamitisch imago van het land en het verworpen tot een paria in de internationale gemeenschap. De machtsomwenteling in Somalië kan aantrekkingskracht uitoefenen op radicale moslims van Somalische origine maar ook op personen met andere nationaliteiten.

4 Links en rechts extremisme

4.1 Links extremisme

Binnen het links extremisme was in 2006 een groei te zien van het aantal gewelddadige incidenten vanuit antifascistische kringen. Het geweld blijft niet langer beperkt tot verbale uitingen. In sommige steden is sprake van het achtervolgen van, en persoonlijk geweld tegen, (vermeende) rechtse extremisten. Ook het asielbeleid van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie kreeg met meer acties van burgerlijk ongehoorzame aard te maken.

Zowel in het links- als in het rechts-extremistische veld is gedurende het jaar 2006 regelmatig sprake geweest van verstoringen van de openbare orde en geweldsdelicten. De AIVD heeft dan ook frequent contact onderhouden met politie en lokaal bestuur over dit onderwerp en heeft daarbij zowel verhelderend inzicht kunnen bieden als tijdig waarschuwingen van dreigende aantastingen van onder meer de openbare orde doen uitgaan.

4.1.1 Anti Fascistische Actie (AFA)

Nederlandse antifascisten verrichten onderzoek naar rechtse extremisten, waarbij zij dit begrip ruim definiëren. Aan de hand van de onderzoeksresultaten trachten de antifascisten de activiteiten van de (vermoede) rechtse extremisten tegen te gaan. Hierbij kunnen grondrechten in het gedrang komen (zoals vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vergadering). Zo benaderen antifascisten naast zaaleigenaren ook (lokale) autoriteiten om voorgenomen bijeenkomsten te verhinderen. Geweld bij confrontaties tussen extreem rechts en antifascisten komt doorgaans van de kant van antifascisten zelf, en richt zich vaak tegen de als buffer optredende ME.

In 2006 is een groeiend aantal incidenten vanuit de antifascistische beweging te zien. Na het intimideren van lokale overheden is door enkele gemeenten besloten om vergunningen voor demonstraties van extreem rechtse groeperingen in te trekken. Bij andere gelegenheden zochten aanwezige antifascisten - waaronder ook personen uit de nieuwkomer Militante AFA (MAFA) - de fysieke confrontatie met rechts-extremistische groepjes of individuen. Dit gebeurde onder andere in Amsterdam, Arnhem, Utrecht en Nijmegen.

Voor de toekomst verwacht de AIVD een bestendiging van het huidige antifascisme. De betreffende actievoerders zullen doorgaan met het tegenwerken, en deels hardhandig bestrijden, van rechts extremisme zoals zij dat definiëren. Dit geweld valt binnen de definitie die de AIVD hanteert van ‘politiek gewelddadig activisme’.

4.1.2 Verzet tegen asielbeleid

Het Nederlandse (en ook Europese) asiel- en vreemdelingenbeleid trekt al langere tijd de aandacht van actievoerders. Bewindslieden van zowel de rechter- als linkerzijde van het politieke spectrum werden geconfronteerd met acties. In 2006 kreeg de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie te maken met een groeiende weerstand van zogenoemde burgerinitiatieven en actiegroepen (Generaal Pardon, Werkgroep Vluchtelingen Vrij, Werkgroep Stop Deportaties) tegen haar integratiebeleid. In november protesteerden circa 4.000 personen tegen het asielbeleid en voor een generaal pardon. Daarnaast werd de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie stelselmatig, ook bij optredens in het kader van de parlementsverkiezingen, verbaal lastiggevallen door enkele hardnekkige individuen.

Een nieuw onderwerp in 2006 was de blokkade en/of bezetting van detentieboten, de zogenoemde ‘bajesboten’. In Rotterdam, Dordrecht en Zaandam vonden bij diverse gelegenheden (doorgaans vreedzame) bezettingen van detentieboten plaats. Ook de ‘detentiecentra’ in Zeist en Alphen aan den Rijn waren doelwit van protestacties.

4.2 Dierenrechtenactivisme

Het jaar 2006 liet een toename zien van de actiebereidheid. Daarbij was sprake van een intensivering van persoonsgerichte acties zoals de *home visits*, waarbij met dierproeven geassocieerde personen thuis worden bedreigd en anderszins lastiggevallen. Meer dan voorheen was een grote rol weggelegd voor Nederlandse activisten waar het gaat om de coördinatie en uitvoering van acties op het Europese continent.

De AIVD doet onderzoek naar radicale uitingen van dierenrechtenactivisme. Grootschalige vernielingen, door bijvoorbeeld brandstichting, zijn uitingen hiervan. Er is in toenemende mate sprake van het in de werk- en woonomgeving lastigvallen - maar ook bedreigen - van personen die werkzaam zijn in de proefdierindustrie, en/of hun partners en kinderen. Het merendeel van de acties was ook in 2006 afkomstig van Respect voor Dieren. Deze groepering is fors gegroeid en heeft inmiddels afdelingen in

Rotterdam, Noord-Nederland en België. Respect voor Dieren richt zich met haar acties tegen de bonthandel maar vooral tegen dierproeven.

Respect voor Dieren is in feite de Nederlandse vertegenwoordiger van de Britse actiegroep Stop Huntingdon Animal Cruelty (SHAC), die zich op deels gewelddadige wijze richt tegen dierproefengigant Huntingdon Life Sciences (HLS). Ook zakelijke relaties van HLS kregen wederom te maken met acties van SHAC en Respect voor Dieren. Er is sprake van een verregaande verstrengeling van Respect voor Dieren en SHAC, wat zich onder andere uit in samenwerking op straat. Respect voor Dieren was bijna wekelijks actief bij farmaceutische ondernemingen in Nederland en Europa. De activiteiten van Respect voor Dieren zijn gesplitst in 'legale', aangevraagde demonstraties bij ondernemingen én (nachtelijke) lawaaioprotesten in de woonomgeving van individuen. Bij deze laatsten worden regelmatig vernielingen aangericht. De AIVD ziet voor de toekomst een verdere groei van het dierenrechtenactivisme. Actieve individuen binnen Respect voor Dieren en verwante groeperingen zien geen heil in de zetelwinst van de door hen verguisde Partij voor de Dieren. In hun ogen bestaat er geen politieke oplossing voor het probleem en blijft harde actie nodig.

4.3 **Rechts extremisme**

De bedreiging van de Nederlandse democratische rechtsorde door rechtse extremisten is nog steeds relatief laag te noemen. Het versnipperde rechts-extremistische landschap in Nederland is daar mede debet aan. Het afgelopen jaar liet wel enige groei zien van de aanhang van niet politiek actieve neonazistische organisaties, zoals Blood&Honour. Partijen daarentegen die via de politieke weg hun doelen trachten te bereiken, zijn het afgelopen jaar niet substantieel gegroeid of zelfs in omvang afgenomen. De verwachting is dat de groei van niet politiek actieve groeperingen ook het komende jaar door zal zetten. Het ontstaan van radicale splintergroeperingen uit rechts georiënteerde jeugdculturen zoals delen van de zogenoemde 'Lonsdale-jeugd' (gabberbeweging), is dit jaar beperkt gebleven. Ondanks het feit dat in kringen van rechtse extremisten een fascinatie voor wapens en geweld bestaat, is op dit moment geen sprake van een rechts-extremistische terroristische dreiging. Dat neemt niet weg dat de in deze jeugdcultuur breed gevoelde frustratie over de multiculturele samenleving verdere polarisering in de hand kan werken en daarmee op termijn de democratische rechtsorde kan bedreigen. Radicale acties van eenlingen, de zogenoemde zelfontbranders, zijn voorts nooit helemaal uit te sluiten. Met name de ontwikkelingen binnen, en groei van, niet politiek

actieve groeperingen (en de groei van deze groeperingen) zullen de komende tijd de aandacht van de AIVD vragen.

Van het ontstaan van nieuwe rechts-extremistische groeperingen of partijen vanuit jeugdculturen zoals bijvoorbeeld de gabberbeweging is overigens nog steeds niet of nauwelijks sprake. Een uitzondering vormt Jeugdstorm Nederland (zie 4.3.1). Jeugdbewegingen zoals de gabberbeweging kunnen een aantrekkelijke rekruteringsgrond voor rechts-extremistische partijen en organisaties zijn. Het tijdig onderkennen van systematische rekrutering door rechts-extremistische partijen binnen deze jeugdculturen of het ontstaan van radicale rechts-extremistische groeperingen vanuit die culturen blijft dan ook nauwgezette monitoring vragen. Daarbij is het tevens van belang om tijdig radicaliserende factoren zoals het internet (rechts-extremistische websites) en aanjagers vanuit het rechts-extremistische milieu te onderkennen en waar mogelijk hun radicaliserende werking tegen te gaan.

4.3.1 Neonazi's

In Nederland zijn twee takken van Blood&Honour actief. Het betreft hier het kleine maar uiterst radicale Racial Volunteer Force (RVF), en Blood&Honour-Nederland, dat in omvang groter en groeiende is. Het RVF is ideologisch sterk ontwikkeld en is vooral politiek actief. Blood&Honour-Nederland houdt zich voornamelijk bezig met rechts-extremistische muziek maar wil zich ook fysiek voorbereiden op de door hen verwachte rassenstrijd in de (verre) toekomst. Daartoe worden met enige regelmaat survivaltrainingen georganiseerd. Blood&Honour-Nederland heeft het afgelopen jaar meer structuur gekregen en is zich internationaler gaan oriënteren.

Ondanks zijn geringe omvang speelt het RVF een duidelijke rol in het rechts-extremistische landschap in Nederland. Blijvende aandacht is gewenst voor de contacten tussen leden van het RVF en een aantal recent gevormde radicale splintergroeperingen. Via deze contacten kan import van neonazistisch gedachtegoed plaatsvinden, waardoor deze splintergroepen verder kunnen radicaliseren. Een van deze groeperingen is Jeugdstorm Nederland (JSN). Deze organisatie is ontstaan uit kringen van radicale Lonsdale-jongeren in Zoetermeer. JSN nam het afgelopen jaar een aantal malen deel aan demonstraties van de neonazistische Nederlandse Volks-Unie. Individuele leden van JSN kwamen in aanraking met de politie vanwege geweldsdelicten.

Ook tussen de radicale neonazistische splintergroepering Aktiefront Zuid Holland

Zuid en het RVF bestaan contacten. Het Aktiefront kwam in opspraak na de ernstige mishandeling van een Antilliaanse man in Papendrecht. Bij deze mishandeling bleek ook een uiterst radicale voorman van het RVF betrokken te zijn.

De neonazistische Nederlandse Volks-Unie was dit jaar vooral rond de periode van de gemeenteraadsverkiezingen actief. Deze verkiezingen hebben geen zetels voor de NVU opgeleverd. De partij had zijn ogen het afgelopen jaar ook gericht op het buitenland. Binnen de NVU, maar ook binnen het RVF, wordt verwantschap gevoeld met gelijkgestemde denkers in Iran. Met name betreft het dan de gedeelde haat tegen Amerika en tegen Israël. Op 1 juli 2006 organiseerden de NVU en het RVF een demonstratie in Den Haag. Deze demonstratie was gericht tegen het Zionisme en het Amerikaans imperialisme en tevens bedoeld om steun te betuigen aan Iran en de Iraanse president Ahmadinejad.

4.3.2 Ultrationalisme

Sinds de voor de Nationale Alliantie teleurstellende gemeenteraadsverkiezingen is het relatief rustig rondom deze partij. Uit onvrede over het verkiezingsresultaat splitste zich een aantal leden van de NA af en richtte de Nationalistische Volks Beweging (NVB) op. In december 2006 demonstreerde de NVB in Middelburg tegen de bouw van een moskee aldaar. De NA houdt zich naast thema's als de multiculturele samenleving en integratie ook actief bezig met thema's die in de maatschappij vaak als 'links' worden gezien. Zo voert de NA strijd tegen pedofilie en tegen de jacht op zeehonden.

De ultranationalistische Voorpost bestaat dit jaar 30 jaar. Rondom deze groepering bleef het de afgelopen periode relatief rustig. Ondanks individuele contacten met andere rechts-extremistische organisaties in Nederland wil Voorpost een onafhankelijke actiegroep blijven.

4.3.3 Rechts-extremistisch terrorisme?

De aanhoudingen begin september 2006 van leden van de Belgische Blood&Honour-organisatie BBET (Bloed Bodem Eer en Trouw) leidden tot opschudding in de Nederlandse pers en binnen rechts-extremistische kringen in Nederland. De aangehouden leden van BBET worden onder andere verdacht van het voorbereiden van een terroristische aanslag in België. Er zijn in het verleden contacten geweest tussen Nederlandse rechts-extremistische organisaties en de BBET. Deze contacten betroffen hoofdzakelijk discussies over de politieke ideologie tussen de BBET, NVU, RVF en de

Nationale Alliantie. Er zijn geen aanwijzingen dat Nederlandse rechtse extremisten samen met de BBET of naar voorbeeld van de BBET terroristische aanslagen in Nederland in voorbereiding hebben of hebben gehad.

De speculaties in de pers dat rechts extremisme in Nederland slechts een fractie is verwijderd van terrorisme werden nog eens aangewakkerd door de aanhouding van twee rechtse extremisten begin september in Rotterdam. In de woning van deze twee bleek ook een crimineel onderdak te hebben gevonden, die in het bezit was van een hoeveelheid wapens waaronder halffabrikaten van explosieven. Onderzoek heeft tot op heden geen aanwijzingen opgeleverd die erop wijzen dat deze persoon het rechts-extremistische gedachtegoed aanhangt.

Lonsdale-jongeren in Nederland

Midden 2005 publiceerde de AIVD een onderzoek naar het fenomeen 'Lonsdale-jongeren', mede naar aanleiding van een incident bij een islamitische school waarbij deze ogenschijnlijk rechts-extremistische, autochtone jongeren betrokken waren. Lonsdale is de merknaam van de kleding die door deze jongeren wordt gedragen. Het rechts-extremistische label dat door de media maar ook door enkele lokale en landelijke bestuurders aan Lonsdale-jongeren wordt gegeven, wordt niet door de AIVD gedeeld. Het veelvuldige gebruik van het etiket 'racistisch' als kwalificatie voor deze jongeren doet in de praktijk geen recht aan het karakter van deze groep, omdat er geen sprake lijkt te zijn van handelen vanuit beredeneerde overwegingen van biologische inferioriteit. 'Lonsdale' als typering van een jeugdcategorie is dan ook eerder een sociologisch dan een politiek begrip.

De Lonsdale-jongeren vormen een deel van de zogenoemde gabbercultuur. Uit het onderzoek bleek dat van gabbers geen reële rechts-extremistische dreiging uit gaat. Van een kleine, harde kern binnen de gabbercultuur is een aantal leden lid van een rechts-extremistische groepering of partij in Nederland. Doorgaans worden gabbers als onbetrouwbaar en onbruikbaar voor de politieke strijd gezien en hoewel zij in potentie een electoraal reservoir voor extreem rechtse partijen in Nederland kunnen vormen, is van een massaal doorstromen van gabbers naar rechts-extremistische groeperingen tot op heden geen sprake.

Het onderzoek naar Lonsdale-jongeren is te vinden op de website van de AIVD, www.aivd.nl, bij 'Publicaties'.

5 Ongewenste bemoeienis van vreemde mogelijkheden

Het onderzoek naar ongewenste inlichtingenactiviteiten die vreemde mogelijkheden in Nederland ontplooiën, leent zich, met het oog op het belang van de bescherming van het actuele kennisniveau van de AIVD op dit terrein, niet voor uitvoerige openbare rapportage. In dit hoofdstuk wordt daarom uitsluitend in algemene zin op dit onderwerp ingegaan.

Spionage en ongewenste buitenlandse inmenging zijn onderzoeksonderwerpen van de AIVD die nog niets aan actualiteit hebben ingeboet. Dit fenomeen brengt een waaier aan verschillende activiteiten met zich mee alsmede een groot scala aan buitenlandse actoren. De AIVD onderzoekt ‘traditionele’ vormen van dreiging zoals het door buitenlandse partijen vergaren van inlichtingen op politiek, wetenschappelijk, militair en economisch terrein. Daarnaast doet de AIVD onderzoek naar nieuwe dreigingen zoals het groeiend aantal grootschalige aanvallen op vitale Nederlandse ICT-netwerken vanuit het buitenland, die delen van de overheid en het bedrijfsleven raken. Ook de aantasting van grondrechten van migranten en de beïnvloeding van migrantengemeenschappen door buitenlandse overheden mogen op de aandacht van de AIVD rekenen.

Naast het verrichten van onderzoek investeert de AIVD volop in het verhogen van de weerstand ten aanzien van de dreiging die uitgaat van spionage. Een groot aantal bedrijven en overheidsorganisaties dat mogelijk een spionagerisico loopt, is hierover voorgelicht in 2006. Tijdens een dergelijke voorlichtingssessie wijst de AIVD op belangen die buitenlandse overheden kunnen hebben en de gehanteerde methoden om deze belangen te behartigen.

Spionage en veiligheidsrisico's

Samen met de MIVD heeft de AIVD de brochure *Spionage en veiligheidsrisico's* opgesteld. Daarin werd aferekend met de gedachte dat met het einde van de Koude Oorlog ook een eind zou zijn gekomen aan de dreiging van spionage. Nog altijd proberen landen geheime politieke, militaire en economische informatie te verwerven. Zij doen dit via hun inlichtingendiensten maar ook door inzet van andere (semi)overheidsorganen en private ondernemingen.

Als deze activiteiten de nationale veiligheid bedreigen, spreken we van spionage. Spionage heeft verschillende verschijningsvormen. Zo kan het gericht zijn op het beïnvloeden van politici, het heimelijk vergaren van technisch-wetenschappelijke informatie, hacking en het inzetten van (illegale) migranten voor spionageactiviteiten. De dreiging is de afgelopen jaren aanzienlijk breder geworden. De brochure geeft daar tal van voorbeelden van. Zoals over de ingemetselde af luisterapparatuur in het gebouw van de Europese Raad in Brussel, over Chinese studenten die worden betrap op inlichtingenactiviteiten en imams die Libische spionnen blijken te zijn. De schade die door de activiteiten van buitenlandse mogendheden in Nederland wordt aangericht, is aanzienlijk. In de nota worden voorbeelden genoemd van gedragingen die op spionage wijzen, zoals verdachte sollicitaties en opvallende uitnodigingen. Organisaties en bedrijven moeten zich ervan bewust zijn dat spionage hen kan raken. AIVD en MIVD geven adviezen om de schade ervan zo veel mogelijk te beperken. Zo is het beter de kring van ingewijden te bepalen op grond van het principe *need-to-know* dan informatie ruimhartig, *nice-to-know*, te delen.

De nota staat op de website van de AIVD, www.aivd.nl, bij 'Publicaties'.

6 Proliferatie

6.1 Inleiding

Proliferatie van massavernietigingswapens en daarvoor bestemde overbrengingsmiddelen is een inbreuk op de internationale rechtsorde en een bedreiging van de nationale veiligheid. In dit kader wilt de AIVD inlichtingen in met betrekking tot landen van zorg over de programma's voor massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen. De problematiek rond de verspreiding van massavernietigingswapens kent zowel een component die tot de veiligheidstaak behoort als een component die tot de inlichtingentaak gerekend moet worden.

In het kader van de veiligheidstaak onderzoekt de AIVD de dreiging dat Nederland betrokken raakt bij de verwerving van kennis, technologie of goederen ten behoeve van de ontwikkeling van massavernietigingswapens en/of overbrengingsmiddelen door landen van zorg. Vanuit de inlichtingentaak worden gegevens verzameld over de status van programma's voor massavernietigingswapens en bijbehorende overbrengingsmiddelen. Tevens is het afgelopen jaar intensief samengewerkt met de MIVD op dit onderwerp. Verder vergaart de AIVD informatie over de opbouw en de werkwijze van de verwervingsnetwerken ten behoeve van de programma's, de samenwerkingsvormen met andere landen en de politieke context waarbinnen deze programma's worden uitgevoerd. Kennis daarover draagt bij aan het verhogen van het Nederlandse weerstandsvermogen tegen relevante dreigingen.

Naast het heimelijk verwerven van goederen wordt ongewenste kennisoverdracht als een proliferatieprobleem gezien. Mede tegen die achtergrond informeert de AIVD het Nederlands bedrijfsleven, universiteiten en wetenschappelijke instellingen bij het verhogen van de weerstand tegen heimelijke proliferatiegerichte activiteiten van landen van zorg. Dit preventieve bewustmakingsprogramma draagt bij aan het Nederlandse contraproliferatie- en exportcontrolebeleid.

De AIVD voorziet beleidsmakers, uitvoerende instanties en belanghebbenden van passende informatie. Met name de ministeries van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken zijn belanghebbende omdat zij verantwoordelijk zijn voor respectievelijk het veiligheidsbeleid en het exportcontrolebeleid. Naast deze bilaterale samenwerking participeert de AIVD in een overleg tussen de belanghebbende partijen op het gebied van exportcontrole in Nederland (BZ, EZ, de FIOD/ECD, de Douane en

de AIVD). Ook internationaal heeft de AIVD actief geparticipeerd in verschillende fora om de verdere verspreiding van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen tegen te gaan.

6.2 Landen van zorg

Verschillende landen zien het bezit en de ontwikkeling van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen als een middel om op mondiaal en regionaal niveau invloed uit te oefenen. Landen die ervan verdacht worden massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen te ontwikkelen en doelen na te streven die een bedreiging kunnen vormen voor de internationale rechtsorde en de veiligheid en belangen van Nederland en zijn bondgenoten worden aangemerkt als landen van zorg. De op dit aandachtsgebied bestaande samenwerking met binnenlandse en buitenlandse partners is in 2006 voortgezet.

Eigen onderzoek heeft bevestigd dat landen van zorg samenwerken op het gebied van de ontwikkeling, productie en verwerving van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen. Door het delen van kennis, technologie en verwervingsnetwerken zijn zij beter in staat effectieve wapens te ontwikkelen en te produceren.

6.2.1 Nucleair

De voortgang van het nucleaire programma van Iran is gevolgd om in staat te zijn de dreiging daarvan te beoordelen en de rapportages van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) te evalueren. De IAEA-rapportage resulteerde begin 2006 in doorverwijzing van het dossier naar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties (VN), de aanneming van resolutie 1696 en op 23 december 2006 resolutie 1737. In deze laatste resolutie wordt onder andere van Iran gevraagd alle verrijkings- en opwekkingsactiviteiten, inclusief onderzoek en ontwikkeling, op te schorten en het IAEA alle medewerking te geven bij de verificatiewerkzaamheden en de beantwoording van de nog openstaande vragen. Ondanks deze oproep is het land doorgegaan met de installatie van ultracentrifuges in Natanz voor de verrijking van uranium. Op basis van hetgeen nu bekend is, kan worden geconcludeerd dat Iran vorderingen maakt op het terrein van productie van splijtstof. Op verschillende momenten in 2006 heeft Iran de beide cascades met uraniumhexafluoride (UF_6) gevoed. Dit heeft geresulteerd in de succesvolle verrijking van kleine hoeveelheden UF_6 . Het betreft

laagverrijkt uranium dat wel geschikt is voor civiele doeleinden, maar niet toepasbaar in een nucleair wapen.

6.2.2 Overbrengingsmiddelen

Iran heeft in 2006 vorderingen gemaakt met het raketprogramma. Tijdens twee grote militaire oefeningen in april en november 2006 heeft Iran voor het eerst lanceerproeven uitgevoerd met de Shahab-3, een ballistische raket met een bereik van 1.300 km. Bij de laatste proef was de Iraanse Revolutionaire Garde (IRGC) betrokken. De operationele inzet is opvallend omdat de Shahab-3 voorheen alleen voor testdoeleinden is gelanceerd.

6.2.3 Verwerving

In 2006 is met het ministerie van Economische Zaken veelvuldig gesproken over de export van goederen naar landen van zorg. Ondanks het feit dat de internationale gemeenschap zich meer en meer inzet om de verspreiding van massavernietigingswapens en overbrengingsmiddelen verder tegen te gaan, slagen landen van zorg er toch nog steeds in dual-use goederen te verwerven. Wel is er een tendens waar te nemen dat de verscherpte exportcontroles hun invloed doen gelden. Om dit verder te bestrijden heeft de VN-Veiligheidsraad in 2006 sanctieresoluties jegens zowel Iran als Noord-Korea aangenomen. Landen van zorg moeten steeds vaker hun toevlucht zoeken tot goederen van mindere kwaliteit, waar minder scherpe controle op is.

7 Landenonderzoeken

7.1 Algemeen

In de Wiv 2002 is bepaald dat een van de taken (de zogenaamde d-taak) van de AIVD is 'het verrichten van onderzoeken betreffende andere landen ten aanzien van onderwerpen die door de minister-president, in overeenstemming met de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie worden aangewezen'. In de praktijk is ook de minister van Buitenlandse Zaken nauw betrokken bij de opstelling van het Aanwijzingsbesluit, dat jaarlijks geactualiseerd wordt. Dit besluit kan, indien internationale ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, zo nodig worden aangevuld door middel van een tussentijdse aanwijzing.

Het Aanwijzingsbesluit 2006 wijst de volgende vier onderzoeksonderwerpen aan:

- ontwikkelingen op het gebied van internationaal terrorisme;
- de proliferatie van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen;
- spanningen of geschillen in landen of gebieden die een bedreiging kunnen vormen voor de internationale stabiliteit of de internationale rechtsorde;
- ontwikkelingen die de Nederlandse en Europese energievoorzieningszekerheid in gevaar kunnen brengen.

De verantwoording van de verrichte onderzoeksactiviteiten ten aanzien van de twee eerstgenoemde thema's is ook opgenomen in respectievelijk de hoofdstukken 2 en 6 van dit jaarverslag.

De bijlage van het Aanwijzingsbesluit, waarin de onderzoeksvragen nader gespecificeerd worden, is Stg GEHEIM gerubriceerd. Het leent zich niet voor openbare verslaglegging omdat dit zou betekenen dat inzicht wordt gegeven in de subjecten van onderzoek en de daaraan verbonden vraagstelling. De Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) van de Tweede Kamer wordt zo nodig nader geïnformeerd over onderzoeken die voortvloeien uit het Aanwijzingsbesluit van de minister-president.

De onderzoeken van de AIVD in het kader van de Inlichtingentaak Buitenland dienen onder meer:

- bij te dragen aan standpuntbepalingen van de Nederlandse regering over het buitenlands beleid;
- de regering te voorzien van informatie die bij het voeren van internationaal overleg niet of moeilijk via andere kanalen verkrijgbaar is;

-
- bestaande en latente dreigingen voor de nationale veiligheid eerder te doorgronden en te onderkennen;
 - bij te dragen aan de bescherming van de Nederlandse presentie en belangen in het buitenland.

Over de onderzoeken worden rapporten uitgebracht voor de ministers van Algemene Zaken, Buitenlandse Zaken, Economische Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie. Rapportages over ontwikkelingen op het terrein van het internationaal terrorisme worden daarnaast ter beschikking gesteld aan de NCTb. Er wordt ook gerapporteerd aan buitenlandse afnemers, zoals aan de NAVO en het Joint Situation Center van de EU. Ad hoc is achtergrondinformatie verstrekt aan het Counter Terrorism Executive Directorate (CTED) van de Verenigde Naties.

Waar nodig vond afstemming over de inhoud van de rapportages plaats met de MIVD. Als onderwerpen zich daartoe leenden werd besloten tot het opstellen van gezamenlijke rapportages van beide diensten. In het kader van het onderzoek naar het thema energievoorzieningszekerheid participeert de AIVD met de ministeries van Algemene Zaken, Buitenlandse Zaken en Economische Zaken in een Energieplatform.

8 Beveiligingsbevordering

8.1 Ontwikkelingen

De AIVD heeft de wettelijke taak te bevorderen dat de verantwoordelijke en competente autoriteiten en instanties zorg dragen voor een adequate beveiliging. De AIVD richt haar beveiligingsbevorderende activiteiten op de taakvelden bijzondere informatie, vitale sectoren, personen, objecten en diensten behorend tot het rijkso domein, en andere aandachtsgebieden die in relatie tot de nationale veiligheid zijn benoemd.

De AIVD heeft in 2006 een nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak ontwikkeld. Door de nieuwe visie krijgt de invulling van deze taak een ander accent. Het geven van weerstandsverhogende adviezen staat niet langer centraal. De focus wordt verlegd naar het geven van specifieke dreigingsinformatie, afgestemd op opgebouwde kennis en expertise over het specifieke belang. Hierbij wordt bijzondere aandacht gegeven aan de specifieke kwetsbaarheden ten aanzien van dat belang (bijvoorbeeld kritische bedrijfsprocessen binnen een vitale sector), opdat de afnemers eigenstandig de nodige maatregelen kunnen treffen. In uitzonderlijke gevallen zal nog wel de weerstand in kaart worden gebracht om op die wijze een risicoanalyse te kunnen vervaardigen. Het grootste deel van de producten van de AIVD zal echter belangen- en dreigingsgericht zijn.

De behoefte aan visievorming is ingegeven door het feit dat de praktijk laat zien dat de AIVD in het kader van de beveiligingsbevorderende taak geen eenduidige rol vervult, hetgeen in het kader van het managen van verwachtingen naar de omgeving toe onwenselijk is. De ene keer fungeert de AIVD als toeleverancier van dreigingsinformatie, de andere keer als adviseur over concreet te treffen beveiligingsmaatregelen, waarbij de AIVD soms een toetsende rol vervult om na te gaan of de maatregelen ook zijn getroffen. De nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak zorgt voor eenduidigheid in de rol van de AIVD en sluit aan bij de nieuw geformuleerde missie van de AIVD, waarbij de nadruk ligt op het informeren van belangendragers over niet direct zichtbare dreigingen zodat zij eigenstandig de noodzakelijke maatregelen kunnen treffen. Met deze nieuwe visie komt de AIVD ook tegemoet aan geluiden uit de omgeving. Uit de contacten met de afnemers van informatie blijkt namelijk consequent dat met name de behoefte aan dreigingsinformatie erg groot is.

Het jaar 2007 zal in het teken staan van implementatie van de nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak. Hierbij wordt tevens aandacht geschonken aan de borging van af te stoten taken en overleg met de afnemers over de timing van de transformatie.

Naast de nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak is er gewerkt aan de ontwikkeling van een herziening van de relatie tussen het Nationaal Bureau voor Verbindingsbeveiliging en zijn klanten. Daartoe zijn in 2006 gesprekken met de klanten gevoerd. De herziening moet in 2007 gestalte krijgen.

8.2 Stelsel Bewaken en Beveiligen

Uitgangspunt van het stelsel Bewaken en Beveiligen is dat de verantwoordelijkheid voor de eigen veiligheid primair bij de burger zelf ligt, de organisatie waartoe deze behoort en het decentrale gezag. In aanvulling daarop is er sprake van een bijzondere verantwoordelijkheid van de rijksoverheid voor een bepaalde groep personen, objecten en diensten.

De AIVD levert ten behoeve van het stelsel Bewaken en Beveiligen verschillende dreigingsgerelateerde producten aan de Coördinator Bewaken en Beveiligen (CBB), onderdeel van de NCTb. In deze producten geeft de AIVD aan wat, vanuit het perspectief van de bedreigde, de concrete en potentiële dreigingen zijn. De CBB geeft op basis van de informatie van AIVD, KLPD en MIVD aan wat het dreigingsniveau tegen de bedreigde is en geeft advies aan uitvoeringsorganisaties over te treffen maatregelen.

In november 2006 heeft het parlement het voorstel voor wijziging van de Wiv 2002 voor het stelsel Bewaken en Beveiligen aangenomen. De Wiv 2002 is voor wat betreft de AIVD uitgebreid met de zogenaamde e-taak, waarin is aangegeven dat de AIVD ten behoeve van het stelsel Bewaken en Beveiligen dreigings- en risicoanalyses opstelt. Door het in werking treden van de e-taak wordt het voor de AIVD mogelijk om, vanuit het perspectief van de bedreigde, gericht onderzoek in te stellen naar mogelijke dreigingen tegen een persoon, dienst of object die valt in het zogenaamde rijkso domein. Dit onderzoek kan zich richten op potentiële dreigingen buiten de reguliere aandachtsgebieden van de AIVD en vindt plaats zonder inzet van bijzondere inlichtingenmiddelen. Met inwerkingtreding van de wetwijziging kan de AIVD volledige invulling geven aan de risicobenadering: het inventariseren en analyseren van potentiële dreigingen met de bedreigde als uitgangspunt.

In 2006 heeft de AIVD tweehonderd dreigingsmeldingen, dreigingsinschattingen, dreigingsanalyses en risicoanalyses en 41 mededelingen opgesteld ten behoeve van de CBB. Het merendeel van de producten betrof een dreigingsinschatting en veel producten hadden betrekking op diplomatieke personen of objecten, buitenlandse bezoeken, ICTY-getuigen, nationale politici en grote evenementen.

Een aantal onderwerpen trok in het afgelopen jaar bijzondere aandacht en hierover heeft de AIVD verscheidene dreigingsinschattingen opgesteld. Zo speelde in het begin van 2006 de zogenaamde cartoonkwestie, die tot veel internationale onrust heeft geleid. Wereldwijd namen moslims aanstoot aan de afbeeldingen van de profeet Mohammed in een Deense krant. De AIVD heeft onderzocht of dit mogelijk effecten had voor de dreiging tegen personen en objecten in Nederland. In 2006 heeft de AIVD tevens onderzocht of de uitzending van Nederlandse militairen naar de Afghaanse provincie Uruzgan gevolgen had voor het dreigingsniveau in Nederland. In het kader van het conflict tussen Israël en Hezbollah zijn dreigingsinschattingen opgesteld over mogelijke gevolgen voor de dreiging tegen Israëliische objecten, subjecten en Joodse instellingen in Nederland.

Van 9 juni tot en met 9 juli 2006 vond in Duitsland het WK Voetbal plaats. In nauwe samenwerking met onder andere buitenlandse collega-diensten, het ministerie van Buitenlandse Zaken, de CBB en het KLPD heeft de AIVD de dreiging tegen dit internationale evenement onderzocht en beschreven in een dreigingsanalyse.

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2006 heeft de AIVD geïnvesteerd in het onderzoek naar de mogelijke dreiging tegen de verkiezingen in het algemeen en tegen de (kandidaat-)politici in het bijzonder. Hierbij is intensief samengewerkt met de CBB en het KLPD en zijn verschillende dreigingsinschattingen opgesteld.

8.3 Beveiligingsbevordering vitale sectoren

De AIVD richt zich op het bevorderen van maatregelen ter bescherming van de vitale onderdelen van de Nederlandse samenleving. Dit zijn onderdelen die naar het oordeel van de verantwoordelijke minister van vitaal belang zijn voor de instandhouding van het maatschappelijk leven. De AIVD hanteert als uitgangspunt voor zijn werkzaamheden op het gebied van vitaal de aanwijzing van het kabinet uit 2003. Daarin is bepaald dat Nederland twaalf vitale sectoren kent, waaronder energie,

drinkwater, transport, nucleair en chemie, financiën en telecommunicatie. Een deel van de vitale producten en diensten zijn opgenomen in het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding, waar de AIVD dreigingsanalyses voor opstelt (zie 8.4).

8.3.1 Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuren

De AIVD heeft in 2006 deelgenomen aan een projectgroep die zich, onder voorzitterschap van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, heeft gericht op de ontwikkeling van het Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuren (NAVI). Het NAVI heeft als doelstelling een structurele en bestendige bescherming van de vitale infrastructuur te realiseren. Hieraan geeft het NAVI vorm door zich te richten op het onderkennen en delen van zowel relevante kennis over security als informatie over bedreigingen.

Aan de projectgroep namen tevens de NCTb en de ministeries van VROM, V&W en EZ deel. De projectgroep heeft de gewenste taken, organisatie en positionering van het NAVI onderzocht en in november 2006 heeft de ministerraad ingestemd met het voorstel van de projectgroep het NAVI op te richten. In eerste instantie wordt het NAVI ingericht voor een periode van twee jaar onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Daarna wordt het NAVI geëvalueerd waarna besloten wordt over de definitieve vorm, plaatsing en financiering van het NAVI. De AIVD draagt bij aan het realiseren van de doelstelling van het NAVI door (vanuit zijn kerntaken beschikbare) dreigingsinformatie te delen met het NAVI. Het betreft hier informatie over ontwikkelingen, trends en modus operandi. Het NAVI neemt geen taken over van de NCTb of AIVD.

8.3.2 Nationaal Informatieknooppunt Cybercrime

Het Nationaal Informatieknooppunt Cybercrime (NICC) moet de kiem vormen voor de toekomstige informatie-uitwisseling in het kader van de nationale vitale infrastructuur ter bestrijding van cybercrime. De AIVD heeft toegezegd een bijdrage te leveren aan het NICC, onder meer door het leveren van informatie over ICT-gerelateerde dreigingen. In september 2006 is begonnen met het opstarten van een informatieknooppunt middels een model dat is gebaseerd op het in Engeland door het National Infrastructure Security Co-Ordination Centre (NISCC) ontwikkelde informatie-uitwisselingsmodel. Het experiment is eind 2006 gestart met een tweetal vitale sectoren, namelijk financiën en drinkwater. In de loop van de tijd zal het aantal vitale sectoren dat deelneemt aan het informatieknooppunt worden uitgebreid. Het experiment loopt tot uiterlijk juli 2008. Naast AIVD nemen ook Govcert.nl en KLPD deel aan het

informatieknooppunt en wordt er samengewerkt met het NAVI (zie 8.3.1). Govcert.nl ondersteunt overheidsorganisaties in het voorkomen en afhandelen van ICT-gerelateerde veiligheidsincidenten.

8.3.3 Interdepartementale werkgroep chemie

De AIVD heeft geparticipeerd in de interdepartementale werkgroep Chemie onder leiding van het ministerie van VROM. In de pilot 'security in de chemische sector' heeft deze werkgroep gekeken naar de beveiliging van chemische bedrijven die representatief geacht worden voor de chemische sector. De AIVD heeft een dreigingsbeeld opgesteld en heeft dit op verzoek van het ministerie van VROM, in het kader van de nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak, gedeeld met de verantwoordelijke security managers. Daarnaast heeft de AIVD weerstandsexpertise aangewend voor het beschouwen van de beveiliging van deze bedrijven. Aan de hand van de inzichten van deze pilot gaat VROM een convenant sluiten met de chemische sector. De verwachting is dat dit convenant in de loop van 2007 in werking treedt.

8.4 Alerteringssysteem Terrorismebestrijding

Doel van het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding (ATb) is dat na een geconstateerde dreiging van een terroristische aanslag zowel overheidsdiensten als bedrijfssectoren snel maatregelen kunnen nemen ter voorkoming van die aanslag of ter beperking van het effect ervan. De keuze van maatregelen is gekoppeld aan de actuele dreigingsinformatie die de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) aan de overheidsdiensten of bedrijfssectoren aanreikt. De NCTb baseert zich hierbij onder andere op informatie afkomstig van de AIVD.

De AIVD heeft op verzoek van de NCTb in 2006 dreigingsanalyses opgesteld ten behoeve van de sectoren die aangesloten zijn op het ATb: luchthavens, haven en petrochemische industrie in Rotterdam, drinkwater, spoor, stads- en streekvervoer, gas, elektriciteit, nucleair en financiën. De sectoren in het ATb overlappen de vitale sectoren (zie 8.3), maar zijn hieraan niet exact gelijk. Op basis van de dreigingsanalyses heeft de NCTb voor de meeste sectoren besloten tot een basis-dreigingsniveau. Voor de sector luchthavens (Schiphol) is echter het grootste deel van 2006 een licht dreigingsniveau ingesteld.

8.5 Bijzondere informatiebeveiliging

De beveiliging van bijzondere informatie omvat de extra beveiliging die geldt voor staatsgeheimen en andere kwetsbare informatie. De AIVD bevordert de beveiliging van deze informatie door bij te dragen aan de totstandkoming van nationale en internationale regelgeving, het geven van beveiligingsadviezen aan overheidsinstanties en bedrijven, en door het ontwikkelen en verwerven van informatiebeveiligingsproducten.

8.5.1 Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie (Vir-bi)

Het Vir-bi geeft regels voor de beveiliging van bijzondere informatie bij de rijksdienst. In 2006 is een interdepartementale werkgroep van start gegaan die de stand van zaken inventariseert met betrekking tot de implementatie van het Vir-bi bij de ministeries en de problemen die hierbij eventueel optreden, en zo nodig met voorstellen komt voor aanpassing van het Vir-bi.

In het licht van de nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak hebben gesprekken plaatsgevonden met de directie Personeel, Organisatie en Informatie Rijk (POIR) van het ministerie van BZK over de overdracht van de coördinerende taak die de AIVD thans heeft ten aanzien van het Vir-bi aan deze directie. POIR is momenteel reeds verantwoordelijk voor het Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst (Vir), dat de beveiliging regelt van informatie binnen de rijksdienst.

8.5.2 Werkgroep Bijzondere Informatiebeveiliging

De Werkgroep Bijzondere Informatiebeveiliging (WBI) adviseert over het beleid van de overheid op het gebied van beveiliging van bijzondere informatie. De ministeries van Defensie, Buitenlandse Zaken, Justitie, BZK en Algemene Zaken nemen deel aan de WBI. De werkgroep komt vier keer per jaar bijeen onder voorzitterschap van de AIVD. De WBI heeft zich in 2006 beraden over zijn toekomstige taakstelling en positie. Aanleiding is de onduidelijkheid ten aanzien van de huidige (invulling van de) taakstelling van de WBI en de positie van de werkgroep ten opzichte van andere overleggen aangaande informatiebeveiliging. Er zal worden aangesloten bij de hoofdstructuur voor beveiliging rijksbreed: het Coördinerend Beraad Integrale Beveiliging (CBIB). Informatiebeveiliging maakt deel uit van deze integrale beveiliging. Door aan te sluiten bij deze hoofdstructuur wordt dubbeling van taken vermeden.

Op advies van de WBI zijn in 2006 negen nieuwe producten goedgekeurd voor de beveiliging van gerubriceerde overheidsinformatie. Het gaat onder andere om producten voor encryptie van data en netwerken en voor het wissen van data. Tevens is een wijziging aangebracht in de goedkeuring voor het gebruik van een product voor fax-encryptie. Daarnaast heeft de AIVD van de WBI opdracht gekregen het portfolio van goedgekeurde producten uit te breiden met de bescherming van gerubriceerde gegevens op USB-sticks en een veilige manier om mobiel met een PDA te kunnen e-mailen.

Op advies van de WBI heeft het hoofd van de AIVD, namens de minister van BZK, tevens het vernieuwde beleidsadvies compromitterende straling vastgesteld. Vanuit het Vir-bi wordt naar dit beleidsadvies verwezen. In dit advies wordt vastgesteld volgens welke methodiek en tegen welke normen apparatuur moet worden bemeten om te kunnen constateren of de apparatuur via elektromagnetische straling informatie lekt. Het beleidsadvies is in lijn met regelgeving van de NAVO.

8.5.3 National Security Authority (NSA)

De National Security Authority (NSA) is op nationaal niveau verantwoordelijk voor de beveiliging van gerubriceerde informatie van de NAVO, de EU en van het Galileo-project. In Nederland is het NSA-schap een verantwoordelijkheid van de ministers van Defensie en van BZK, waarbij de laatste zijn taken heeft gedelegeerd aan de AIVD. Het ministerie van Defensie richt zich op de beveiliging in de militaire sector en de AIVD op de civiele sector. De coördinatie ligt in handen van de minister van BZK.

In 2006 lag in de security committees van de NAVO en de EU in het kader van de strijd tegen het terrorisme het accent op de verdere ontwikkeling van de samenwerking met derde landen en op het faciliteren van de uitwisseling van gerubriceerde informatie met deze landen. Daarnaast is in de Security Committee van de EU veel aandacht besteed aan een verdrag dat de uitwisseling mogelijk moet maken van gerubriceerde EU-informatie met het International Criminal Court, dat in Nederland is gevestigd.

In 2006 heeft de AIVD op verzoek van de ESA-lidstaten een inspectie uitgevoerd van de Galileo Project Area, die is ondergebracht bij het in Nederland gevestigde ESTEC (European Space Research and Technology Centre), wat resulteerde in de afgifte van een facility security clearance voor de periode van één jaar. Hierdoor wordt het mogelijk dat binnen het Galileo-project wordt gewerkt met gerubriceerde informatie die afkomstig is van de deelnemers aan het programma.

In 2006 heeft de AIVD in de hoedanigheid van zogenaamde ‘appropriately qualified agency’ (AQUA) een tweedelandevaluatie van in Duitsland ontwikkelde cryptoapparatuur ten behoeve van de EU uitgevoerd. Daarnaast heeft de in Nederland met Sectra ontwikkelde secure GSM een tweedelandevaluatie ondergaan in 2006. De formele accreditatie van deze secure GSM voor de EU wordt begin 2007 verwacht. Hierna mag de Sectra worden gebruikt voor de communicatie van geheime EU-informatie.

Nederland is gastland van een aantal internationale organisaties en heeft tot taak het ongestoord functioneren van deze organisaties zoveel mogelijk te waarborgen. Voor deze instellingen kunnen veiligheidsrisico's bestaan ten aanzien van de gebouwen, het personeel en de bezoekers. De AIVD heeft aan een aantal van deze internationale organisaties beveiligingsadviezen verstrekt. In 2006 zijn besprekingen gestart met een aantal internationale organisaties om te komen tot een Memorandum of Understanding, dat de kaders moet aangeven waarbinnen tussen de AIVD en de internationale organisaties kan worden samengewerkt in het licht van de nieuwe visie op de beveiligingsbevorderende taak.

8.6 Overige activiteiten

8.6.1 Onderzoek kandidaat-bewindspersonen

De Commissie Bestuurlijke Evaluatie (CBE) heeft aanbevolen een formele bevoegdheid vorm te geven op basis waarvan een onderzoek door de AIVD naar te benoemen ministers en staatssecretarissen mogelijk wordt. De AIVD beschikt thans niet over een dergelijke bevoegdheid. Naar aanleiding van deze aanbeveling heeft het afgelopen jaar overleg plaatsgevonden tussen de ministeries van Algemene Zaken en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties waarbij de mogelijkheid onder ogen is gezien door middel van een wetswijziging deze bevoegdheid in het leven te roepen. Geconcludeerd is dat de noodzaak voor een dergelijke wetswijziging momenteel onvoldoende aanwezig is. De bestaande rol van de AIVD met betrekking tot de beoordeling van kandidaat-bewindspersonen blijft gehandhaafd, dat wil zeggen dat de AIVD in opdracht van de formateur een naslag doet in zijn eigen gegevensbestanden en dat de formateur wordt geïnformeerd over de uitkomsten van deze naslag.

8.6.2 Openbaar toegankelijke risico-informatie

In september 2006 is het parlement akkoord gegaan met een wijziging van artikel 6a van de Wet op Rampen en Zware Ongevallen (WRZO). Door de wetswijziging kan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het belang van de nationale veiligheid de toegankelijkheid beperken van informatie op risicokaarten op internet. De AIVD heeft bijgedragen aan de voorbereiding van deze wetswijziging. In een eerder stadium heeft de AIVD de minister van Binnenlandse Zaken geadviseerd af te zien van een volledig en transparant inzicht in risicovolle situaties, waaronder inzicht in effectafstanden. Dit is de eerste keer dat bij wet een verband gelegd is tussen de nationale veiligheid (security) en de toegankelijkheid van risicogerelateerde informatie.

8.6.3 Stemmachines

In de loop van 2006 verschenen er in de pers berichten waarin twijfels werden geuit over de beveiliging van stemmachines. Naar aanleiding hiervan heeft de AIVD, op verzoek van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties (BVK), onderzocht of het mogelijk zou zijn dat anderen dan de kiezer in en/of buiten het stemlokaal zouden kunnen zien of horen wat er gestemd is. Uit dit onderzoek bleek dat af luisteren van stemmachines inderdaad mogelijk was. De minister voor BVK heeft, op basis van de rapportage van de AIVD, besloten om de goedkeuring voor twee typen stemmachines in te trekken.

In januari 2007 zijn metingen aan een aangepast type SDU-stemmachine uitgevoerd. Bij deze metingen bleek ook dit aangepaste type kwetsbaar voor af luisteren door het opvangen van elektromagnetische straling voorbij de maximumafstand die de minister voor BVK acceptabel acht. De minister voor BVK handhaafde de intrekking van de goedkeuring voor de betreffende stemmachine. Hierop heeft SDU in kort geding geëist dat de minister voor BVK nieuwe metingen door de AIVD zou laten uitvoeren. De voorzieningenrechter heeft de fabrikant in het gelijk gesteld. Bij de nieuwe metingen is wederom gebleken dat de geleverde stemmachines kwetsbaar zijn voor aanvallen op afstanden die groter zijn dan het genoemde maximum en de intrekking bleef van kracht.

8.6.4 Meldpunt integriteitsaantastingen

In het kader van de beveiligingsbevorderende taak van de BVD/AIVD is midden jaren negentig het Meldpunt Integriteitsaantastingen (Mepia) ingesteld: een voorziening

waar eenieder melding kan doen van - vermoede - integriteitsaantastingen binnen het openbaar bestuur.

In juni 2006 is door de minister aangegeven dat het Meldpunt Integriteitsaantastingen op afzienbare termijn bij de AIVD wordt opgeheven. Dit is naar aanleiding van de eerdere conclusie dat voortzetting van Mepia als instituut bij de AIVD niet langer voor de hand ligt. De AIVD behoudt uiteraard op grond van de Wiv 2002 wel zijn taak op het gebied van integriteitsaantastingen indien deze een bedreiging vormen voor de nationale veiligheid.

Het moment van opheffing van Mepia bij de AIVD hangt samen met het inrichten van een nieuw landelijk meldpunt integriteitsaantastingen waar eenieder op anonieme wijze melding kan doen van mogelijk niet-integer handelen van overheidsfunctionarissen. Vanuit het ministerie van BZK wordt thans gewerkt aan de feitelijke onderbrenging en realisatie van een dergelijke meldpuntvoorziening. In de loop van 2007 vindt definitieve besluitvorming hierover plaats.

9 Vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken

Een functie die de mogelijkheid biedt de nationale veiligheid te schaden, kan worden aangewezen als een vertrouwensfunctie. De minister die verantwoordelijk is voor het beleidsterrein waartoe een vertrouwensfunctie behoort of het bevoegd gezag van een Hoog College van Staat, wijst, in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de vertrouwensfunctie aan. Een vertrouwensfunctie kan pas worden vervuld als de minister van BZK een Verklaring van Geen Bezwaar (VGB) heeft afgegeven voor de betreffende functionaris. Een veiligheidsonderzoek wijst uit of een Verklaring van Geen Bezwaar wordt afgegeven of geweigerd.

Er zijn drie categorieën vertrouwensfuncties: A-, B- en C-vertrouwensfuncties. De categorie geeft de kwetsbaarheid van de functie aan, waarbij een A-vertrouwensfunctie de meest kwetsbare is. De veiligheidsonderzoeken behorende bij de vertrouwensfuncties corresponderen in zwaarte. Naast deze drie categorieën zijn er meer specifieke vertrouwensfuncties bij de politie (P-vertrouwensfuncties), in de burgerluchtvaart (BL-vertrouwensfuncties), en bij de Dienst Koninklijk Huis, (KH-vertrouwensfuncties). De hierbij behorende veiligheidsonderzoeken zijn toegesneden op kwetsbaarheden in de betreffende functies.

9.1 Ontwikkelingen

De toenemende doorlooptijden van veiligheidsonderzoeken zijn de afgelopen jaren en terugkerend probleem geweest. De afgelopen vijf jaar is het aantal A-veiligheidsonderzoeken dat de AIVD in behandeling heeft genomen sterk toegenomen. Van 1055 in 2001 tot een piek van 2969 in 2005. In 2006 zijn er 2584 A-onderzoeken in behandeling genomen. Feitelijk is er onvoldoende balans tussen de vraag en de beschikbare productiecapaciteit. De A-veiligheidsonderzoeken zijn de meest arbeidsintensieve onderzoeken omdat zij niet alleen een administratief onderzoek behelzen, maar tevens een veldonderzoek. Hierdoor nemen de wachttijden voorafgaand aan en tijdens de uitvoering van onderzoeken sterk toe en dus ook de doorlooptijd van een onderzoek.

Door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen is de vraag naar veiligheidsonderzoeken de afgelopen jaren gestegen en veranderd:

- de roep om betrouwbaar personeel neemt toe;
- bedrijven en instellingen zijn steeds vaker netwerkorganisatie;

- de omgeving waarin mensen leven is complexer.

Om hetzelfde beeld te krijgen van een vertrouwensfunctionaris als voorheen is meer en ander onderzoek noodzakelijk. De AIVD vindt dat de kwaliteit van veiligheidsonderzoeken op hetzelfde niveau dient te blijven. Het belang van de nationale veiligheid staat voorop.

De AIVD is een driestappenplan gestart met als doel niet alleen deze oplopende doorlooptijden het hoofd te bieden maar tevens de uitvoering van veiligheids- onderzoeken strategisch te bezien. Het driestappenplan betreft oplossingsrichtingen op de korte, middellange en lange termijn. Samen dragen zij bij aan het voorspelbaar en beheersbaar maken van het aanwijzen van vertrouwensfuncties en de uitvoering van veiligheidsonderzoeken, en zijn zij de opmaat naar een reactie op de toenemende vraag naar screening.

De eerste stap betreft het maken van productieafspraken met afnemers. In 2006 heeft de AIVD productieafspraken gemaakt met het KLPD voor de veiligheidsonderzoeken eigen personeel. Dit heeft geresulteerd in afstemmen van de beschikbare productiecapaciteit op de vraag naar de uitvoering van veiligheidsonderzoeken. Ook met andere afnemers zullen binnenkort afspraken worden gemaakt. Ook is de in 2006 vastgestelde Leidraad Aanwijzing vertrouwensfuncties geïmplementeerd (zie 9.2.1). De tweede stap wordt gevormd door een aantal projecten dat tot doel heeft de doelmatigheid en beheersbaarheid van veiligheidsonderzoeken te vergroten, te weten: Dynamisering, Beheer Vertrouwensfuncties en Voorspelbaarheid (zie 9.3.1). De derde stap, die halverwege 2006 is gestart, is een strategische herziening van het aanwijzen van vertrouwensfuncties en het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken.

9.2 Aanwijzen vertrouwensfuncties

In 2006 is de AIVD begonnen met het actualiseren van lijsten vertrouwensfuncties bij de departementen. De nieuwe Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties, een van de maatregelen van het driestappenplan, vormt hierbij een belangrijk hulpmiddel.

9.2.1 Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties

In de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo) staat dat functies die de mogelijkheid bieden de nationale veiligheid te schaden, kunnen worden aangewezen als vertrouwensfunctie. De vakminister of Hoge Colleges van Staat wijzen in overeenstemming met de minister van BZK de vertrouwensfuncties aan. Het begrip nationale veiligheid is

vertaald naar drie aanwijzingsgronden voor vertrouwensfuncties:

- omgang met staatsgeheimen;
- vitale functies in het maatschappelijke leven;
- integriteitsaantastingen.

Aan deze aanwijzingsgronden ligt bestaande regelgeving en beleid ten grondslag. De AIVD heeft in 2006 de Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties uitgebracht. Deze leidraad geeft eenduidige en concrete criteria om vertrouwensfuncties aan te wijzen en schept daarmee duidelijkheid voor de departementen en Hoge Colleges van Staat waar en wanneer zij veiligheidsfunctionarissen, in samenspraak met de AIVD, kunnen en moeten aanwijzen. De Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties kan daarmee worden gezien als een explicitering van de Wvo. In 2006 heeft de AIVD de leidraad aangescherpt en in gebruik genomen bij het aanwijzen van vertrouwensfuncties.

9.2.2 Ontwikkelingen aanwijzen vertrouwensfuncties

In 2006 is bij een groot aantal departementen begonnen met het opnieuw vaststellen van de lijsten vertrouwensfuncties. De Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties wordt hierbij als uitgangspunt gehanteerd. Voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is het aantal vertrouwensfuncties gedaald. Naar verwachting zullen ook de aantallen vertrouwensfuncties van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dalen. Voor het ministerie van Verkeer en Waterstaat is de verwachting dat het aantal vertrouwensfuncties stijgt. Naar verwachting zullen de lijsten vertrouwensfuncties begin 2007 worden vastgesteld.

De Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin zullen begin 2007 een nieuwe lijst vertrouwensfuncties opstellen. Voor deze instanties is integriteit een belangrijke aanwijsground voor vertrouwensfuncties. De nieuwe leidraad biedt hiervoor goede aanknopingspunten.

Organisatorische wijzigingen zijn het afgelopen jaar voor zestien politiekorpsen aanleiding geweest de lijsten vertrouwensfuncties één of meerdere keren te actualiseren. Eind 2006 is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid vertrouwensfuncties bij de Nederlandse politie te clusteren op basis van kwetsbaarheden. Als clustering mogelijk is zullen bij interne mobiliteit vaak geen hernieuwde veiligheidsonderzoeken hoeven te worden uitgevoerd. De lijst vertrouwensfuncties kan hierop meteen in 2007 worden aangepast. Een eventuele herziening van de lijst vertrouwensfuncties heeft weinig invloed op de aantallen vertrouwensfuncties bij de Nederlandse politie.

Op initiatief van de AIVD, het ministerie van Justitie en het College van procureurs-generaal is in 2006 gewerkt aan het opstellen van een lijst van vertrouwensfunctionarissen binnen het Openbaar Ministerie. Verwacht wordt dat begin 2007 de nieuwe lijst vertrouwensfuncties wordt vastgesteld. De nieuwe lijst betekent een behoorlijke uitbreiding van vertrouwensfuncties binnen het Openbaar Ministerie. De nieuwe lijst betreft niet meer alleen functies bij het Parket-Generaal, maar ook functies bij arrondissementsparketten, ressortparketten, Landelijk parket en het Functioneel parket.

In 2006 zijn met het Internationaal Strafhof (ICC) en het Joegoslavië Tribunaal (ICTY) voorbereidende besprekingen begonnen om te komen tot Memorandums of Understanding. Doel van de MoU's is: mogelijk maken dat de AIVD op verzoek van ICC en ICTY veiligheidsonderzoeken kan uitvoeren naar bepaalde categorieën kandidaat-werknemers van deze organisaties. Ook andere afspraken voor samenwerking met de AIVD zullen in MoU's met het ICC en het ICTY worden vastgelegd.

Sinds 2004 zijn er vertrouwensfuncties bij de Dienst Koninklijk Huis. De vertrouwensfuncties zijn gefaseerd binnen de Dienst Koninklijk Huis doorgevoerd om piekbelasting bij de AIVD te voorkomen. In september 2007 zal voor alle vertrouwensfuncties onderzoek zijn aangevraagd. Daarnaast waren in 2006 organisatorische aanpassingen van de Dienst Koninklijk Huis aanleiding de lijst vertrouwensfuncties te herzien. Eind 2006 zijn besprekingen gestart voor een herziening van de lijst vertrouwensfuncties. Gesproken wordt onder meer over de mogelijkheid functies te clusteren op basis van kwetsbaarheden.

9.3 Uitvoeren veiligheidsonderzoeken

Deze paragraaf licht de verbeteringen toe van het uitvoeringsproces, in het kader van het driestappenplan. Verder geeft deze paragraaf de trends in veiligheidsonderzoeken weer en de productiecijfers.

9.3.1 Procesverbeteringen

Onderdeel van het driestappenplan (zie 9.1) naar een slagvaardiger optreden van de AIVD met betrekking tot veiligheidsonderzoeken is het implementeren van

procesverbeteringen op de middellange termijn. In 2006 is een begin gemaakt met deze procesverbeteringen. Doel is het vergroten van de doelmatigheid en beheersbaarheid van het proces veiligheidsonderzoeken. Hiervoor zijn drie projecten gestart.

Het eerste project, Dynamisering, is gestart naar aanleiding van een van de aanbevelingen van de Commissie Toegangsbeheer Schiphol (commissie-Oord 2005). De aanbeveling was om veiligheidsonderzoeken te dynamiseren ter verhoging van de veiligheid op Schiphol. De minister van Justitie heeft, mede namens de minister van BZK en de minister van Defensie, aangegeven deze aanbeveling te implementeren. Hiervoor is een wijziging van de Wet veiligheidsonderzoeken voorgesteld aan de Tweede Kamer. De voorgestelde wetswijziging geeft de AIVD de mogelijkheid om actief justitiële en strafvorderlijke informatie en informatie uit politieregisters te raadplegen om te bepalen of er aanleiding bestaat voor een hernieuwd veiligheidsonderzoek.

Vooruitlopend op de voorgestelde wetswijziging is de AIVD in 2006 gestart met het aanpassen en deels vernieuwen van de informatievoorziening om dynamisering te realiseren. Als de voorgestelde wetswijziging door de Tweede en Eerste Kamer wordt aangenomen, is de burgerluchtvaart de eerste sector waarin dynamisering plaatsvindt. In de fase daarop zullen alle vertrouwensfuncties worden gedynamiseerd.

Het tweede project is Beheer Vertrouwensfuncties. De implementatie van de nieuwe Leidraad Aanwijzing Vertrouwensfuncties (zie 9.2.1) biedt een handvat om tot een herziene lijst van vertrouwensfuncties per inzender te komen. Het project Beheer Vertrouwensfuncties beoogt een informatiesysteem om te kunnen beschikken over een actuele lijst met vertrouwensfunctionarissen. Een continu bijgewerkte lijst maakt het mogelijk om dynamisering te realiseren en de vraag naar veiligheidsonderzoeken accuraat in te schatten.

In 2006 is eveneens een aanvang gemaakt met het project Voorspelbaarheid. In dit project is een systeem voor de planning van capaciteit en productie in kaart gebracht, zodat voor 2007 een meer gedetailleerde planning kan worden opgesteld en met inzenders van veiligheidsonderzoeken betere afspraken kunnen worden gemaakt over aantallen en doorlooptijd. In 2007 wordt deze planningstool gerealiseerd.

De drie projecten vragen de medewerking van inzenders om actuele informatie aan te leveren over vertrouwensfunctionarissen, waarmee een meer doelmatig en beheersbaar proces aanwijzen vertrouwensfuncties en uitvoeren veiligheidsonderzoeken wordt

gecreëerd. Dit moet niet alleen leiden tot een beter uitvoeringsproces, maar ook tot betere informatievoorziening richting de inzenders.

9.3.2 Schuldenproblematiek

Er is een trend waarneembaar dat in steeds meer onderzoeken een schuldenproblematiek een rol speelt. Het hebben van omvangrijke schulden kan in sommige gevallen leiden tot kwetsbaarheid. De gevoeligheid van de betrokkene neemt toe voor het aanvaarden van financiële hulp in ruil voor geheime informatie. Dit risico wordt vergroot wanneer de werkgever niet op de hoogte is van de schuldenproblematiek van zijn werknemers. Begeleiding door een bedrijfsmaatschappelijk werker bij de beheersing en terugdringing van de schulden en/of schuldsanering kan de genoemde kwetsbaarheid in een groot aantal gevallen wegnemen. Dit pleit voor een actieve rol van werkgevers ten aanzien van dit probleem.

Voor de voortgang van de veiligheidsonderzoeken betekent dit dat vaak (veel) tijd moet worden gestoken in het in kaart brengen van de financiële lasten en baten, waardoor onderzoeken niet altijd binnen de termijn worden afgerond.

9.3.3 Overzichten uitvoering veiligheidsonderzoeken

In 2006 is 45.551 (tabel 1) keer een Verklaring van Geen Bezwaar aangevraagd. De grootste stijging van aanvragen deed zich voor bij de burgerluchtvaart. Hoofdoorzaak is de toegenomen werkgelegenheid op de nationale luchthaven. De AIVD zelf heeft 11.796 onderzoeken in behandeling genomen, waaronder 2.584 A-onderzoeken. Er is 776 keer een Verklaring van Geen Bezwaar geweigerd (tabel 3). In 2005 waren er nog 1102 weigeringen. Het merendeel van de weigeringen, 735, had betrekking op de B-onderzoeken in de burgerluchtvaart. In 2006 is 83 keer een Verklaring van Geen Bezwaar ingetrokken. Het aantal veiligheidsonderzoeken is in 2006 opnieuw gestegen, maar het aantal A-onderzoeken is voor het eerst in vijf jaar gedaald. Oorzaak is het tijdelijk zeer sterk teruggelopen aantal aanvragen van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Zij hebben ervoor gekozen weinig nieuwe veiligheidsonderzoeken te laten uitvoeren totdat de nieuwe lijst met vertrouwensfuncties is vastgesteld.

Tabel 1 biedt een overzicht van het aantal vertrouwensfuncties en het aantal in behandeling genomen veiligheidsonderzoeken gedurende de afgelopen drie jaar. Tabel 2 geeft een overzicht van de aantallen veiligheidsonderzoeken die de afgelopen jaren door de AIVD in behandeling zijn genomen. Tabel 3 biedt een overzicht van de redenen waarom personen een Verklaring van Geen Bezwaar is geweigerd.

Tabel 1. Totaal aantal vertrouwensfuncties (v.f.) en in behandeling genomen en afgeronde veiligheidsonderzoeken (v.o.), periode 2004 t/m 2006

	2004		2005		2006	
	v.f.	v.o.	v.f.	v.o.	v.f.	v.o.
Rijksoverheid*	5.935	2.024	5.960	2.423	6259	1.831
Defensieorderbedrijven**	16.000	1.983	18.500	2.362	18.500	2.230
Burgerluchtvaart***	34.894	34.894	31.330	31.330	35.437	35.437
Politie	15.365	1.054	17.000	4.137	16.147	4014
Koninklijk Huis****	141	136	240	72	269	108
Vitale bedrijven	1.547	764	1.235	489	1.547	305
Diversen*****		1.192		1.502		1.626
Totaal	73.882	42.047	74.265	42.315	78.159	45.551

- * Exclusief ministerie van Defensie en Krijgsmacht, inclusief de AIVD. Voor het ministerie van Buitenlandse Zaken is het aantal fte's opgenomen dat met de invulling van vertrouwensfuncties is gemoeid.
- ** In de rij vertrouwensfuncties is het aantal personen opgenomen dat een vertrouwensfunctie vervult.
- *** In de kolommen vertrouwensfuncties is het aantal veiligheidsonderzoeken vermeld, omdat in de burgerluchtvaart geen concrete vertrouwensfuncties zijn aangewezen. In de burgerluchtvaart is voor toegang tot de beschermde gebieden een pas vereist. Een van de voorwaarden om een dergelijke pas te verkrijgen, is een Verklaring van Geen Bezwaar die als uitkomst van een veiligheidsonderzoek is verstrekt.
- **** Bij het Koninklijk Huis worden gefaseerd over drie jaar vertrouwensfuncties aangewezen.
- ***** De categorie Diversen betreft onderzoeken naar aanleiding van een verzoek van een ander land of van een internationale organisatie dat wordt gedaan in verband met de door dat land of die internationale organisatie gehanteerde beveiligingsmaatregelen.

Tabel 2. Veiligheidsonderzoeken in behandeling genomen door de AIVD

	2004	2005	2006
A-onderzoeken	2.102	2.969	2.584
P-onderzoeken	83	93	76
KH-onderzoeken	7	8	16
B-onderzoeken	7.324 (4.290 via KMar)	8.328 (3.846 via KMar)	8.756 (3.708 via KMar)
C-onderzoeken	1.000	1.035	364
Totaal	10.516	12.433	11.796

Tabel 3. Overzicht aantal weigeringen

	Justitieel	Onvoldoende gegevens	Overige*
A-vertrouwensfunctie	1	1	19
A-vertrouwensfunctie politie	1		8
P-vertrouwensfunctie	1		4
B-vertrouwensfunctie	3	3	
B-vertrouwensfunctie burgerluchtvaart	556	178	1
C-vertrouwensfunctie			
Totaal	562	182	32

* De kolom Overige geeft weigeringen weer op basis van persoonlijke gedragingen en omstandigheden, maar ook op basis van gegevens uit de AIVD-registraties.

9.3.4 Internationale organisaties

In het kader van de NSA-taak van de AIVD (zie 8.5.3) geeft de AIVD EU- en NATO-clearances af voor het omgaan met bijzondere informatie van deze organisaties. In 2006 zijn er 272 EU-clearances afgegeven en negentig NATO-clearances.

9.3.5 Veiligheidsonderzoeken onder mandaat AIVD

Ook in 2006 zijn door de politieregio's, het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en de Koninklijke Marechaussee (KMar) en onder mandaat van de AIVD veiligheidsonderzoeken uitgevoerd. Het gaat hier om respectievelijke vertrouwensfuncties bij de politie, de Dienst Koninklijk Huis en burgerluchtvaart. Een aantal onderzoeken wordt overgedragen aan de AIVD als uit eerste indicaties van het onderzoek blijkt dat er mogelijk erwijs geen Verklaring van Geen Bezwaar afgegeven kan worden. Deze overdracht vindt plaats wanneer er sprake is van justitiële antecedenten of wanneer een veiligheidsonderzoek in eerste instantie onvoldoende gegevens heeft opgeleverd om te kunnen beoordelen of er een Verklaring van Geen Bezwaar kan worden afgegeven. Tevens wordt een onderzoek aan de AIVD overgedragen wanneer betrokkene eerder een Verklaring van Geen Bezwaar is geweigerd, of wanneer betrokkene voorkomt in de systemen van de AIVD. (Voor aantallen veiligheidsonderzoeken zie 9.3.3.)

De politiekorpsen hebben onder verantwoordelijkheid van de AIVD 2637

P-veiligheidsonderzoeken ingesteld. Hiervan zijn er zestig overgedragen aan de AIVD. De AIVD heeft in 2006 1377 A-veiligheidsonderzoeken voor de politiekorpsen in behandeling genomen. In 2006 zijn er 1420 A-veiligheidsonderzoeken afgerond. De geplande capaciteit bedroeg 900 onderzoeken.

In 2006 hebben de AIVD, de directie Politie van het ministerie van BZK en de politiekorpsen samen een traject gestart om de oplopende doorlooptijden van de A-veiligheidsonderzoeken bij de politie terug te brengen. Gezamenlijk constateerden zij dat de hoofdoorzaak van de lange doorlooptijden gelegen is in het feit dat de hoeveelheid aanvragen door de politie de gereserveerde capaciteit ruimschoots overstijgt. In 2007 wordt door de partijen invulling gegeven aan mogelijke oplossingsrichtingen.

Door capaciteitsproblemen heeft het KLPD in 2005 minder onderzoeken kunnen uitvoeren dan gepland. Dit heeft ertoe geleid dat de meerjarenplanning iets moest worden verruimd. De capaciteitsproblemen bij het KLPD konden in de loop van 2006 echter worden opgelost. Hierdoor konden alle geplande onderzoeken worden uitgevoerd en werd er zelfs ingelopen op de meerjarenplanning. In totaal heeft het KLPD 79 KH-veiligheidsonderzoeken uitgevoerd. Hiervan zijn 16 onderzoeken overgedragen aan de AIVD.

De AIVD heeft in 2006 28 A-veiligheidsonderzoeken uitgevoerd voor de Dienst Koninklijk Huis.

9.3.6 **Bezwaar en beroep veiligheidsonderzoeken**

Hieronder worden de aantallen en resultaten van de verzoek-, bezwaar- en beroepsprocedures betreffende veiligheidsonderzoeken schematisch weergegeven.

Aantallen bezwaar- en beroepsprocedures 2006

	Ingediend	Voorlopige voorziening (VoVo)
Bezwaar	120	3
Beroep	23	1
Hoger beroep	2	2
Hoger beroep door min.		
VoVo	6	

Een deel van de hieronder afgehandelde bezwaar- en beroepsprocedures betreft zaken die in 2005 zijn ingediend.

Resultaat afgehandelde bezwaar- en beroepsprocedures in 2006

	Ongegr.	Gegron	Niet-ontv.	Ingetrokken	Afgewezen	Toegewezen
Bezwaar	82	23	10	8		
Beroep	6	1	1	7		
Hoger beroep door appellant	4					
Hoger beroep door minister	1	1				
VoVo			1	2	2	

In 2006 vertoonde het aantal ingediende Wvo-bezwaarschriften een daling van 136 naar 120. Vijftien bezwaren hadden betrekking op afwijzingen op grond van onvoldoende gegevens van de kandidaat-vertrouwensfunctionaris dan wel zijn/haar partner. De overige bezwaren zien voornamelijk op afwijzingen en intrekkingen van de Verklaring van Geen Bezwaar op grond van justitiële gegevens.

Het aantal ingediende beroepschriften is gestegen van 18 naar 23. Eén beroepszaak is door de rechtbank gegrond verklaard, waarbij echter wel de rechtsgevolgen van het besluit in stand zijn gelaten door de rechtbank. De ingediende hoger beroepsprocedures zijn gedaald ten opzichte van 2005. Zo zijn er dit jaar twee hoger beroepschriften ingediend. Beide hoger beroepschriften zijn ingediend door de betrokken kandidaat-vertrouwensfunctionaris en zullen in 2007 worden behandeld. Beide zaken hebben betrekking op de partner van de kandidaat-vertrouwensfunctionaris. Eén zaak ziet op de definitie van het begrip 'partner' en de andere zaak ziet op onvoldoende gegevens van de partner van de kandidaat-vertrouwensfunctionaris.

In 2006 heeft de Raad van State tevens uitspraak gedaan in hoger beroepszaken welke in 2005 waren aangespannen. In vier door de betrokken kandidaat-vertrouwensfunctionaris ingestelde hoger beroepschriften heeft de Raad van State de aangevallen uitspraak bevestigd, datzelfde geldt voor één door de minister ingediend

hoger beroepsschrift. Eén door de minister ingediend hoger beroepsschrift heeft geleid tot vernietiging van de uitspraak van de rechtbank Amsterdam, waarbij de Raad van State zelf in de zaak heeft voorzien door het beroep ongegrond te verklaren.

De Raad van State bevestigt in deze uitspraak het standpunt van de minister dat het gebruik van softdrugs door een kandidaat-vertrouwensfunctionaris bij de politie niet verenigbaar is met de kwetsbaarheden van de vertrouwensfunctie, waaronder het bestrijden van zware criminaliteit, inclusief de bestrijding van (soft)drugshandel.

Andere uitspraken van de Raad van State in 2006 zijn de bevestiging van het door de AIVD gevoerde restrictieve beleid betreffende jeugdzonden en de bevestiging door de Raad van State van de analoge toepassing van de 'Beleidsregel vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken op burgerluchthavens' bij de intrekking van een Verklaring van Geen Bezwaar.

9.4 Burgerluchtvaart

9.4.1 Aanwijzingsbesluit vertrouwensfuncties burgerluchtvaart

Op 21 februari 2006 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ingestemd met een nieuw besluit aanwijzing vertrouwensfuncties beveiliging burgerluchtvaart. Het besluit vervangt drie oude besluiten. Redenen om te komen tot een nieuw besluit waren naast de wens tot het samenvoegen van eerdere besluiten onder meer Europese wetgeving (verordening 2320/2002), de wettelijke verplichting om periodiek de aanwijzing te herzien alsmede enkele Kamervragen in de zomer van 2005.

Het nieuwe besluit is op drie punten gewijzigd ten opzichte van de oude besluiten. Ten eerste zijn ook de personen werkzaam in de zogenaamde tweedelinieelodsen aangewezen als vertrouwensfunctionarissen. In de tweede plaats zijn er nu ook personen aangewezen die werkzaam zijn op Schiphol (buiten de *airsite*). Het betreft personen die verantwoordelijkheid dragen voor toegangsbeheer en pasuitgifte. Voorts regelt het besluit ook dat, door het treffen van adequate beveiligingsmaatregelen, het op de terminal aanwezige personeel niet meer valt onder de aanwijzing. Dit geldt evenzo voor het luchtvrachtpersoneel dat werkzaam is als chauffeur en koerier.

9.4.2 **Uitvoering veiligheidsonderzoeken**

In 2006 heeft de Koninklijke Marechaussee onder mandaat van de AIVD 35437 onderzoeken burgerluchtvaart in behandeling genomen. De KMar heeft 3708 onderzoeken overgedragen aan de AIVD, 138 minder dan in 2005. In 141 gevallen ging het om doorgestuurde herhaalonderzoeken.

Het project Dynamisering (zie 9.3.1) is een belangrijke ontwikkeling in het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken in de burgerluchtvaart. Als het parlement instemt met de wijziging van de Wet veiligheidsonderzoeken is de burgerluchtvaart de eerste sector waar dynamisering zal worden gerealiseerd. Hiermee wordt een van de aanbevelingen van de Commissie Toegangsbeheer Schiphol ter verhoging van de veiligheid op Schiphol uitgevoerd.

10 Sturing en verantwoording

10.1 Sturing

10.1.1 De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor het adequaat functioneren en de adequate taakuitoefening van de AIVD en daarmee voor de aansturing van de AIVD en het vaststellen van prioriteiten en posterioriteiten binnen alle taken van de AIVD.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verzorgt de sturing en planning van de werkzaamheden zodanig dat de belangen van diverse onderdelen van het openbaar bestuur zo goed mogelijk worden gediend. Dit vereist enerzijds heldere prioriteitstelling in één bestuurlijke hand en anderzijds het afstemmen van deze prioriteiten met de diverse belangendragers c.q. behoeftestellers. Met betrekking tot het aandachtsgebied contraterrorisme vindt nauw overleg plaats met in het bijzonder de minister van Justitie, tevens coördinerend minister voor terrorismebestrijding. Met betrekking tot de Inlichtingentaak Buitenland zijn de aandachtsgebieden vastgelegd in het Aanwijzingsbesluit. De minister-president stelt deze aanwijzing vast in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Defensie. In de praktijk is de minister van Buitenlandse Zaken nauw betrokken bij de besluitvorming.

Om de aansturing van en de prioritering binnen de taakuitoefening van de AIVD te verhelderen is in 2005 gestart met een nieuwe systematiek voor het opstellen van een AIVD-jaarplan. Hierbij stelt de AIVD op grond van eigen kennis en inzichten een prioritering op. Vervolgens worden vanuit de AIVD vele gesprekken gevoerd met de belangrijkste politieke en ambtelijke relaties van de AIVD om hun informatiebehoefte te vernemen. Op basis van de uitkomsten van beide trajecten wordt een conceptjaarplan opgesteld en met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besproken. Het conceptjaarplan wordt besproken in het Comité Verenigde Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, voorgelegd aan de Raad voor de Nationale Veiligheid en vastgesteld in de ministerraad.

Het jaarplan geeft inzicht in de aandachtsgebieden van de AIVD voor een bepaald jaar en in de keuzes die de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft gemaakt met betrekking tot de inzet van mensen en middelen. Op 24 januari 2006 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede

Kamer bij brief voor het eerst over de hoofdlijnen van het jaarplan 2006 van de AIVD geïnformeerd.

10.1.2 De Raad voor de Nationale Veiligheid

De Raad voor de Nationale Veiligheid (RNV) werd na de aanslagen in Madrid in 2004 als onderraad van de ministerraad in het leven geroepen en richt zich op verschillende vraagstukken betreffende de nationale veiligheid. De RNV wordt voorbereid in twee ambtelijke voorportalen, te weten het Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding en het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland (zie ook 10.1.3 en 10.1.4) en komt periodiek bijeen. In de RNV hadden in 2006 zitting: de minister-president (voorzitter), de vice-premiers en de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Buitenlandse Zaken, van Defensie, van Justitie en de minister voor Vreemdelingenbeleid en Integratie.

In 2006 werden in de RNV onder andere de volgende onderwerpen besproken: jihadistische netwerken in Nederland, 'lessons learned' naar aanleiding van een aantal belangrijke terrorismezaken in onder andere het Verenigd Koninkrijk, Canada, Denemarken, Duitsland en Marokko, energievoorzieningszekerheid, de mogelijke ontwikkeling van een nucleair programma binnen Iran, dreigingsinschattingen ten aanzien van de operaties van de Nederlandse krijgsmacht en in het bijzonder de situatie in Irak en Afghanistan, het bevroeren van tegoeden om terroristische aanslagen te voorkomen of te bemoeilijken, de voortgangsrapportages terrorismebestrijding aan de Tweede Kamer en het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland dat iedere drie maanden door de NCTb in samenwerking met organisaties als het KLPD, de AIVD, de MIVD, de IND en Buitenlandse Zaken wordt opgesteld.

10.1.3 Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding

In het Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding (GCT) komen zaken aan de orde die specifiek betrekking hebben op terrorisme en de bestrijding daarvan. Het GCT wordt iedere maand bijeengeroepen en wordt voorgezeten door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (zie ook 11.1.6 over samenwerking). Alle relevante organisaties die op rijksniveau te maken hebben met terrorismebestrijding hebben zitting in het GCT.

10.1.4 Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

Het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland (CVIN) is naast het GCT een ambtelijk voorportaal van de RNV. Anders dan in het GCT, waar alleen direct aan terrorisme gerelateerde vraagstukken op de agenda staan, kent het CVIN een breder aandachtsterrein binnen het kader van de nationale veiligheidsvraagstukken. Het CVIN vergadert, in beginsel, maandelijks en wordt voorgezeten door de coördinator van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van het ministerie van Algemene Zaken. Behalve de hoofden van de AIVD en de MIVD hebben zitting in het CVIN: de directeur-generaal Politieke Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken, de directeur-generaal Veiligheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de hoofddirecteur Algemeen Beleid van het ministerie van Defensie, de directeur-generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving van het ministerie van Justitie, de plaatsvervangend coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en de NCTb.

10.2 Parlementaire zaken en wetgeving

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de AIVD en legt hierover verantwoording af tegenover het parlement. In het algemeen wordt verantwoording in het openbaar afgelegd aan de Tweede Kamer. Verantwoording over onderwerpen die niet in het openbaar kunnen worden besproken wordt afgelegd aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer.

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een vergelijkend onderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop het toezicht en de democratische controle op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in een aantal relevante andere landen is geregeld. Naast het in kaart brengen van systemen van toezicht en democratische controle in andere landen resulteerde het onderzoek in een positief beeld van de democratische controle op het gehele terrein van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in Nederland.

10.2.1 De Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

In de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer legt de minister van BZK verantwoording af over zaken betreffende de AIVD die niet in het openbaar kunnen worden behandeld. De commissie was in 2006 samengesteld uit de fractievoorzitters van de in de Tweede Kamer vertegenwoordigde politieke

partijen, met uitzondering van de voorzitters van de fracties die tijdens de lopende parlementaire periode zijn afgesplitst en de fractievoorzitter van de SP, die geen deel wenste uit te maken van de commissie. Op uitnodiging geeft de minister van BZK mondeling nadere toelichting op de door de commissie aangedragen onderwerpen met betrekking tot de operationele werkzaamheden van de AIVD. Indien gewenst voorziet de minister de commissie bovendien schriftelijk van informatie. De minister informeert de commissie ook uit eigen beweging.

In 2006 voerde de commissie viermaal overleg met de minister van BZK. Daarbij werd onder meer gesproken over de achtergronden bij het uitlekken van staatsgeheimen naar de Telegraaf, bronbescherming en de verschillende door de Commissie van Toezicht (CTIVD) uitgebrachte toezichtsrapporten. Ook is in de commissie aan de orde geweest de wijze waarop veiligheidsonderzoeken bij de AIVD worden uitgevoerd. Tevens zijn in de commissie diverse terrorismegerelateerde onderwerpen besproken. Hierbij is ook de minister van Justitie aanwezig, gezien zijn coördinerende taak op dit terrein. In 2006 bracht de commissie ook een werkbezoek aan de AIVD met in het bijzonder aandacht voor het interne veiligheidsbeleid van de AIVD.

De met de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in 2005 gemaakte afspraken over het tijdig(er) (zo mogelijk vooraf) en het meer structureel en systematisch informeren van deze commissie zijn in 2006 bestendigd.

10.2.2 De Tweede Kamer

In het verkeer met de Tweede Kamer lag in 2006 het accent op de dreiging die uitgaat van terrorisme en op de bestrijding daarvan. In dit verband traden zowel de vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en voor Justitie van de Tweede Kamer en de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Justitie veelvuldig gezamenlijk op. Beide ministers hebben gezamenlijk meerdere brieven aan de Tweede Kamer gestuurd en Kamervragen beantwoord over de dreiging die uitgaat van terrorisme en de bestrijding daarvan, zowel op nationaal als internationaal niveau. Verder zijn in 2006 brieven aan de Tweede Kamer gestuurd over het AIVD-jaarplan 2006, over het AIVD-jaarverslag 2005, over het integriteitsbeleid openbaar bestuur en politie en over de dreiging die uitgaat van rechts extremisme.

Een belangrijk onderwerp waarover in 2006 met de Tweede Kamer is gecorrespondeerd en gedebatteerd is het beveiligingsregime binnen de AIVD naar aanleiding van twee gevallen waarin staatsgeheime informatie van de AIVD bij de

media is beland. Het eerste geval betrof het verlies van een diskette met staatsgeheime informatie door een voormalige medewerker van een Regionale Inlichtingendienst die op dat moment bij de AIVD werkte. Die diskette is bij Peter R. de Vries beland, die daar een tv-programma aan wijdde. Het tweede geval betrof het buiten de AIVD en bij De Telegraaf belanden van staatsgeheime informatie met betrekking tot een eind jaren '90 afgesloten BVD-onderzoek naar georganiseerde criminaliteit (het zogeheten Mikado-onderzoek). In dit laatste geval is door de AIVD aangifte gedaan jegens onbekende derden vanwege schending van staatsgeheimen. Hierop is een strafrechtelijk onderzoek gestart. In deze kwestie is door de AIVD zelf ook een inlichtingenonderzoek gestart naar de schade van deze compromittering voor de nationale veiligheid. Tevens is op grond van art. 18 van het Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie (Vir-bi) een bedrijfsmatig onderzoek gedaan naar de vraag hoe de compromittering van deze staatsgeheime informatie heeft kunnen plaatsvinden en naar de vraag welke organisatorische en beveiligingsmaatregelen nodig zijn om herhaling te voorkomen. Gedurende heel 2006 is over deze Mikado-kwestie gecorrespondeerd en gedebatteerd met de Tweede Kamer.

Eind 2006 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mede namens de minister van Justitie, een brief gestuurd aan de Tweede Kamer inzake de evaluatie van het overheidsoptreden rondom de moord op Theo van Gogh op 2 november 2004.

De belangrijkste overleggen en debatten met de Tweede Kamer gingen over de twee gevallen waarin staatsgeheime informatie buiten de AIVD en bij de media belandde (op 26 januari 2006 en 8 februari 2006), over het jaarplan 2006 van de AIVD (op 16 maart 2006) en over terrorisme(bestrijding).

Een overzicht van openbare brieven en antwoorden op schriftelijke Kamervragen die de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer heeft gestuurd, is te vinden op de website van de AIVD (www.aivd.nl). Voor een overzicht van de voornaamste door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer gestuurde parlementaire stukken zie bijlage III.

10.3 Communicatie

De AIVD was in 2006 vrijwel geen dag uit het nieuws. Dit bijvoorbeeld naar aanleiding van publicaties zoals 'De gewelddadige jihad in Nederland. Actuele trends in de

islamistisch-terroristische dreiging'. Maar bijvoorbeeld ook naar aanleiding van publicaties in dagblad De Telegraaf. Eind januari publiceerde de krant het bericht dat staatsgeheimen uit het gebouw van de AIVD waren onttrokken en in handen van criminelen waren terechtgekomen. Het AIVD-onderzoek dat volgde naar het lek kreeg gedurende het jaar ruime aandacht in de media.

Net als in 2006 streeft de AIVD de komende jaren naar een grotere transparantie. Woordvoering vanuit de AIVD moet echter steeds het midden vinden tussen gewenste openheid en noodzakelijke geslotenheid. Het eerste is gestoeld op het streven duidelijk te maken welke plaats de AIVD inneemt in het veiligheidsbestel. Open communicatie geeft aan wat de AIVD wel en niet mag en kan en moet draagvlak creëren in de samenleving. Maar die gewilde openheid legt het soms af tegen de wettelijke taakstelling van de AIVD die onder meer voorschrijft over zaken als werkwijze en bronnen geen mededelingen te doen. Door deze beperking blijven er soms onjuiste beelden over de AIVD bestaan.

Meer dan in het verleden treedt de AIVD zelf naar buiten, zowel in de richting van het publiek als in de richting van onze samenwerkingspartners. Een proactieve en strategische inzet van interne en externe communicatie heeft dan ook een breed gedragen prioriteit. Dat uit zich onder meer op de website van de AIVD, www.aivd.nl. Ook zijn de communicatie-investeringen op het gebied van werving geïntensiveerd.

10.4 Verzoeken om kennisneming

Voor eenieder bestaat de mogelijkheid een verzoek tot kennisneming van eventueel bij de AIVD vastgelegde gegevens in te dienen. De te volgen procedure en voorwaarden die aan kennisneming zijn gesteld, zijn op de AIVD-website terug te vinden.

Uitsluitend informatie die niet langer actueel is voor de taakuitvoering van de AIVD komt voor informatieverstrekking in aanmerking. Niet-actuele gegevens worden echter niet verstrekt indien hiermee zicht kan worden verkregen op bronnen en werkwijzen van de AIVD. Persoonsgegevens van derden worden alleen verstrekt indien het hierbij gaat om gegevens over een overleden echtgenoot, geregistreerd partner, kind of ouder van de aanvrager.

In 2006 is het aantal ingediende verzoeken tot kennisneming ten opzichte van het jaar 2005 gedaald. Ondanks dat ook in 2006 een aantal verzoeken is ontvangen dat heeft geleid tot verstrekking van enkele omvangrijke inzagedossiers, zijn alle aanvragen binnen de wettelijke behandeltermijn van drie maanden afgehandeld.

Het aantal verzoeken dat in het afgelopen verslagjaar is ingediend bedraagt 134. Van deze verzoeken hadden er 76 betrekking op eventueel aanwezige gegevens over de verzoeker zelf, 24 verzoeken betroffen gegevens over overleden familieleden, 18 handelden om kennisneming van andere dan persoonsgegevens en 16 verzoeken hadden betrekking op gegevens van derden.

Opgemerkt wordt dat het aantal ingediende verzoeken niet maatgevend is voor de intensiteit en duur van de afhandeling. Zoals reeds aangegeven zijn in 2006 enkele verzoeken ontvangen die een arbeidsintensieve behandeling vergden en die hebben geleid tot verstrekking van omvangrijke inzagedossiers.

In 2006 tekenden veertien verzoekers bezwaar aan tegen weigeringen om kennisneming toe te staan, negen verzoekers gingen in beroep tegen de beslissingen op bezwaar en vier verzoekers gingen in hoger beroep tegen de uitspraken van de rechtbank. Van de procedures die in 2006 nog liepen werden 16 bezwaren, negen beroepszaken en twee hoger beroepszaken afgehandeld.

10.5 Klachten

De AIVD, de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer, de Commissie van Toezicht, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Nationale ombudsman ontvangen af en toe klachten van burgers met betrekking tot (vermeend) handelen van de AIVD. Dergelijke klachten worden in eerste instantie behandeld door de minister, die daarbij advies inwint van de Commissie van Toezicht. Wanneer de klager geen genoegen neemt met de reactie van de minister op de klacht, kan hij/zij zich vervolgens ook nog tot de Nationale ombudsman wenden.

In 2006 heeft de minister één nieuwe klacht aan de Commissie van Toezicht voorgelegd. Het betreft hier de klacht van De Telegraaf c.s.

Daarnaast werden twee in 2005 ontvangen klachten in 2006 afgehandeld (zie Jaarverslag 2005, tweede en derde klacht). De klacht waarin werd gesteld dat de AIVD ambtsberichten heeft opgesteld op grond van leugenachtige informatie en dat de AIVD zijn ambtsberichten telkens modificeert werd door de minister ongegrond verklaard conform het advies van de Commissie van Toezicht. De klacht die erop zag dat klager door de AIVD zou zijn misleid, misbruikt en in de steek gelaten werd op advies van de

commissie grotendeels ongegrond verklaard. De in 2004 door de minister ontvangen en afgehandelde klacht die in 2005 aan de Nationale ombudsman werd voorgelegd, waarin werd gesteld dat de AIVD onterecht een onderzoek naar klager heeft ingesteld (zie Jaarverslag 2004, derde klacht), tot slot, werd in 2006 ook door de Nationale ombudsman niet gegrond verklaard.

10.6 Commissie van Toezicht

De Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten is een onafhankelijke commissie die toezicht uitoefent op de rechtmatige uitvoering van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 en de Wet veiligheidsonderzoeken. De commissie brengt naar aanleiding van haar onderzoeken toezichtsrapporten uit. Deze rapporten zijn, voor zover de aard van de daarin opgenomen gegevens dat toelaat, openbaar. De informatie die zicht kan geven op bronnen, werkwijze of het actueel kennisniveau van de AIVD wordt ter vertrouwelijke kennisneming aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer voorgelegd. De Commissie van Toezicht functioneert verder als klachtadviescommissie.

In 2006 heeft de Commissie van Toezicht met betrekking tot de AIVD een vijftal toezichtsrapporten vastgesteld. Deze rapporten hadden betrekking op onderzoek naar politiek gewelddadig activisme, meer in het bijzonder het gewelddadig dierenrechtenactivisme, een contraterrorismeoperatie, de inzet van informanten en agenten in het buitenland, het uitbrengen van ambtsberichten en een onderzoek naar het uitlekken van staatsgeheimen naar De Telegraaf. De bevindingen van de commissie waren over het algemeen positief van aard.

Deze positieve bevindingen zijn vooral ook van belang waar het gaat om het uitbrengen van ambtsberichten door de AIVD. De ontvangers van deze berichten kunnen op basis van de daarin verwerkte informatie maatregelen nemen tegen personen of organisaties. Bovendien kunnen ambtsberichten een rol spelen bij de opsporing en vervolging van strafbare feiten. De commissie is van oordeel dat de onderzochte ambtsberichten in overeenstemming met de wet en op behoorlijke en zorgvuldige wijze tot stand zijn gekomen. Bovendien concludeert de commissie dat de inhoud van de onderzochte ambtsberichten wordt onderbouwd door de informatie die de AIVD heeft verzameld en dat de vaststelling van de betrouwbaarheid van die informatie met voldoende waarborgen is omkleed.

Op verzoek van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties heeft de commissie in 2006 verder een advies uitgebracht over de opzet en inrichting van een op basis van het Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie uit te voeren onderzoek naar de beveiligingsaspecten van het uitlekken van AIVD-informatie naar De Telegraaf. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de vormgeving van het onderzoek.

In 2006 had de commissie bovendien nog in onderzoek de uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken, onderzoek naar ongewenste bemoeienis van vreemde mogendheden, het functioneren van regionale inlichtingendiensten en de Koninklijke Marechaussee in het kader van artikel 60 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002, de toepassing door de AIVD van enkele bijzondere bevoegdheden en het functioneren van de CT Infobox.

De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 bevat de notificatieplicht. Deze verplichting houdt in dat vijf jaar na de beëindiging van de uitoefening van enkele zware bijzondere bevoegdheden, zoals af luisteren, en daarna telkens jaarlijks, wordt onderzocht of aan de persoon ten aanzien van wie de bevoegdheid is uitgeoefend daarvan verslag kan worden uitgebracht. De verplichting tot het doen van onderzoek vervalt indien het uitbrengen van een notificatieverslag er naar redelijke verwachting toe leidt dat hetzij de identiteit van een bron of van een persoon die de AIVD behulpzaam is geweest of een specifieke werkwijze van de AIVD worden onthuld dan wel internationale betrekkingen ernstig worden geschaad. Het uitbrengen van een verslag wordt uitgesteld zolang de noodzaak het actuele kennisniveau van de AIVD te beschermen hiertoe noodzaakt. Indien wordt vastgesteld dat er een notificatieverslag kan worden uitgebracht, dient dit vervolgens ook zo spoedig mogelijk te gebeuren. In 2007 zullen de eerste notificatieonderzoeken moeten worden uitgevoerd. De AIVD heeft alle hiervoor noodzakelijke voorzieningen getroffen. Met de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten heeft overleg plaatsgevonden over het bij het notificeren te volgen beleid. De commissie zal overeenkomstig de wet worden ingelicht over de gevallen waarin het uitbrengen van een verslag niet mogelijk is en de motieven die daaraan ten grondslag liggen.

11 Samenwerking

Zoals verwoord in de missie van de AIVD is samenwerking met (strategische) relaties, belangendragers en buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten van cruciaal belang voor de AIVD om aan zijn taakstellingen te voldoen.

Samenwerking is van belang om nieuwe informatie en aanvullende inlichtingen in te winnen en is erop gericht kennis en informatie te delen om zo samenwerkingspartners bruikbare handelingsperspectieven te bieden met als doel geconstateerde dreigingen te reduceren en/of het weerstandsvermogen te bevorderen (risicoreductie).

11.1 Samenwerking in Nederland

11.1.1 Lokaal bestuur

In 2006 zijn de contacten met het lokaal bestuur fors geïntensiveerd. Zo zijn circa vijftig burgemeesters of colleges van burgemeester en wethouders geïnformeerd, op eigen verzoek dan wel op initiatief van de AIVD, op het terrein van radicalisering. Naast het verstrekken van algemene informatie over trends en/of fenomenen aan het lokaal bestuur heeft de AIVD het lokaal bestuur geïnformeerd over algemene en meer specifieke aangelegenheden. Het verstrekken van informatie ging gepaard met een handelingsperspectief. De AIVD zal hierin blijven investeren in samenwerking met de RID'en.

11.1.2 Contraterrorisme Infobox

De Contraterrorisme (CT) Infobox is een bijzonder samenwerkingsverband van de AIVD, de IND, het KLPD, de MIVD en het OM. In het jaar 2006 hebben zowel de FIOD-ECD als de dienst Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-NL, voorheen MOT-BLOM) zich definitief aangesloten bij dit samenwerkingsverband. De CT Infobox ressorteert onder de AIVD en is onderworpen aan het regime van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002. De CT Infobox heeft tot doel een bijdrage te leveren aan terrorismebestrijding door het op een centraal punt bij elkaar brengen en vergelijken van informatie over netwerken en personen die op een of andere wijze betrokken zijn bij terrorisme en daaraan te relateren radicalisering. Via raadpleging en vergelijking van de gegevens die door de deelnemende diensten zijn ingebracht, wordt een multidisciplinaire analyse opgesteld. Al naar gelang de resultaten

daarvan wordt beoordeeld welke maatregelen (inlichtingenmatig, strafrechtelijk, vreemdelingenrechtelijk, fiscaalrechtelijk of persoonsgerichte aanpak) van deelnemende partners er mogelijk en wenselijk zijn. De CT Infobox stelt aan de hand daarvan een advies op. De informatie die nodig is om het advies op te volgen, wordt zoveel mogelijk rechtstreeks uitgewisseld tussen de verschillende partners binnen het voor ieder van hen geldende wettelijk regime.

Zowel de bundeling van informatie die bij de deelnemende organisaties beschikbaar is, als de bundeling van de expertise van deze diensten heeft toegevoegde waarde. Om de snelheid van het inwinnen en opslaan van informatie en het verwerken en analyseren daarvan te verhogen is in het afgelopen jaar binnen het programma Veiligheidsverbetering door Information Awareness (VIA) het project Verbetering CT Infobox opgestart. Het programma VIA is erop gericht een innovatie op onder andere het terrein van contraterorisme door te voeren en wordt gecoördineerd door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb). De AIVD, het KLPD en het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) zijn de deelnemende partners.

11.1.3 Politie en Koninklijke Marechaussee

Het afgelopen jaar heeft de AIVD samen met de politie en KMar in het kader van het programma Keten en Kwaliteit verder gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Het gaat hierbij om verdere samenwerking en professionalisering. Als voornaamste tastbare resultaten van het programma zijn te noemen het Inlichtingen Behoeft Plan (IBP) en de Regionale Informatie Box. Voor het overige is aandacht besteed aan een verbeterd opleidingsprogramma voor de RID'en en BD/KMar.

In de inlichtingenbehoefteplannen wordt concreet per regiokorps (inclusief ID/KLPD en KMar) vastgelegd welke werkzaamheden in het kader van de wettelijke AIVD-taken door de betrokken RID'en (en ID/KLPD en BD/KMar) zullen worden uitgevoerd. Deze plannen worden jaarlijks bijgesteld.

De Regionale Informatie Boxen zijn een nieuwe overlegvorm binnen de regionale politiekorpsen, gericht op radicalisering en jihadistisch terrorisme. In dit overleg worden de informatiebehoeften van de deelnemende partners op elkaar afgestemd. De AIVD neemt hieraan deel binnen de wettelijk gestelde kaders van de Wiv 2002. Door dit afstemmingsoverleg ontstaat de mogelijkheid om binnen een RID-omgeving een analyse op te stellen waarin zowel politie-informatie (art. 62 Wiv 2002) als AIVD-informatie wordt opgenomen. De toegevoegde waarde van een dergelijke analyse is

dat de korpsleiding een totaalbeeld krijgt van de informatie uit zowel de politietaken, zoals openbare orde, als de AIVD-taak binnen zijn korps, waardoor meer adequaat ingespeeld kan worden op de informatiebehoefte die binnen de verschillende taken van het korps, bij het OM en het Openbaar Bestuur bestaan.

In het kader van de verdere professionalisering van de RID'en, ID/KLPD en BD/KMar heeft de AIVD een impuls gegeven aan de ontwikkeling en aanbieding van opleidingen en stages voor medewerkers van die diensten.

11.1.4 Openbaar Ministerie

Als gevolg van ontwikkelingen in zowel de strafrechtelijke als de strafvorderlijke sfeer is de kans toegenomen dat onderzoeken in het kader van terrorismebestrijding, uitgevoerd door enerzijds politie en justitie en anderzijds de AIVD, met elkaar (kunnen gaan) interfereren. Afstemming en samenwerking is om die reden noodzakelijk. Tussen de AIVD en het Openbaar Ministerie is in het afgelopen jaar in toenemende mate in diverse vormen van overleg afstemming gezocht. Uitgangspunt hierbij is wel dat de scheiding tussen inlichtingen- en opsporingswerk gehandhaafd blijft.

11.1.5 Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

In 2006 is de relatie van de AIVD met de MIVD verder geïntensiveerd. De actiepunten uit het Convenant 2005 zijn vrijwel alle afgerond, en een nieuw convenant is tot stand gekomen. Dit nieuwe convenant is generieker van opzet dan het vorige en zal om die reden langer houdbaar zijn. Dat de samenwerking tussen de diensten verder verdiept, blijkt vooral uit het feit dat in het convenant de mogelijkheid tot instelling van taakgroepen is opgenomen. Op deze wijze is het de bedoeling middelen vanuit beide diensten te combineren op onderzoeksterreinen van gemeenschappelijke interesse, om zo een betere informatiepositie te verwerven.

Een ander aspect van geïntensiveerde samenwerking betreft de tweede fase van de Nationale Sigint Organisatie, eveneens opgenomen in het nieuwe convenant. Deze tweede fase, waarin de organisatie daadwerkelijk tot stand moet komen, moet worden afgerond in 2007.

In de samenwerking met de MIVD heeft de AIVD een aantal initiatieven ontplooid. Zo is in 2006 de procedure verfijnd voor de afstemming met de MIVD van de productie op het gebied van de Inlichtingentaak Buitenland. De MIVD heeft op deze wijze de mogelijkheid gekregen vooraf AIVD-producten op het gebied van de Inlichtingentaak

Buitenland te becommentariëren.

Daarnaast heeft de AIVD actief gewerkt aan de totstandkoming van verscheidene taakgroepen. Ook is enkele malen ten behoeve van de MIVD en het defensieapparaat actief informatie verstrekt. In dit kader is met collega-diensten gesproken en is een werkbare oplossing gevonden voor toepassing van de derdepartijregel.

11.1.6 Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding

De functie Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) werd in 2004 in het leven geroepen voor een versterking van de coördinatie inzake beleidsvorming en beleidsopvolging op het terrein van de terrorismebestrijding. In 2006 is de samenwerking tussen de AIVD en de NCTb verder geïntensiveerd en is opnieuw op een groot aantal terreinen samengewerkt met de NCTb.

De fenomeenkennis die de AIVD heeft op het terrein van terrorisme en de aan terrorisme gerelateerde analyses die de AIVD produceert, worden stelselmatig met de directie Kennis en Analyse van de NCTb gedeeld. Zo voorziet de AIVD de directie Kennis en Analyse van de NCTb bijvoorbeeld driemaandelijks van informatie over trends in het dreigingsbeeld ten aanzien van de radicale islam en het jihadistisch terrorisme. Deze informatie vormt tezamen met de informatie van partijen als de MIVD, de politie, de IND en andere het materiaal dat door de NCTb wordt gebruikt voor het opstellen van het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland.

Een beleidsmatige doorvertaling van aan terrorisme gerelateerde analyses van de AIVD en eerdergenoemde overige partijen wordt verzorgd door de directie Beleid en Strategie en de directie Regie van de NCTb. Binnen deze laatstgenoemde directie van de NCTb wordt bijvoorbeeld vorm gegeven aan het tegengaan van chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair (CBRN) terrorisme. De AIVD levert ten behoeve van de aanpak van het CBRN-terrorisme expertise in de vorm van dreigingsanalyses die als basis kunnen dienen voor het bepalen van de juiste beleidsmaatregelen.

Vier belangrijke samenwerkingsterreinen in het kader van de samenwerking tussen de AIVD en de NCTb zijn de beveiliging van de burgerluchtvaart, waarvoor zorg gedragen wordt door de directie Beveiliging Burgerluchtvaart van de NCTb, de verdere ontwikkeling van het stelsel Bewaken en Beveiligen, het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding en het project rondom lokale salafitische radicaliseringshaarden. Zowel het stelsel Bewaken en Beveiligen als het Alerteringssysteem Terrorismebestrijding zijn binnen de NCTb belegd bij de Eenheid Bewaken en

Beveiligen. Ook op deze terreinen geldt dat de AIVD de NCTb voorziet van informatie inzake bestaande dreigingen, waarna de NCTb zorg draagt voor een juiste vertaling in de vorm van beveiligingsmaatregelen. Ten slotte wordt onder regie van de NCTb een multidisciplinair project uitgevoerd rondom lokale salafitische radicaliseringshaarden waaraan de AIVD bijdraagt.

11.1.7 Financieel Expertisecentrum

In 2006 heeft de AIVD deelgenomen aan enkele projecten van het Financieel Expertisecentrum (FEC). Het FEC is een samenwerkingsverband tussen organisaties die een overheidstaak hebben met betrekking tot de integriteit van de financiële sector in Nederland. In het FEC participeren het OM, het KLPD, de Politie Amsterdam-Amstelland, de Raad van Commissarissen, de Autoriteit Financiële Markten (AFM), de Belastingdienst, De Nederlandsche Bank (DNB) en de FIOD/ECD. Deelname aan het project Ondergronds Bankieren levert actuele kennis op over ondergronds bankieren die kan worden benut voor de detectie en bestrijding van financiering van terrorisme.

De AIVD en de Belastingdienst werkten al langer samen op basis van een convenant. Daarnaast is in 2006 een aantal medewerkers ex. artikel 60 Wiv aangesteld bij de Belastingdienst, waardoor deze samenwerking verder wordt ontwikkeld.

11.2 Samenwerking binnen het Koninkrijk

De Veiligheidsdienst Aruba (VDA), de Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen (VNA) en de AIVD werken op diverse terreinen samen. De veiligheidsdiensten van het Koninkrijk wisselen informatie uit en verrichten gemeenschappelijke onderzoeken of verlenen elkaar bijstand bij (veiligheids)onderzoeken. Met name op het gebied van de bestrijding van terrorisme bestaan afspraken over intensieve informatie- en kennisuitwisseling.

11.3 Europese samenwerking

In 2006 heeft de AIVD op verschillende wijzen met de instellingen van de Europese Unie samengewerkt. Bijdragen zijn geleverd via het interdepartementale afstemmingstraject voor werkgroepen in Brussel zoals COTER en WGT. Daarnaast heeft de AIVD verscheidene voorstellen van de Europese Commissie beoordeeld die het

werkterrein van de AIVD raakten, en standpunten van de AIVD interdepartementaal uitgedragen. In een enkel geval heeft de AIVD in verband met zwaarwegende belangen ten aanzien van voorstellen van de Europese Commissie de coördinatie van het Nederlandse standpunt terzake op zich genomen en gezorgd voor adequate afhandeling van het vervolgtraject. Met de in Brussel gedetacheerde medewerkers is veelvuldig overleg gevoerd over voor Nederland en de AIVD belangrijke dossiers en ontwikkelingen. Dit heeft er onder meer toe geleid dat de AIVD heeft besloten een extra medewerker in Brussel (bij de Europese Commissie) te detacheren. Op het gebied van technische assistentie aan derde landen is regelmatig met het ministerie van Buitenlandse Zaken en andere Haagse partijen overlegd. De AIVD heeft deelgenomen aan het door het ministerie van Buitenlandse Zaken georganiseerde en voorgezeten Interdepartementaal Overleg Internationale Terrorismebestrijding. De AIVD heeft verscheidene malen gesproken met de EU Coördinator Terrorismebestrijding. Tot slot heeft de AIVD bijgedragen aan het formuleren van het regeringsstandpunt omtrent de vermeende CIA-vluchten. Deze kwestie werd vanuit het Europees Parlement en vanuit de Raad van Europa gevoed. De AIVD heeft met name richting Europees Parlement toelichting gegeven.

11.3.1 Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa

De AIVD heeft in 2006 op verzoek van de OVSE een delegatie uit Albanië ontvangen die verantwoordelijk is voor het opzetten van parlementair toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten in Albanië. De delegatie heeft een uitgebreide toelichting gekregen over de wijze waarop in Nederland dit toezicht is georganiseerd.

11.3.2 Counter Terrorist Group

De Counter Terrorist Group (CTG) is een informeel samenwerkingsverband van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de EU-lidstaten, Noorwegen en Zwitserland. De CTG is in september 2001 direct na de aanslagen in de Verenigde Staten opgericht. In 2006 heeft de samenwerking en informatie-uitwisseling binnen de CTG een verdere impuls gekregen. De AIVD heeft hieraan een substantiële bijdrage geleverd. Het in 2005 geïnitieerde project in het kader waarvan een vergelijkende analyse is gemaakt van gekende gevallen van radicalisering en rekrutering in Europese landen werd eind 2006 onder leiding van de AIVD afgerond. De uitkomsten van dit project zullen op nationaal en Europees niveau onder de aandacht worden gebracht van relevante beleidsmakers. Verder nam de AIVD actief deel aan diverse CTG-expertbijeenkomsten

over onder meer CBRN-terrorisme, financiering van terrorisme en internetgebruik door terroristen.

Tot slot is er in CTG-verband intensief informatie uitgewisseld naar aanleiding van de vrijdelde aanslagen in het Verenigd Koninkrijk (augustus 2006), de mislukte aanslagen in Duitsland (juli 2006) en de arrestaties in Denemarken (september 2006). De AIVD was daardoor in staat om de relevante ministers en belanghebbende samenwerkingspartners te informeren over de achtergronden van deze gebeurtenissen en over de eventuele gevolgen voor het dreigingsniveau in Nederland.

11.3.3 Club de Berne

De Club de Berne (CdB), een informeel samenwerkingsverband van de veiligheidsdiensten van de EU, Zwitserland en Noorwegen, is in 2006 verder uitgebreid. De Litouwse veiligheidsdienst werd toegelaten.

Hoewel de samenwerking op het gebied van het bestrijden van internationaal terrorisme geconcentreerd is binnen de CTG, blijft dit ook voor de Club de Berne een belangrijk onderdeel. Verder vindt uitwisseling van informatie en *best practices* plaats op gebieden als contraproliferatie, contraspionage en onderzoek op internet.

11.3.4 Midden-Europa Conferentie

De Midden-Europa Conferentie (MEC) is een informeel overlegforum voor veiligheidsdiensten uit de Midden-Europese Landen. Een aantal West-Europese diensten, waaronder de AIVD, maakt daar deel van uit. De in 2005 ingezette afbouw van de actieve positie van de AIVD in dit gremium is in 2006 voortgezet. De MEC blijft een belangrijke rol spelen in het opvangen en ondersteunen van diensten van de nieuwe landen in de Midden-Europese regio, zoals veiligheidsdiensten van nieuwe landen op het gebied van het voormalig Joegoslavië.

11.3.5 Joint Situation Centre

In 2006 heeft de AIVD een substantiële bijdrage geleverd aan de producties van het Joint Situation Centre (SitCen) via de aldaar gedetacheerde AIVD-medewerker. Het betreft enkele tientallen bijdragen op velerlei gebied. Aangezien SitCen assessments maakt over gebeurtenissen wereldwijd heeft de AIVD zich geconcentreerd op gebieden die passen in de onderzoeksterreinen van de AIVD. De SitCen-assessments zijn gebruikt in verscheidene fora in Brussel, met name in COTER en WGT. De AIVD

heeft geconstateerd dat de beleidsopvolging van dergelijke assessments weliswaar is verbeterd ten opzichte van 2005 maar dat nog altijd weinig activiteiten worden ontwikkeld op basis van de SitCen-assessments.

SitCen heeft in 2006 verschillende assessments, waaraan ook de AIVD heeft bijgedragen, gedeeld met Europol. Ook is een begin gemaakt van gemeenschappelijke analyses van SitCen met Europol.

11.4 Internationale samenwerking

11.4.1 NAVO

Het NATO Special Committee (NSC) is een commissie waarin de veiligheidsdiensten van de NAVO-lidstaten zitting hebben. De AIVD is verantwoordelijk geweest voor het realiseren van een breed gedragen notitie over CBRN-terrorisme. Tevens heeft de AIVD zitting in een NAVO-werkgroep die de Oekraïense inlichtingen- en veiligheidsdiensten adviseert bij het formuleren van voorstellen tot versterking van de democratische controle en inbedding van de veiligheidsinstituten van Oekraïne.

11.4.2 Verenigde Naties

Het in 2005 gestarte initiatief om te bezien of samenwerking met de VN mogelijk was op het gebied van terrorismebestrijding, heeft in 2006 verder vorm gekregen. Concreet heeft dat geleid tot gesprekken met vertegenwoordigers van UN CTED (Counter Terrorism Executive Directorate) waar afspraken zijn gemaakt voor informatie-uitwisseling.

11.4.3 Het liaisonnetwerk van de AIVD en contacten met collega-diensten

In 2006 is het liaisonnetwerk van de AIVD in het buitenland langs twee lijnen versterkt. Nieuwe posten werden geopend in Ankara, Turkije, en in Oranjestad op Aruba. Met de autoriteiten van de Chinese Volksrepubliek werd overeengekomen dat in 2007 een liaison van de AIVD in Peking gestationeerd zal worden in verband met veiligheidsaspecten rond de Olympische Spelen in China in 2008.

De tweede lijn is het uitbreiden van reeds bestaande posten van de AIVD met attachés van de AIVD die voor kortere of langere tijd op de liaisonpost werkzaamheden zullen verrichten. Dit heeft plaatsgevonden op de post Jakarta, Indonesië.

De AIVD heeft de NCTb in 2006 geassisteerd bij het leggen van contacten met

inlichtingen- en veiligheidsdiensten in het buitenland waarmee de NCTb conform het convenant tussen beide organisaties geen eigenstandige relatie heeft. Deze assistentie vindt plaats via de beveiligde netwerken van de AIVD en de in het buitenland gestationeerde liaisons.

12 Organisatieontwikkeling en bedrijfsvoering

12.1 Organisatieontwikkeling

In juli 2005 is de AIVD begonnen met de implementatie van het ontwikkelprogramma voor kwaliteit en groei *Prospect 2007*. Dit meerjarige ontwikkelprogramma vormt de invulling van de door het kabinet overgenomen aanbevelingen van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD, aangevuld met eigen inzichten van de AIVD. Het programma is gericht op de versterking van de vier kerncompetenties (onderzoekend, duidend, mobiliserend en handelend vermogen) met het doel de externe oriëntatie van de AIVD te vergroten en de operationele slagkracht te versterken. In 2006 zijn diverse resultaten behaald; een aantal projecten is per 1 januari 2007 beëindigd omdat de resultaten zijn behaald en voldoende vertrouwen bestaat dat de verbeteringsactiviteiten in de lijn worden voortgezet. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste resultaten van het ontwikkelprogramma die in 2006 behaald zijn en de punten waarop dit ontwikkelprogramma samenhangt met de bedrijfsvoering.

12.1.1 Onderzoekend vermogen

Het vermogen om niet direct zichtbare dreigingen zichtbaar te maken is in 2006 versterkt door het ontplooiën van diverse initiatieven en het oprichten van nieuwe organisatie-eenheden. Voorbeelden hiervan zijn de versterking van het internetonderzoek in bestaande teams en een, nieuw, gespecialiseerd internetteam. Ook op het gebied van operationele samenwerking zijn belangrijke resultaten behaald in de vorm van een nieuw samenwerkingsconvenant met de MIVD en afspraken met het KLPD om een gezamenlijk trainingsprogramma te ontwikkelen op het gebied van menselijke bronnen. Daarnaast is verder geïnvesteerd in de ontwikkeling van de CT Infobox (zie hiervoor 11.1.2). Ten slotte is de inzet van inlichtingencoördinatoren die de operationele teams adviseren over de optimale inzet van inlichtingenmiddelen en die de inbedding van nieuwe inlichtingenmiddelen in de operationele werkprocessen begeleiden, ook in 2006 van waarde gebleken.

12.1.2 Duidend vermogen

Ter versterking van het vermogen van de AIVD om betekenis en context toe te voegen aan grote hoeveelheden veelsoortige data en informatie is in 2006 een aantal kennisdomeinen, waaronder ‘jihadisme’ en ‘veiligheidsonderzoeken’, in kaart

gebracht teneinde een systematiek te ontwikkelen om strategische kennis dienstbreed raadpleegbaar en herleidbaar te maken. Tevens zijn kwaliteitsnormen vastgesteld en zijn analysemethoden uitgetest. Daarnaast is in het kader van externe toetsing van strategische kennis een raamwerk ontwikkeld voor diverse interactiemogelijkheden en platformontwikkeling met betrekking tot externe onderzoeksinstellingen. Hierdoor zal het voor de AIVD in de toekomst gemakkelijker worden om (fenomeen)kennis te delen en wetenschappelijke kennis te verwerven.

12.1.3 Mobiliserend vermogen

Teneinde het vermogen te versterken om de exploitatie van kennis en informatie door de AIVD te vertalen in bruikbare handelingsperspectieven voor samenwerkingspartners en belangendragers, is in 2006 Key Account Management geïntroduceerd. Daarnaast is dienstbreed beleid ontwikkeld ten aanzien van de opbouw van de relatie met het lokaal bestuur, dit in samenhang met de aanbevelingen van de Werkgroep Gegevensverstrekking - Lokaal Bestuur (commissie-Holtslag).

12.1.4 Handelend vermogen

Ter verbetering van het vermogen van de AIVD om zelfstandig dreigingen en risico's te reduceren is in 2006 het besluit genomen handelingsadviseurs aan te stellen. Nadat de eisen die aan de handelingsadviseur worden gesteld nader zijn uitgewerkt, zal begin 2007 gestart worden met de (interne) werving. De bestuurlijke en juridische modaliteiten van het handelend vermogen van de AIVD zijn inmiddels geaccordeerd; hiermee is vastgesteld wanneer en hoe de AIVD zelfstandig dreigingen en risico's kan reduceren. Daarnaast is een trainingsprogramma opgesteld voor de leidinggevenden die met handelend vermogen te maken krijgen. Dit programma zal begin 2007 worden aangeboden.

12.1.5 Intelligent en veilig groeien

In 2006 is de AIVD met 198 fte gegroeid van 1069 fte naar 1267 fte. De groei-doelstelling van 150 fte is daarmee ruimschoots gerealiseerd. Het is de verwachting dat de uitbreiding van de AIVD tot circa 1500 fte in 2009 op schema ligt. Deze positieve resultaten en vooruitzichten zijn te danken aan een aanzienlijke extra inspanning op het gebied van werving en selectie. Naast de traditionele wervingskanalen is een aanvang gemaakt met campus recruitment. Door middel van voorlichting op universiteiten en hogescholen worden kandidaten in een vroegtijdig

stadium geïnformeerd over een mogelijke loopbaan bij de AIVD. De werving van tolken en vertalers is in 2006 verder geïntensiveerd. Door gebruik te maken van verschillende wervingsstrategieën is het gelukt een substantiële groei van deze functiegroep te realiseren.

Om de nieuwe medewerkers voldoende voor te bereiden op hun nieuwe werkzaamheden doorlopen zij na hun indiensttreding een introductieprogramma. Hiermee worden zij op snelle en intensieve wijze bekend gemaakt met de veiligheidseisen.

12.1.6 Informatiehuishouding en ondersteunende processen

In 2006 is het hoofdprocessenmodel van de AIVD vastgesteld en zijn diverse primaire processen beschreven. Tevens zijn de softwarepakketten aangeschaft die deel zullen uitmaken van de gemoderniseerde informatiehuishouding van de AIVD. Momenteel wordt het systeem in nauwe samenwerking met de gebruikersgroep ontworpen en ontwikkeld. Er is aandacht besteed aan het optimaliseren van de documentaire informatievoorziening bij de Regionale Inlichtingendiensten. En tot slot zijn voorbereidingen getroffen voor de conversie van gegevens en de vormgeving van het functioneel beheer.

In samenwerking met de Centrale Archief Selectiedienst is een grootschalig project gestart om de toegankelijkheid en de materiële verzorging van archiefstukken uit de periode 1946-1990 te verbeteren. Hiervoor is ook aangesloten bij het rijksbrede Project Wegwerken Archiefachterstanden Rijksoverheid, dat opgezet is ten behoeve van het bewerken van archieven tot en met 1975.

Ten aanzien van het personeelsbeleid hebben in 2006 alle dienstmedewerkers de training 'AIVD in verandering' gevolgd. Daarnaast is een nieuw stelsel voor loopbaanbeleid en management-developmentbeleid ontwikkeld waarvan de start van de implementatie eind 2006 heeft plaatsgevonden. Op het gebied van interne communicatie zijn diverse verbeteringen doorgevoerd, hebben leidinggevendenden een communicatietraining gevolgd en is het AIVD-intranet verder ontwikkeld. De organisatie en communicatie in het geval van beleidsincidenten is verder geprofessionaliseerd en de communicatie rondom AIVD-publicaties geïntensiveerd. Op het gebied van externe en interne besturing is in 2006 een besturingsmodel ontwikkeld en geïmplementeerd bestaande uit een vernieuwd plannings-, rapportage-, evaluatie- en verantwoordingsstelsel. Als bijdrage aan de internationale samenwerking is het beveiligde communicatienetwerk voor externe partners uitgebreid. Het aantal

buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten waarmee snel en veilig kan worden gecommuniceerd is hierdoor uitgebreid.

12.2 Bedrijfsvoering

12.2.1 Kwaliteitsmanagement en Departementale Auditdienst

Het jaar 2006 stond vooral in het teken van de ontwikkeling van een stelsel van kwaliteitszorg, zoals door de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD aanbevolen, uitbouw van kennis en vaardigheden en de uitvoering van evaluatieonderzoeken naar de inbedding van de Inlichtingentaak Buitenland en naar de effectiviteit van externe inhuur.

Jaarlijks wordt binnen het ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties een auditprogramma uitgevoerd door de Departementale Auditdienst (DAD). Voor de uitvoering van het auditprogramma bij de AIVD worden separate afspraken gemaakt omtrent reikwijdte en diepgang van de onderzoeken en betrokkenheid van auditmedewerkers.

In 2006 zijn naast de voorgeschreven accountantscontroles audits uitgevoerd naar de informatiebeveiliging en naar het programmamanagement van het Ontwikkelprogramma *Prospect 2007*. Over de tussentijdse bevindingen is gedurende 2006 tussen het plaatsvervangend hoofd AIVD en de directie van de DAD overleg gevoerd.

12.2.2 Financiën

In 2006 was de begroting ca. € 23 mln hoger dan in 2005, als gevolg van eerder toegekende middelen. Besluitvorming hierover vond plaats naar aanleiding van de aanslagen in New York en Madrid, de moorden op Fortuyn en Van Gogh, alsmede naar aanleiding van de bevindingen van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie.

Met de extra middelen is de groei van de personele capaciteit gerealiseerd, waarmee uitvoering gegeven kon worden aan de in de kabinetsbesluiten beoogde versterking van de operationele inzet van de AIVD. Ook zijn de investeringen in de interne informatiehuishouding en de daarmee samenhangende technische infrastructuur gerealiseerd. Daarnaast zijn investeringen gedaan in de nieuwe huisvesting van de AIVD, die in het najaar van 2007 gereed zal zijn.

Begroting (realisatiecijfers):

	2005	2006
Personele uitgaven	€ 58,7 mln	€ 69,2 mln
Materiële uitgaven	€ 49,1 mln	€ 59,8 mln
Geheime uitgaven	€ 3,9 mln	€ 4,4 mln

12.2.3 Mededeling bedrijfsvoering

Over 2006 geeft het hoofd van de AIVD de volgende verklaring af: In het begrotingsjaar 2006 is op een gestructureerde wijze aandacht besteed aan de bedrijfsvoering van de AIVD. Op basis van een risicoanalyse is een systematische afweging gemaakt inzake de in te zetten instrumenten van sturing en beheersing.

Toelichting:

In 2006 zijn werkafspraken gemaakt tussen SG en dienstleiding en tussen dienstleiding en directeuren. Ook zijn jaarplannen op directieniveau in 2006 een belangrijk instrument geweest voor het uitwerken van de consequenties van prioriteiten, waartoe in een daaraan voorafgaand traject op hoofdlijnen is besloten. Gedurende het jaar is periodiek beleidsinhoudelijk verantwoording aan de minister van BZK afgelegd door middel van driemaandelijks voortgangsrapportages over politiek-bestuurlijk relevante resultaten en bijstellingen in het jaarplan. Beheersmatige rapportage vond plaats aan de hand van de werkafspraken. Naast rapportages over de werkafspraken werd in 2006 door directies ook in periodieke interne managementrapportages inzicht verschaft in de mate waarin beoogde resultaten werden bereikt en de middelen die daarvoor werden ingezet.

In 2006 is gestructureerd evaluatieonderzoek uitgevoerd als bedoeld in de Regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid, zoals beschreven in de paragraaf Kwaliteitsmanagement.

12.2.4 Interne beveiliging

Mede teneinde voldoende aansluiting te kunnen verzekeren met recente wet- en regelgeving is al geruime tijd geleden binnen de AIVD een modernisering van het beveiligingsplan en de uitvoeringsrichtlijnen in gang gezet. Deze modernisering van het interne beleid was niet alleen noodzakelijk om aan te sluiten bij het nieuwe Beveiligingsvoorschrift Rijksdienst 2005, maar ook om aan te sluiten

bij actuele ontwikkelingen (nieuwe dreigingsscenario's, voortschrijden van de informatietechnologie, etc.). Het nieuwe beveiligingsplan is in september 2006 vastgesteld. Daarin zijn de dreigingen richting de AIVD betrekking hebbend op (onbewust) menselijk handelen in kaart gebracht en zijn eveneens de beveiligingsmaatregelen beschreven welke de AIVD dient te nemen om het ongestoord en vertrouwelijk functioneren van de AIVD optimaal te waarborgen. De beveiligingsmaatregelen hebben betrekking op de fysieke, personele, organisatorische en ICT-beveiliging. De personele aspecten van beveiliging (beveiligingsbewustzijn, persoonlijke integriteit, (sociale) controle) vormen een belangrijke pijler van de beveiliging. Sinds de personele groei van de AIVD is op dit gebied zowel beleidsmatig als praktisch al veel in gang gezet. Het project 'Intelligent en veilig groeien', voortvloeiend uit het rapport van de commissie-Havermans, is overkoepelend voor de initiatieven binnen de AIVD gericht op het handhaven van een veiligheidsbewuste organisatiecultuur in een periode van ongekende groei. Bij de werving van nieuwe medewerkers is het bevorderen van het veiligheidsbewustzijn een prioriteit. In het introductieprogramma worden de nieuwe medewerkers intens doordrongen van de wettelijke, technische en personele aspecten van beveiliging.

Op 9 mei 2006 is bij de Tweede Kamer het voorstel van wet tot wijziging van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 ingediend, in verband met de verbetering van de mogelijkheden van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten om onderzoek te doen naar en maatregelen te nemen tegen terroristische en andere gevaren met betrekking tot de nationale veiligheid alsmede enkele andere wijzigingen (Kamerstukken II 2005/06, 30 553). In het wetsvoorstel worden diverse wijzigingen van de Wiv 2002 voorgesteld die ertoe strekken dat de inlichtingen- en veiligheidsdiensten effectiever en efficiënter kunnen werken. Zo wordt onder meer de basis gelegd voor het op kunnen leggen van informatieverplichtingen aan nader aan te wijzen bestuursorganen en categorieën van vervoerders en financiële dienstverleners, worden de mogelijkheden tot specifieke vormen van gegevensverwerking (data-analyse) nader geëxpliciteerd en worden de bestaande bepalingen inzake samenwerking tussen diensten onderling en met andere instanties verruimd. Op 28 juni 2006 heeft de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een verslag uitgebracht. Naar verwachting zal de nota naar aanleiding van het verslag begin 2007 aan de Tweede Kamer worden uitgebracht.

Op 8 juni 2006 is een voorstel van wet tot vaststelling van een nieuwe regeling voor het hoger onderwijs en het onderzoek (Wet op het hoger onderwijs en onderzoek) bij de Tweede Kamer ingediend (Kamerstukken II 2005/06, 30 588). In artikel 9a.1 van dit wetsvoorstel wordt voorzien in een technische wijziging van artikel 65 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002. De in artikel 65 opgenomen verwijzing naar de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek wordt vervangen door een verwijzing naar de Wet op het hoger onderwijs en onderzoek (WHOO), waarbij rekening wordt gehouden met het feit dat in de WHOO de Open Universiteit in de begripsbepalingen wordt begrepen onder het begrip 'universiteit'. Op 3 oktober 2006 heeft de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een verslag uitgebracht.

Op 20 september 2006 is het voorstel van wet tot wijziging van de Wet veiligheidsonderzoeken ter verbetering van de uitvoerbaarheid en ter verduidelijking van de toepassing van deze wet bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend (Kamerstukken II 2006/07, 30 805). Dit wetsvoorstel vloeit grotendeels voort uit de resultaten van de uitvoerbaarheidstoets van de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo), die bij brief van 11 oktober 2004 (Kamerstukken II 2004/05, 29 843, nr. 1) aan de Tweede Kamer zijn aangeboden. Ook bevat het wetsvoorstel wijzigingen van de Wvo in verband met de adviezen van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD (commissie-Havermans) en van de commissie-Oord (beveiliging Schiphol). De voorgestelde wijzigingen hebben onder andere betrekking op het werkgeversbegrip in de Wvo, op de

'dynamisering' van veiligheidsonderzoeken (op basis van eigen onderzoek en bestanden van politie en justitie) en op de informatieplicht van werkgevers. Op 31 oktober 2006 heeft de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een verslag uitgebracht. De nota naar aanleiding van het verslag alsmede een daarbij te voegen nota van wijziging zullen naar verwachting in maart 2007 aan de Tweede Kamer kunnen worden aangeboden.

Op 29 december is de wet van 2 november 2006 tot wijziging van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 in verband met de invoering van een nieuw stelsel van bewaking en beveiliging in werking getreden (Stb. 2006, 574 en Stb. 2006, 719). Met de totstandkoming en inwerkingtreding van deze wet - alsmede de wet van 2 november 2006 tot wijziging van de Politiewet 1993 in verband met de invoering van een nieuw stelsel bewaking en beveiliging van personen, objecten en diensten (Stb. 2006, 560) - is uitvoering gegeven aan de in de nota Nieuw stelsel bewaken en beveiligen (Kamerstukken II 2003/04, 28 974, nr. 2) aangekondigde wetgevingsmaatregelen.

Met ingang van 1 november 2006 is de wet van 28 september 2006 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering in verband met het treffen van een regeling inzake het verhoor van afgeschermd getuigen en enkele andere onderwerpen in werking getreden (Stb. 2006, 460 en Stb. 2006, 461). Met deze wet worden de mogelijkheden verruimd om informatie van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten in het strafproces te gebruiken. Ambtenaren van de AIVD en MIVD kunnen bij de rechter-commissaris onder afgeschermd omstandigheden uitgebreider ingaan op de inhoud van een door een dienst uitgebracht ambtsbericht, zodat de betrouwbaarheid ervan beter kan worden beoordeeld.

Met terugwerkende kracht tot en met 1 september 2006 is het Besluit van 13 september 2006, houdende wijziging van het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie en het Besluit vergunningen mobiele telecommunicatie in werking getreden (Stb. 2006, 426). Met dit besluit is het Besluit verstrekking gegevens telecommunicatie gewijzigd, waardoor de gegevens over internetgebruikers die door de bevoegde autoriteiten, zoals de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, door toepassing van de hen toekomende bevoegdheden via het Centraal informatiepunt onderzoek telecommunicatie (CIOT) langs geautomatiseerde weg op te vragen zijn, zodra het besluit van toepassing is op de aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten die de toegang tot internet en tot de diensten van internet voor gebruikers mogelijk maken. In artikel 11 van het besluit is voorzien in toepassing per 1 september 2007.

Bij de Eerste Kamer is het voorstel van wet houdende regels inzake de verwerking van politiegegevens (Wet politiegegevens) (Kamerstukken 30 227) in behandeling. Dit wetsvoorstel

strekt ter vervanging van de huidige Wet politieregisters. Evenals in de Wet politieregisters is bepaald dat politiegegevens kunnen worden verstrekt aan inlichtingen- en veiligheidsdiensten voor zover dit voortvloeit uit de Wiv 2002 (artikel 17). Daarnaast is in artikel 24 van het wetsvoorstel een aparte regeling opgenomen voor de rechtstreeks geautomatiseerde verstrekking van politiegegevens aan inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Op dit moment worden dergelijke soorten verstrekkingen gerealiseerd onder toepassing van artikel 17 van de Wiv 2002. Ingevolge artikel 24 van het wetsvoorstel politiegegevens dienen bij algemene maatregel van bestuur, op voordracht van de minister van Justitie en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gezamenlijk, de categorieën van politiegegevens te worden aangewezen welke voor deze wijze van verstrekking in aanmerking komen. (Het overleg met betrekking tot deze algemene maatregel van bestuur tussen het ministerie van Justitie en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is op het moment van schrijven nog niet afgerond.)

Bij regeling van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties van 14 juni 2006 (Stcrt. 2006, nr 121) is de Paspoortuitvoeringsregeling Buitenland 2001 en Paspoortuitvoeringsregeling Koninklijke Marechaussee 2001 gewijzigd. Met de wijziging van de genoemde regelingen wordt aan de AIVD en MIVD een recht op verstrekking van gegevens uit de reisdocumentenadministratie toegekend. Dergelijke verstrekkingen vonden voorheen plaats op grond van een verzoek ex artikel 17, eerste lid, van de Wiv 2002. Een vergelijkbare wijziging is bij regeling van de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties van 14 juni 2006 (Stcrt. 2006, nr. 121) aangebracht in de Paspoortuitvoeringsregeling Nederlandse Antillen en Aruba 2001.

Lijst van afkortingen

AFA	Anti Fascistische Actie
AQUA	Appropriately Qualified Agency
ATb	Alerteringssysteem Terrorismebestrijding
BBET	Bloed Bodem Eer en Trouw
BVD	Binnenlandse Veiligheidsdienst
BVK	Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBB	Coördinator Bewaken en Beveiligen
CBE	Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD
CBIB	Coördinerend Beraad Integrale Beveiliging
CBRN	Chemisch, Biologisch, Radiologisch, Nucleair
CdB	Club de Berne
CIA	Central Intelligence Agency
CIOT	Centraal Informatiepunt Onderzoek Telecommunicatie
CIVD	Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
COTER	Comité Terrorisme
CTED	Counter Terrorism Executive Directorate
CTG	Counter Terrorist Group
CT Infobox	Contraterrorisme Infobox
CTIVD	Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
CVIN	Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland
DAD	Departementale Auditdienst
DHKP/C	Revolutionaire Volksbevrijdingspartij/Front
EP	Europees Parlement
ESA	European Space Agency
ESTEC	European Space Research and Technology Centre
ETA	Euskadi Ta Askatasuna
EU	Europese Unie
FEC	Financieel Expertise Centrum
FIOD-ECD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst - Economische Controledienst
FIU-NL	Financial Intelligence Unit Nederland
GCT	Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding
GSPC	Groupe Salafiste pour la Predication et le Combat

HLS	Huntingdon Life Sciences
IAEA	Internationaal Atoomenergie Agentschap
IBP	Inlichtingen Behoeftte Plan
ICC	International Criminal Court
ICTY	International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst
IRGC	Iraanse Revolutionaire Garde
JSN	Jeugdstorm Nederland
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KMar	Koninklijke Marechaussee
LTTE	Liberation Tigers of Tamil Eelam
MAFA	Militante Anti Fascistische Actie
MEC	Midden-Europa Conferentie
Mepia	Meldpunt Integriteitsaantastingen
MIVD	Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
MKO	Mujahedin-e Khalq Organisation
MoU	Memorandum of Understanding
NA	Nationale Alliantie
NAVI	Nationaal Adviescentrum Vitale Infrastructuren
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NCTb	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NICC	Nationaal Informatieknooppunt Cybercrime
NISCC	National Infrastructure Security Co-Ordination Centre
NSA	National Security Authority
NSC	NATO Special Committee
NVB	Nationalistische Volks Beweging
NVU	Nederlandse Volks-Unie
OM	Openbaar Ministerie
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PIRA	Provisional Irish Republican Army
PKK	Koerdische Arbeiderspartij
POIR	Personeel, Organisatie en Informatie Rijk
RID	Regionale Inlichtingendienst
RIRA	Real Irish Republican Army
RMS	Republiek der Zuid-Molukken
RNV	Raad voor de Nationale Veiligheid
RVF	Racial Volunteer Force

SFVI	Stichting van de Familieleden van Iran
SG	Secretaris-generaal
SHAC	Stop Huntingdon Animal Cruelty
SIM	Stichting Solidariteit met Iraanse Mensen
SitGen	Joint Situation Center
SMV	Stichting voor Mensenrechten Vrienden
TAK	Koerdische Vrijheidsvalken
UN CTED	United Nations Counter Terrorism Executive Directorate
VDA	Veiligheidsdienst Aruba
VGB	Verklaring van Geen Bezwaar
VIA	Veiligheidsverbetering door Information Awareness
Vir-bi	Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie
VN	Verenigde Naties
VNA	Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen
VoVo	Voorlopige voorzieningen
WBI	Werkgroep Bijzondere Informatiebeveiliging
WGT	Werkgroep Terrorisme
WHOO	Wet op het hoger onderwijs en onderzoek
Wiv 2002	Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002
WRZO	Wet op Rampen en Zware Ongevallen
Wvo	Wet veiligheidsonderzoeken

- 28 684 **Naar een veiliger samenleving**
- nr. 106 Brief van de minister van BZK over extreem rechtse groeperingen
- 28 844 **Integriteitsbeleid openbaar bestuur en politie**
- nr. 11 Brief van de minister van BZK over onderzoek naar integriteitsaantastingen openbaar bestuur
- 29 284 **Jeugdagenda**
- nr. 17 Brief van de minister van BZK over de uitkomsten van vervolgonderzoek AIVD over Lonsdale-jongeren
- 29 754 **Terrorismebestrijding**
- nr. 66 Brief ministers van BZK en Justitie met een samenvatting van Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN)
- nr. 69 Brief van de minister van BZK ter aanbieding van AIVD-publicatie *‘De gewelddadige jihad in Nederland. Actuele trends in de islamistisch-terroristische dreiging’*
- nr. 73 Brief minister van BZK en Justitie met vierde voortgangsrapportage terrorismebestrijding
- nr. 87 Brief ministers van BZK en Justitie met een samenvatting van Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN)
- nr. 94 Brief ministers van BZK en Justitie met vijfde voortgangsrapportage terrorismebestrijding

29 854 De moord op de heer Th. van Gogh

nr. 18 Evaluatie van het overheidsoptreden rondom de moord op Theo van Gogh op 2 november 2004

29 876 Evaluatie AIVD

nr. 10 Brief van de minister van BZK over het Jaarverslag over 2004 en het Jaarplan 2006 van de AIVD

nr. 11 Brief van de minister van BZK naar aanleiding van de publicatie in De Telegraaf van geheime stukken van de toenmalige BVD

nr. 16 Brief van de minister van BZK over de wijzigingen van de Wiv 2002 en Wvo

nr. 17 Brief van de minister van BZK over de uitspraak in kort geding Telegraaf (afluisteren journalisten)

nr. 18 Lijst van vragen en antwoorden over de uitspraak in het kort geding dat door De Telegraaf tegen de Staat der Nederlanden is aangespannen

nr. 19 Brief van de minister van BZK over het onderzoek van de AIVD naar het uitlekken van staatsgeheimen

nr. 20 Brief van de minister van BZK over de uitkomsten van de onderzoeken inzake uitlekken van staatsgeheime informatie

29 924 Toezichtsverslagen AIVD

nr. 9 Brief van de minister van BZK ter aanbieding toezichtsrapport over AIVD-onderzoek naar radicaal dierenrechtenactivisme

nr. 10 Brief van de minister van BZK ter aanbieding van het rapport inzake de rechtmatigheid van de uitvoering van een contraterrorismeoperatie

nr. 12 Brief van de minister van BZK bij toezichtsrapport over de inzet door de AIVD van informanten en agenten (in het buitenland)

- nr. 13 Brief van de minister van BZK ter aanbieding van het toezichtsrapport inzake de ambtsberichten van de AIVD over de periode januari 2004 tot oktober
- 30 300 VII Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2006**
- nr. 59 Brief van de minister van BZK ter aanbieding van het jaarverslag van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst over het jaar 2005
- 30 800 VII Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2007**
- nr. 11 Brief van de minister van BZK ter aanbieding van het rapport van de AIVD *‘Aanvallen op het stemgeheim via elektromagnetische effecten’*

Index

A

Aanslag 11, 19, 27-30, 34-38, 40, 48, 50, 57, 58, 77, 100, 114, 115, 122
Afghanistan 27, 29, 32, 34, 50, 51, 100
Agent 11, 106, 136
AIVD-Jaarplan 99, 102
AIVD-onderzoek 20, 104, 136
Al Qa'ida 16, 20, 27, 29, 30, 31, 38
Ambtsbericht 11, 28, 39, 105, 106, 107, 128, 137
Anti-integratief 11, 21, 23, 47
Antifascisten 21, 53
AQUA 11, 80

B

België 35, 55, 57
Beveiliging 15, 73, 77, 78, 79, 81, 95, 112, 123, 124, 127, 128
Bevriezingslijsten 39
Bijzondere inlichtingenmiddelen 12, 74
Blood&Honour 55, 56, 57
Brede benadering 11

C

Canada 19, 27, 37, 100
cartoonkwestie 20, 75
CBRN-terrorisme 12, 112, 115, 116
China 116
Clearances 92
Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) 69, 101, 102, 105, 106
Contraterrorisme Infobox 12, 107, 109, 110, 119, 131

D

Dawa 32, 46
Denemarken 19, 27, 37, 100, 115
Derdepartijregel 12, 112
Dirty bomb 12, 38

Dreiging 19, 22, 23, 27, 29, 31, 33, 34, 36, 40, 49, 55, 58, 61, 62, 65, 66, 75, 77, 102, 104, 135
Dreigingsinformatie 15, 73, 76, 77
Dual-use goederen 13, 67
Duitsland 11, 19, 27, 35, 37, 75, 80, 100, 115
Dynamisering 86, 89, 96

E

E-taak 74
Energievoorzieningszekerheid 69, 70, 100
EU-terrorisraelijst 16, 35
Extremisme 21, 53, 54, 55, 58, 102
Extremistisch 16, 21, 49, 53, 55, 56, 57, 58

F

Fundamentalisme 13

H

Hofstadgroep 28
Hofstadnetwerk 28, 32
Hofstadproces 28, 33
Home-grown 19, 27, 29, 30, 34
Home-grown jihadistisch netwerk 13

I

Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) 39, 43, 107, 132
Informant 13, 106, 136
Internet 15, 16, 20, 27, 29, 31, 32, 33, 40, 48, 49, 56, 81, 115, 128
Irak 20, 29-32, 38, 100
Iran 44, 45, 57, 66, 67, 100, 132
Islamisme 13
Islamistisch 12, 13, 104, 135
Islamitisch 13, 31, 32, 51
Isolationisme 14, 43
Israël 57, 75

J

Jihad 13, 20, 27, 30, 31, 32, 46, 49, 103, 135
Jihadistische netwerk 13, 19, 27, 29-34, 40, 100

Jihadistisch terrorisme 13, 19, 27, 28, 34, 40, 110
Jihadstrijders 32

K

Kern-Al Qa'ida 29, 30
Koninklijke Marechaussee (KMar) 39, 91, 92, 96, 107, 110, 111, 129, 132
Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) 12, 15, 43, 74, 75, 77, 86, 92, 93, 100, 109, 110, 111, 113, 119, 132

L

Libanon 28, 44, 45
Lokaal bestuur 23, 43, 47, 53, 109, 120
Lonsdale-jongeren 56, 58, 135

M

Maghreb 20, 30
Massavernietigingswapens 14, 21, 22, 65, 66, 67, 69
Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) 8, 12, 15, 61, 62, 65, 70, 74, 100, 101, 109, 111, 112, 119, 128, 129, 132
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 78, 79, 82, 85, 86, 89, 93, 101, 102, 122, 123, 135, 136, 137
Ministerie van Justitie 43, 44, 88, 101, 129
Moskee 20, 30, 47, 48, 57
Moslimjongeren 20, 48

N

Naslag 80
Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) 8, 15, 40, 43, 44, 47, 70, 74, 76, 77, 100, 101, 110, 112, 113, 116, 117, 132
Nationale veiligheid 1, 15, 16, 19, 23, 39, 62, 65, 70, 73, 81, 82, 85, 86, 100, 103, 127
Netwerk 1, 3, 12, 13, 14, 19, 20, 27-34, 37, 39, 40, 61, 79, 100, 109, 117

O

Oemmah 14, 27
Onverdraagzaam isolationisme 14, 43
Openbaar Ministerie (OM) 12, 88, 109, 111, 113, 132
Overbrengingsmiddelen 14, 66, 67, 69

P

Pakistan 20, 27
Politiek gewelddadig activisme 14, 54, 106
Proliferatie 14, 21, 65, 69
Prospect 3, 119, 122

R

Radicalisering 3, 11, 12, 14, 15, 19, 20, 21, 23, 27, 31, 33, 39, 40, 43, 44, 49, 50, 109, 110, 114
Radicaliseringsproces 3, 31
Regionale Inlichtingendienst (RID) 22, 23, 103, 109, 110, 111, 121, 132
Rekrutering 30, 31, 40, 56, 114
Risico-indicatie 15
Risicokaarten 15

S

Salafisme 13, 15, 19, 20, 21, 47
Salafitisch 20, 21, 32, 47, 49, 112, 113
Schiphol 77, 89, 95, 96, 127
Separatistisch 34
Shi'ieten 30, 50
Shi'itisch 30, 45
Sigint 15, 111
Soennieten 30, 50
Soennitisch 30
Spanje 36
Spionage 22, 61, 62
Staatsgeheimen 16, 78, 87, 102, 103, 104, 106, 136
Stelsel Bewaken en Beveiligen 15, 74

T

Telegraaf 102, 103, 104, 105, 106, 107, 136
Terrorisme 3, 11-14, 16, 19, 21, 23, 27, 28, 34, 37-40, 46, 57, 58, 69, 70, 79, 100, 101, 102, 103, 109, 110, 112, 113, 115, 116, 131, 133, 135
Terrorismelijst 16
Trigger events 20, 28
Turkije 34, 35, 116

V

Veiligheidsonderzoek 7, 16, 21, 22, 85-96, 102, 106, 107, 119, 127, 128, 133

Verenigde Staten (VS) 114

Vertrouwensfunctie 16, 22, 85-92, 95

Virtualisering 16, 27

Vitale sectoren 16, 73, 75, 76, 77

Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie (Vir-bi) 78, 79, 103

W

Weerstand 22, 35, 48, 54, 61, 65, 73

Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) 12, 69, 74, 82, 110, 113, 127, 129, 136

Z

Zelfontbrander 16

Colofon

Uitgave

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Afdeling Communicatie
Postbus 20010
2500 EA Den Haag

www.aivd.nl

Basisvormgeving

Buro van Bergenhenegouwen, Den Haag

Grafische verzorging

Wahing Lee, Zijlstra Drukkerij B.V., Rijswijk

April 2007